MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
TARPTAUTINĖS IR EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS INSTITUTAS

RŪTA SLIDŽIAUSKAITĖ
TARPTAUTINĖ TEISĖ

DIPLOMATINS PRIEGLOBSTIS TARPTAUTINĖJE DIPLOMATINĖJE TEISĖJE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
Dr. Lina Laurinavičiūtė

Konsultantas –
Dr. Gintarė Makauskaitė-Samuolė

Vilnius, 2015

TURINYS

TURINYS 2
ĮVADAS 3
SANTRUMPŲ SĄRAŠAS 8
1. DIPLOMATINIO PRIEGLOBSČIO TEISINIS REGULIAVIMAS 9
1.1. Diplomatinio prieglobsčio sąvoka ir teisinis reguliavimas tarptautinėje teisėje 9
1.2. Diplomatinio prieglobsčio teisinis reguliavimas Lotynų Amerikos teisėje 17
2. DIPLOMATINIS PRIEGLOBSTIS IR DIPLOMATINIAI IMUNITETAI. 29
2.1. Diplomatinis prieglobstis ir diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybė 29
2.1.1. Diplomatinis prieglobstis ir konsulinių atstovybių patalpų neliečiamybė 37
2.2. Diplomatinis prieglobstis ir priimančiosios valstybės įstatymų gerbimas 41
3. SAUGAUS IŠVYKIMO TEISĖ TARPTAUTINĖJE DIPLOMATINĖJE TEISĖJE 45
3.1. Saugaus išvykimo teisės reikšmė diplomatinio prieglobsčio atvejais 45
3.2. Saugaus išvykimo teisės įgyvendinimo būdai 51
4. GINČŲ DĖL DIPLOMATINIO PRIEGLOBSČIO SPRENDIMAS 58
4.1. Diplomatinės ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemonės 58
4.2. Kitos ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemonės 65
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI 70
LITERATŪROS SĄRAŠAS 72
ANOTACIJA 84
ANNOTATION 85
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA 86
SANTRAUKA PRANCŪZŲ KALBA/ RESUME 87
PRIEDAS NR. 1 88
PRIEDAS NR. 2 89
PRIEDAS NR. 3 94
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ 95

ĮVADAS

Tiriama problema.

Jau daug amžių žmonės siekia prieglobsčio diplomatinėse atstovybėse, bet ši praktika buvo ir iki šiol yra kontraversiška bei mažai reglamentuota. Diplomatinio prieglobsčio teisė, pagal kurią valstybės suteikia prieglobstį savo diplomatinėse atstovybėse užsienio valstybėse, nėra plačiai pripažįstama kaip tarptautinės teisės norma ir dažniausiai laikoma tik Lotynų Amerikos valstybių papročiu. Dauguma valstybių, ypač Jungtinės Amerikos valstijos ir Europos šalys nepripažįsta teisės suteikti diplomatinį prieglobstį, tačiau netgi šios valstybės dažnai pasinaudoja diplomatinio prieglobsčio teise.

Nuo tada, kai 2012 m. rugpjūtį Ekvadoro valstybė suteikė Julian Paul Assange[1] diplomatinį prieglobstį savo ambasadoje Londone, prasidėjo ne tik plačios politinės diskusijos, bet ir vėl iškilo daug teisinių problemų susijusių su diplomatinio prieglobsčio teise. Diplomatinio prieglobsčio atvejai ne tik kenkia dviejų valstybių diplomatiniams santykiams, bet ir iškelia diplomatinių atstovybių neliečiamybės, diplomatinių atstovybių funkcijų bei priimančiosios valstybės įstatymų gerbimo pagal 1961 m. Vienos konvenciją dėl diplomatinių santykių[2] probleminius klausimus. Nesant vieningos praktikos taikant ar reglamentuojant diplomatinio prieglobsčio teisę, dažnai diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejai tęsiasi ne vienerius metus.

Siekiant nustatyti diplomatinio prieglobsčio probleminius aspektus, jo reikšmę tarptautinėje diplomatinėje teisėje, galima tirti:

1) Ar diplomatiniai imunitetai turėtų būti taikomi diplomatinėms atstovybėms, kurios taiko diplomatinį prieglobstį, nors priimančioji valstybė nesutinka?
2) Ar priimančioji valstybė turi teisę pažeisti diplomatinius imunitetus, jeigu diplomatinė atstovybė nesilaiko jos įstatymų, teisės aktų ar tarptautinių teisės aktų?
3) Ar saugaus išvykimo teisė yra būtina diplomatinio prieglobsčio teisės dalis?
4) Kokie būdai spręsti ginčus tarp valstybės suteikusios diplomatinį prieglobstį savo diplomatinėje atstovybėje ir valstybės, kurios teritorijoje diplomatinis prieglobstis buvo suteiktas, yra efektyviausi?

[1] Julian Paul Assange (gimęs 1971 m. liepos 3d.) – kompiuterių programuotojas, žurnalistas, portalo Wikileaks vyriausiasis redaktorius, 2011 m. buvo nominuotas Nobelio premijai.
[2] Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių. 1961 – 04 – 18 Valstybės žinios, 1999 – 10 – 06, Nr. 83 – 2455

Baigiamojo darbo aktualumas

Pirmą ir vienintelį kartą diplomatinio prieglobsčio klausimas buvo nagrinėtas Tarptautiniame Teisingumo Teisme 1949 m. byloje *„Asylum“*[3], tačiau nei šioje byloje, nei vėliau analogiškoje 1950 m. *„Haya de la Torre“*[4] byloje nebuvo suformuluota vieninga ir nuosekli praktika diplomatinio prieglobsčio klausimu. Todėl net ir praėjus daugiau nei šešiasdešimt metų nuo paskutinės tarptautinės, bet tik regioninės sutarties, reglamentuojančios diplomatinį prieglobstį – 1954 m. Karakaso Konvencijos dėl diplomatinio prieglobsčio[5], egzistuoja teisiniai bei politiniai prieštaravimai tarp pasaulio valstybių ir nevienoda diplomatinio prieglobsčio teisės praktika.

2012 m. Pasaulio žiniasklaidoje diplomatinis prieglobstis tapo viena iš labiausiai aptariamų ir analizuojamų temų[6], kadangi Wikileaks[7] įkūrėjas Julian Paul Assange Ekvadoro ambasadoje Londone paprašė jam suteikti diplomatinį prieglobstį. Kadangi Ekvadoro valstybė šią teisę pripažįsta, yra pasirašiusi 1954 m. Karakaso konvenciją, o Jungtinė Karalystė niekuomet nepripažino šios teisės, kyla daug priešingų argumentų, skirtingų nuomonių, bei praktinių klausimų, kurių šios dvi valstybės iki šiol negali išspręsti.

Taigi nors ši tema plačiai nagrinėta ne tik pasaulinėje žiniasklaidoje, bet ir moksliniuose darbuose, tačiau dažniausiai nagrinėjama tarptautinės teisės ar politiniu aspektu ir todėl dar vis yra nepakankamai ištirta tarptautinės diplomatinės teisės srityje.

---

[3] Asylum Case (Columbia v. Peru), Judgment of 20 November 1950, ICJ Reports (1950).

[4] Haya de la Torre Case (Columbia v.Peru), Judgement of 13 December 1950, ICJ Reports (1951).

[5] Konvencija dėl diplomatinio prieglobsčio (angl.Convention on Diplomatic Asylum). 29 December 1954 Organization of American States OAS, Treaty Series, No. 18

[6] Žr., pvz., Al.Jazeera. The curious case of Julian Assange 2012 – 08 – 17[interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08] <http://www.aljazeera.com/programmes/insidestoryamericas/2012/08/201281792054643273.html>; Reuters. Ecuador's Rafael Correa: Assange granted asylum to prevent extradition to a 'third country'. 2012 – 08 – 18 [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08]. <http://www.theguardian.com/media/video/2012/aug/18/ecuadors – rafael – correa – assange – asylum – video>; Michael Holden. Britain says to protest to Ecuador over Assange asylum 2012 – 08 – 13 [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08] <http://www.reuters.com/article/2015/08/13/us – sweden – assange – britain – idUSKCN0QI1LH20150813>; Dan Collyns. Ecuador claims moral high ground in Julian Assange case. 2012 – 08 – 17. [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08] <http://www.theguardian.com/world/2012/aug/17/ecuador – moral – high – ground – assange>; Luke Harding. Julian Assange can stay in embassy for 'centuries', says Ecuador. 2012 – 08 – 23. [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08] <http://www.theguardian.com/media/2012/aug/23/julian – assange – ecuador – embassy>; Jason Beattie .Asylum for Assange: Stand – off outside Ecuador embassy over Wikileaks founder. 2012 – 08 – 22 [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08]. <http://www.mirror.co.uk/news/uk – news/julian – assange – granted – asylum – by – ecuador – 1264763>; William Neuman,Maggy Ayala. Ecuador Grants Asylum to Assange, Defying Britain. 2012 – 08 – 16 [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08] <http://www.nytimes.com/2012/08/17/world/americas/ecuador – to – let – assange – stay – in – its – embassy.html>; Mariano Castillo. Assange and diplomatic asylum: A primer. 2012 – 08 – 19 [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 09 – 08] <http://edition.cnn.com/2012/08/17/world/uk – assange – international – law/>;

[7] Tai tarptautinė, Švedijoje įkurta, ne pelno siekianti organizacija, kuri skelbia slaptą informaciją, originalius ir neredaguotus dokumentus, atskleidžiančius tiek privačių asmenų, tiek valstybių paslaptis.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis

Diplomatinio prieglobsčio teisė yra plačiai ir gausiai nagrinėta įvairiuose moksliniuose darbuose, tyrimuose. Šiai temai daug dėmesio skiria šie užsienio mokslininkai Maarten Den Heijer[8], John Theodore Chisholm[9], Susanne Riveles[10], René Värk [11], Thomas Lavander[12], Gregor Noll [13], Paul Behrens[14], Alina Malinowska[15], José Manuel Ramírez Sineiro[16], Sergio Marchisio[17], Juergen Kleiner[18], Eileen Denza[19], Hernando Vicente Cańardo[20], Bhagevatula Satyanarayana Murty[21] bei kiti autoriai.

Tačiau Lietuvoje ši tema nagrinėta mažai, šiai temai diplomatinės teisės srityje keli puslapiai yra skirti tiktai knygoje „Diplomatinė teisė“[22], bet ši knyga išleista daugiau nei prieš dešimtmetį. Taip pat 2000 m. Audrius Paksas apgynė disertaciją tema „Diplomatiniai imunitetai ir privilegijos ir jų įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje“, tačiau joje išsamiai išnagrinėtos diplomatinių atstovybių neliečiamybės, imunitetai, o diplomatinį prieglobstį autorius išskyrė kaip

[8] Maarten Den Heijer Diplomatic Asylum and the Assange Case. Leiden Journal of International Law (2013), 26, pp. 399–425; Maarten den Heijer. Europe and Extraterritorial Asylum. Hart Publishing. 2012 m. First Edition.

[9] John Theodore Chisholm. Chen Guangcheng and Julian Assange: The Normative Impact of International Incidents on Diplomatic Asylum Law. George Washington Law Review 2014, Vol. 82 Issue 2, p. 528

[10] Susanne Riveles Diplomatic Asylum as a Human Right: The Case of the Durban Six Human Rights Quarterly, Vol. 11, No. 1 (Feb., 1989), pp. 139 – 159

[11] René Värk. "Diplomatic Asylum: Theory, Practice and the Case of Julian Assange" Proceedings of the Estonian Academy of Security Sciences 11 (2012): 240 – 257.

[12] Thomas Lavander, Using the Julian Assange Dispute to Address International Law's Failure to Address the Right of Diplomatic Asylum, 39 Brook. J. Int'l L. (2014).

[13] Gregor Noll. Seeking Asylum at Embassies: A Right to Entry under International Law? International Journal of Refugee Law 17 (2005) p. 542 – 573.

[14] Paul Behrens The Law of Diplomatic Asylum: A Contextual Approach. Michigan Journal of International Law. 2014;35(1) p. 101 – 149.

[15] Alina Malinowska The institution of diplomatic asylum as the possibility of protecting human rights. The Strasbourg Conference on International Law & Human Rights. 2014 m. [interaktyvus] [žiūrėta 2015 – 08 – 18] < http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant – papers/2014 – 04 – lhrs/Alina_Malinowska_ – _The_institution_of_diplomatic_asylum_as_the_possibility_of_protecting_human_rights.pdf>;

[16] José Manuel Ramírez Sineiro. El asilo diplomático: connotaciones actuales de un atavismo internacional Misión Jurídica: Revista de derecho y ciencias sociales, Vol. 5, Nº. 5, 2012, p. 85 – 119

[17] Sergio Marchisio. „Corso di diritto internazionale“ Giappichelli 2014 m.

[18] Juergen Kleiner. Diplomatic Practice: Between Tradition and Inovation. Singapore: World Scientific Publishing Co., 2009 m.

[19] Denza Eileen. Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convnetion on diplomatic Relations. Oxford: Oxford University Press, 2008, 3rd edition.

[20] Hernando Vicente Cańardo „La extradición, el delito político y el asilo extraterritorial a la luz de los principios del derecho internacional público“. Revista de Derecho : Publicación Arbitrada de la Universidad Católica del Uruguay, Número 8 (2013), p.81 – 115

[21] Bhagevatula Satyanarayana Murty. The International Law of Diplomacy. The Diplomatic Instrument and World Public Order, Dordrecht – Boston – Londres: Martinus Nijhoff (1989)

[22] Diplomatinė teisė / Zenonas Petrauskas, Dainius Žalimas, Skirgailė Žaltauskaitė – Žalimienė. Vilnius VĮ Teisinės informacijos centras, 2003.

atskirą problemą, „reikalaujančią atskiro išsamaus nagrinėjimo[23]“ ir daugiau nenagrinėjo. Todėl apibendrinant galima teigti, jog trūksta mokslinių darbų ir tyrimų, kuriuose lietuvių kalba būtų detaliai išanalizuotas diplomatinio prieglobsčio vaidmuo šiuolaikinėje tarptautinėje diplomatinėje teisėje.

Baigiamojo darbo reikšmė.

Šis magistro baigiamasis darbas leidžia pažvelgti ir įvertinti aktualiausius klausimus, kylančius diplomatinio prieglobsčio srityje, ypač atkreipiant didelį dėmesį į problemas susijusias su diplomatinės teisės normomis bei jų taikymu praktikoje.

Tyrimo tikslas.

Šio Magistro baigiamojo darbo tikslas yra atskleisti ir įvertinti diplomatinio prieglobsčio probleminius aspektus tarptautinėje diplomatinėje teisėje.

Tyrimo uždaviniai.

1. Apibrėžti problemas susijusias su diplomatinio prieglobsčio teise bei jos santykį su diplomatiniais imunitetais;
2. Ištirti valstybių pripažįstančių ir valstybių nepripažįstančių diplomatinio prieglobsčio teisės veiksmus, susijusius su diplomatiniais imunitetais bei neliečiamybėmis saugomais objektas;
3. Nustatyti saugaus išvykimo teisės reikšmę diplomatinio prieglobsčio teisėje;
4. Ištirti ginčų, kylančių dėl diplomatinio prieglobsčio teisės, sprendimų priemones bei jų efektyvumą.

Tyrimo metodika.

Atliekant darbą taikomi tokie pagrindiniai metodai: lyginamasis, bylų analizės, mokslinės literatūros analizės, aprašomasis bei apibendrinamasis.

- Lyginamasis metodas naudojamas palyginti valstybių pripažįstančių diplomatinio prieglobsčio teisę, bei valstybių nepripažįstančių šios teisės, santykius, bei kylančias problemas;

- Bylų analizės metodas naudojamas nagrinėjant Tarptautinio Teisingumo Teismo išvadas bylose *„Asylum“* ir *„Haya de la Torre“*, taip pat *„Asylum“* bylos išaiškinime;

[23] Diplomatiniai imunitetai ir privilegijos ir jų įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje : daktaro disertacija, socialiniai mokslai, teisė (01S) / Audrius Paksas ; Lietuvos teisės universitetas. Vilnius, 2000, p. 43.

- Mokslinės literatūros analizės metodas – naudojamas siekiant išanalizuoti įvairių teisės mokslininkų darbus, kuriuose būtų gvildenama diplomatinio prieglobsčio tema;

- Aprašomasis metodas naudojamas pateikiant Tarptautinio Teisingumo Teismo nagrinėtų bylų aplinkybes, taip pat pateikiant kitų diplomatinio prieglobsčio atvejų, nenagrinėtų Tarptautiniame Teisingumo Teisme, aplinkybes, reikšmingas darbo uždaviniams;

Šio metodo naudojimas darbe svarbus siekiant nustatyti pagrindines problemas diplomatinio prieglobsčio srityje. Remiantis šiuo metodu vertinama surinkta informacija, apimanti tarptautinius teisės normų aktus, teismų sprendimus, mokslinę bei teisinę literatūrą.

- Apibendrinamasis metodas buvo naudojamas formuojant magistro baigiamojo darbo išvadas ir pasiūlymus.

Tyrimo struktūra.

Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, keturi skyriai, bei išvados ir pasiūlymai. Pirmajame skyriuje autorė atskleidžia teisinio diplomatinio prieglobsčio reguliavimo bandymus tarptautinėje teisėje, bei teisinį reguliavimą įtvirtintą Lotynų Amerikos regioninėje teisėje. Antrajame darbo skyriuje tiriamas diplomatinio prieglobsčio santykis su diplomatiniais imunitetais, neliečiamybės, bei kitomis tarptautinės diplomatinės teisės nuostatomis. Trečiajame skyriuje nagrinėjama *saugaus išvykimo* teisė, jos reikšmė diplomatinio prieglobsčio institutui, taip pat aptariami įvairūs *saugaus išvykimo* būdai. Paskutiniajame skyriuje tiriamos ginčų sprendimo priemonės, kurios galėtų būti ar buvo panaudotos nagrinėjant ginčus, kylančius dėl diplomatinio prieglobsčio.

Ginamieji teiginiai.

1. Diplomatinis prieglobstis nėra įtrauktas į 1961 m. Vienos konvenciją dėl diplomatinių santykių, tačiau net jeigu priimančioji valstybė nepripažįsta šios teisės *de jure*, laikydamasi absolučios diplomatinių patalpų neliečiamybės turi pripažinti *de facto*;
2. Diplomatinis prieglobstis neturėtų būti išplečiamas ir taikomas konsulinėse įstaigose, kurios pagal Vienos konvenciją dėl konsulinių santykių neturi absoliučios neliečiamybės;
3. Ginčai dėl diplomatinio prieglobsčio turėtų būti sprendžiami 1961 m. Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių numatytais būdais arba diplomatinėmis derybomis.

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

AVO – Amerikos Valstybių Organizacija.

ALBA – Bolivaro aljanso mūsų Amerikos tautoms organizacija.

Vienos konvencija – 1961 m. Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių.

Asylum byla – 1950 m. Tarptautinio Teisingumo Teismo Asylum byla (Kolumbija prieš Peru).

Haya de la Torre byla – 1950 m. Tarptautinio Teisingumo Teismo Haya de la Torre byla (Kolumbija prieš Peru).

Havanos konvencija – 1928 m. Havanos konvencija dėl politinio prieglobsčio

Montevidėjo konvencijos – 1933 m. Montevidėjo konvencija dėl politinio prieglobsčio ir 1939 m. Montevidėjo konvencija dėl prieglobsčio ir politinių pabėgėlių.

Karakaso konvencija – 1954 m. Karakaso konvencija dėl diplomatinio prieglobsčio.

JAV – Jungtinės Amerikos Valstijos.

UNASUR – Pietų Amerikos valstybių Sąjunga.

SSRS – Sovietų Sąjunga.

1. DIPLOMATINIO PRIEGLOBSČIO TEISINIS REGULIAVIMAS

1.1.Diplomatinio prieglobsčio sąvoka ir teisinis reguliavimas tarptautinėje teisėje

Anthony Aust[24] diplomatinį prieglobstį apibrėžė kaip „diplomatinės misijos suteiktą apsaugą asmeniui, bėgančiam nuo priimančiosios valstybės institucijų (ne tik nuo asmens ar minios – autorės pastaba), šis asmuo gali būti priimančiosios valstybės piliečiu, siunčiančiosios valstybės piliečiu ar trečiosios valstybės piliečiu. Šis apibrėžimas trumpai, bet aiškiai apibūdina diplomatinio prieglobsčio reikšmę ir tikslą – apsaugoti asmenį, kuriam gresia rimtas pavojus, bet nedetalizuoja dėl kokių priežasčių asmeniui gresia pavojus ir dėl ko jis turėtų būti saugomas diplomatinės misijos patalpose.

Kai kurie autoriai[25] diplomatinį prieglobstį apibūdina kaip „neteritorinį“, „ekstra teritorinį“, „vidinį“ tai puikiai parodo, jog šis institutas visiškai skiriasi nuo teritorinio prieglobsčio, suteikiamo kuomet prieglobsčio prašytojas jau yra išvykęs iš priimančiosios valstybės teritorijos ir prašo prieglobsčio užsienio valstybėje, bei iškelia priimančiosios valstybės suvereniteto pažeidimo klausimą.

Pagal Neale Ronning[26] diplomatinis prieglobstis susijęs su apsaugos suteikimo praktika patalpose, kurios naudojasi diplomatiniais imunitetais[27] ar neliečiamybe (dažniausiai tai ambasada ar pasiuntinybė) asmeniui, kuris yra ieškomas jo paties valstybės. Žinoma, šis diplomatinio prieglobsčio apibrėžimas neapibūdina situacijos, kuomet trečiosios šalies pilietis yra ieškomas priimančiosios valstybės (kaip pavyzdžiui, Julian Paul Assange atveju jo ieško Švedija, bet diplomatinis prieglobstis jam yra suteiktas Ekvadoro ambasadoje Jungtinėje Karalystėje, kuri remdamasi Europos arešto orderiu, išduotu Švedijos, siekia, kad šis prieglobstis būtų kuo greičiau nutrauktas ir Jungtinė Karalystė galėtų vykdyti savo teismų sprendimus – perduoti Julian Paul Assange Švedijos teisėsaugai), todėl pilietybė neturėtų būti minima, kaip vienas iš diplomatinio prieglobsčio apibrėžimo kriterijų[28]. Taip pat nėra apibūdinamos priežastys dėl kurių asmeniui, prašančiam apsaugos diplomatinių atstovybių patalpose būtų galima suteikti diplomatinį prieglobstį, tačiau galima išskirti du esminius aspektus, sudarančius diplomatinį prieglobstį:

1) Laikinas prieglobstis;

[24] Anthony Aust, Handbook of International law, Cambridge 2nd edition, 2010. P. 170.

[25] N. Bailey Asylum and Haya de la Torre 1955 m.; Camilo Barcia Trelles, El derecho de asilo diplomatico y el caso Haya de la Torre Revista española de Derecho Internacional, vol. 3, n. 3, 1950.

[26] Neale Ronning Law and Politics in Inter-American Diplomacy. Wiley, 1963. p. 89

[27]Apibrėžimas „diplomatinis imunitetas“ apibrėžia visas akredituotiems diplomatiniams atstovams, bei diplomatinėms atstovybėms suteiktas lengvatas, skatinančias laisvą savo funkcijų vykdymą priimančiojoje valstybėje.

[28] Julian Sutor Prawo dyplomatyczne i konsularne, Warszawa 2010., p. 184.

2) Aktyvi diplomatinė apsauga[29].

Tarptautinis Teisingumo Teismas prašyme išaiškinti sprendimą Asylum byloje[30] konstatavo, jog „prieglobsčio suteikimas nėra tik momentinis aktas, kuris baigiasi su prieglobsčio prašytojo priėmimu tam tikru momentu į ambasadą ar pasiuntinybę, šis prieglobsčio suteikimas tęsiasi tol kol prieglobsčio prašytojas yra ambasadoje, nes tai prailgina jo apsaugą“. Taigi diplomatinis prieglobstis yra pagrįstas neliečiamybe, kuria naudojasi diplomatinės atstovybės ir gali būti apibūdinamas kaip „apsauga, kurią laikinai suteikia valstybė savo diplomatinėse misijose užsienyje, kitų valstybių piliečiams (galima ir savo piliečiams – autorės pastaba), kurie atvyksta skubiais atvejais, persekiojami dėl politinių ar ideologinių motyvų“[31]. Neretai toks prieglobstis suteikiamas ir ne dėl politinio persekiojimo, o dėl kritiškos padėties toje šalyje, gausių žmogaus teisių pažeidimų ar minios smurto. Diplomatinio prieglobsčio prašymas yra retas įvykis ambasadoms ir konsulatams, bet dažniausiai tokių atsitikimų pasitaiko valstybėse, kuriose vidiniai santykiai yra labai įtempti, vyksta žymūs politiniai pasikeitimai, padėtis nėra stabili ir valstybių vyriausybės nesugeba efektyviai veikti, bei užtikrinti pagrindinių žmogaus teisių ir laisvių, todėl diplomatinės atstovybės tokios valstybėse[32] turi būti pasiruošusios sulaukti diplomatinio prieglobsčio prašytojų.

Vienas iš paskutiniųjų diplomatinio prieglobsčio atvejų pavyzdžių – Meriam Ibrahim atvejis[33], ši moteris iš Sudano buvo apkaltinta ir nuteista mirties bausme dėl to, kad ištekėjo už krikščionio vyro. Kadangi Sudano teisė paremta Šariato (angl. Sharia) teise (97 proc. Sudano gyventojų yra musulmonai), yra priimtas atsivertimo įstatymas, kuris ne musulmonams leidžia atsiverti į Islamą, bet musulmonams draudžia pakeisti tikėjimą, todėl pagal Sudano baudžiamąjį kodeksą asmuo viešai prisipažinęs, kad atsiverčia į kitą tikėjimą bus nubaustas mirties bausme, tokią pat bausmę užtraukia ir *mišri* santuoka. Todėl Meriam Ibrahim buvo suimta ir nuteista mirties bausme, nors jau kitą dieną po mirties bausmės nuosprendžio paskelbimo Meriam bandė išvykti iš šalies, bet buvo sulaikyta, todėl tik ją paleidus ji pasiprašė prieglobsčio Jungtinių

[29] Supra note 3, p. 287. Tarptautinis Teisingumo teismas konstatavo, jog prieglobsčio „suteikimas [...] yra neatskiriamas nuo apsaugos, kurią jis lemia – apsaugos, kuriai priskiriama gynybos nuo teisinių procesų forma“.

[30] Request for Interpretation of the Judgment of 20 November 1950 in the Asylum Case (Colombia *v.* Peru) p. 467 žiūrėta 2015-09-29. Prieiga per internetą http://www.icj-cij.org/docket/files/13/10819.pdf

[31] Supra note 16, p. 85.

[32]Pavyzdžiui, 1973 metais po Čilėje įvykusios politinės krizės daugiau nei 800 žmonių paprašė diplomatinio prieglobsčio Meksikos ambasadoje Santjage, o po 1976 metų politinės krizės Argentinoje - daugiau nei 60 žmonių. SIlvia Dutrenit Bielous. Sobre la percepcion y la decision politicas de aplicar el asilo diplomatico: una reflexion desde experiencias latinoamericanas. América Latina Hoy, Instituto de Estudios Iberoamericanos y de Portugal, núm. 22, Salamanca, España, agosto de 1999. P.114

[33] Maeve Shearlaw. Meriam Ibrahim on her escape from death row – 'the world gave me hope' . The Guardian 2015-02-02. Žiūrėta 2015-09-28. Prieiga per internetą http://www.theguardian.com/world/2015/feb/02/meriam-ibrahim-pregnant-death-row-sudan-your-questions.

Amerikos Valstijų ambasadoje[34] ir galiausiai išvyko iš Sudano. Šis atvejis puikiai parodo, koks kartais net gyvybiškai svarbus būna prieglobsčio suteikimas diplomatinėse atstovybėse ir jį galima laikyti netgi priemone saugoti ir užtikrinti pagrindines žmogaus teises (šiuo atveju – ypač teisę į gyvybę).

Nors dažniausiai diplomatinio prieglobsčio atvejai pasitaiko Lotynų Amerikos šalyse, kuriose jie yra reguliuojami kelių tarptautinių sutarčių bei papročių, bet neretai diplomatinio prieglobsčio institucija pasinaudoja ir ne Lotynų Amerikos valstybės (pavyzdžiui, lentelė pateikta Priede Nr. 2, diagrama – Priede Nr. 3), nors už Lotynų Amerikos ribų jokia tarptautinė sutartis nepripažįsta teisės suteikti diplomatinį prieglobstį ir netgi prieš keletą dešimtmečių Tarptautinis Teisingumo Teismas atmetė tokią praktiką, kaip tarptautinės teisės paprotį[35]. Bet tuo pat metu konstatavo, jog nors diplomatinis prieglobstis nėra įtvirtintas tarptautinėje teisėje, tačiau taip pat diplomatinis prieglobstis galėtų egzistuoti tarptautiniu mastu kaip paprotinės teisės dalis jeigu visos valstybės sutiktų[36].

Pagal Tarptautinio Teisingumo Teismo statuto[37] 38 str. 1 d. b p. norint tam tikrą normą pripažinti tarptautiniu papročiu reikia dviejų elementų : visuotinės praktikos ir valstybių pripažinimo, kad ši norma tapo papročiu. Prof. dr. Saulius Katuoka[38] visuotinę (elgesio) praktiką apibūdina kaip tarptautinės teisės subjektų vadovavimąsi tarptautine taisykle, bei šios praktikos vieningumą, pastovumą, nuoseklumą ir laikymąsi pakankamą laiko tarpą. Taigi daug autorių sutinka, kad iki šiol diplomatinio prieglobsčio praktika nėra nuosekli ir vienoda, todėl tai yra vienas iš esminių argumentų, kodėl diplomatinio prieglobsčio institutas iki šiol neatitinka objektyviojo elemento ir diplomatinio prieglobsčio instituto negalima laikyti tarptautinės teisės papročiu. O valstybių pripažinimą (*opinio juris*) Prof. dr. Saulius Katuoka apibūdina kaip „valstybių požiūrį į atitinkamą praktiką, kaip formuojančią teisę“ [39], dėl šio elemento taip pat kyla nemažai diskusijų, nes visos tarptautinės sutartys dėl diplomatinio prieglobsčio yra tik regioninės – Lotynų Amerikos teisės dalis, o kitose pasaulio regionuose neretai diplomatinio prieglobsčio institutas nėra pripažįstamas, arba vadinamas „laikinu prieglobsčiu dėl humanitarinių priežasčių“[40] ir neretai yra neaiškiai apibrėžtas arba visiškai neapibrėžtas.

[34] Kate Ogg Protection Closer to Home? A Legal Case for Claiming Asylum at Embassies and Consulates' Refugee Survey Quarterly (2014) 33(4). p. 81.
[35] Supra note 10, p. 158.
[36] Ibid. p. 277 – 278
[37] Tarptautinio Teisingumo teismo statutas. 1945-06-26. Valstybės žinios, 2002-02-13, Nr. 15-557
[38] Saulius Katuoka. Tarptautinės teisės šaltiniai. Vilnius. Registrų centras, 2013. p. 58.
[39] Ibid. P. 59-60.
[40] Tačiau tai dažniausiai apima karo padėtį priimančiojoje valstybėje, kuomet asmeniui gresia neatidėliotinas pavojus. Ivor Roberts, Satow’s Guide to Diplomatic Practice.Oxford: Oxford University Press, 6th edition, 2009. P. 110.

Išskiriamos dvi diplomatinio prieglobsčio funkcijos[41] : politinių interesų realizavimas bei priemonė ginti žmogaus teises. Ne vienas autorius teigia, jog diplomatinio prieglobsčio suteikimas yra subjektyvus[42], dažnai remiasi politiniais tikslais ir netgi turėtų būti ne teisės, o politikos mokslų sritimi. C. Neale Ronning[43] taip pat pažymi, kad diplomatinio prieglobsčio kaip tarptautinės teisės papročio egzistavimas negali būti pripažintas, kuomet prieglobsčio suteikimo praktika dažnai pagrįsta politiniu oportunizmu ar humanitarinėmis pažiūromis. Žinoma, nemažai diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejų (pavyzdžiui, kaip minėtas Meriam Ibrahim atvejis) parodo, kad šis institutas labai efektyviai gina žmogaus teises, kuomet priimančioji valstybė negali ar nenori to daryti.

Pagal Maarten den Heijer[44] „diplomatinis prieglobstis tikriausiai yra viena iš seniausių tarptautinės teisės institucijų“, bet ir viena iš mažiausiai reguliuojamų tarptautinėje teisėje. Jau kuriant 1948 m. Visuotinę žmogaus teisų deklaraciją[45] Urugvajus ir Bolivija siūlė pataisą dėl teisės į prieglobstį[46], kuri turėjo apimti ir prieglobstį ambasadose ir pasiuntinybėse[47], tačiau šie pasiūlymai buvo atmesti ir Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos keturioliktajame straipsnyje liko minimas tik prieglobstis kitose šalyse (teritorinis prieglobstis).

1950 m. Tarptautinis Teisingumo Teismas paskelbė sprendimą *Asylum byloje*[48], savo atskirojoje nuomonėje[49] teisėjas Alejandro Alvarez teigia, jog „ginčas tarp Kolumbijos ir Peru dėl prieglobsčio yra didžiulės svarbos Naujojo pasaulio valstybėms“, tai yra Lotynų Amerikos valstybėms. Tai buvo pirmasis kartas, kuomet „pasaulinis teismas“ ėmėsi bylos susijusios su diplomatinio prieglobsčiu. Šios bylos metu iškilo daug klausimų susijusių su diplomatinio prieglobsčio instituto vykdymu, pavyzdžiui, kokiais atvejais turėtų būti suteikimas diplomatinis prieglobstis; kas turėtų spręsti dėl nusikaltimo kvalifikavimo; ar priimančioji valstybė turėtų leisti *saugiai išvykti*; kiek laiko gali trukti diplomatinis prieglobstis bei kitų. Tačiau nors ir buvo

[41] Supra note 15, p. 6.

[42] Alona E. Evans. The Colombian-Peruvian Asylum Case: The Practice of Diplomatic Asylum. American Political Science Review, 46, p. 150

[43] C.Neale Ronning Diplomatic Asylum Legal Norms and Political Reality in Latin American Relations. Springer Netherlands 1965. P. 44

[44] Maarten Den Heijer. Diplomatic Asylum and the Assange Case. Leiden Journal of International Law (2013), 26, p. 400

[45] Visuotinė žmogaus teisių deklaracija 1948 – 12 – 10 Valstybės žinios, 2006 – 06 – 17, Nr. 68 – 2497

[46] Ibid, 14 straipsnis. 1. Kiekvienas turi teisę kitose šalyse ieškoti prieglobsčio nuo persekiojimo ir juo naudotis.
2. Šia teise negali būti naudojamasi, kai persekiojama tikrai dėl nepolitinių nusikaltimų arba veiksmų, prieštaraujančių Jungtinių Tautų tikslams ir principams.

[47]Bolivijos pasiūlymas UN Doc. A/C.3/227 (1948) Žiūrėta 2015–09–25. Prieiga per internetą http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/227; Urugvajaus pasiūlymas UN Doc. A/C.3/268 (1948) Žiūrėta 2015–09–25. Prieiga per internetą http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/268;

[48] Supra note 3.

[49]Opinion dissidente de Alejandro Alvarez. Žiūrėta 2015–09–27. Prieiga per internetą http://www.icj–cij.org/docket/files/7/1853.pdf;

daug tikėtasi, sprendimas *Asylum byloje* paliko daug neatsakytų klausimų ir neišsprendė Kolumbijos ir Peru ginčo dėl diplomatinio prieglobsčio.

Kolumbijai ir Peru nerandant bendro sprendimo, kaip įvykdyti Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimą *Asylum byloje*, bei teismui atmetus prašymą išaiškinti šį sprendimą kaip nepriimtiną[50], 1950 m. pabaigoje Tarptautinis Teisingumo Teismas, po Kolumbijos ir Peru prašymų, ėmėsi šį atvejį nagrinėti dar kartą *Haya de la Torre byloje*[51]. Nagrinėjant šią bylą teismui buvo pateikti nauji klausimai iškilę Peru ir Kolumbijos užsienio reikalų ministrams bandant įgyvendinti sprendimą *Asylum byloje*. Remiantis Peru užsienio ir viešųjų reikalų ministro pranešimu[52], Peru reikalavo „nutraukti prieglobsčio gavėjo apsaugą“[53] bei imtis reikalingų žingsnių „perduoti prieglobsčio gavėją Víctor Raúl Haya de la Torre“ Peru pareigūnams“, tačiau Kolumbijos užsienio reikalų ministras[54] nesutiko perduoti prieglobsčio gavėjo Peru valdžiai, remdamasis, kad tai būtų ne tik Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimo nevykdymas[55], bet Havanos konvencijos 1 straipsnio 2 dalies[56] pažeidimas, todėl Kolumbija ir Peru teismas pateikė pagrindinį klausimą „kaip turėtų būti įgyvendintas 1950 m. lapkričio 20 d. sprendimas“[57] *Asylum byloje*. Bet teismas atmetė šį prašymą, remdamasis, kad tai nėra jo teisinė funkciją priimti tokį sprendimą[58], nors ir nusprendė, kad suteiktas prieglobstis privalo pasibaigti, bei jog Kolumbija neturi pareigos perduoti Víctor Raúl Haya de la Torre Peru valdžiai[59]. Taigi abu šio atvejo sprendimai *Asylum* ir *Haya de la Torre bylose* sukėlė daugiau klausimų, nei atsakymų. Todėl tik dar po dviejų metų Peru ir Kolumbijos vyriausybėms pavyko pasiekti susitarimą – 1954 m. balandį Victor Raúl Haya de la Torre buvo leista išvykti iš Kolumbijos ambasados Limoje ir vykti į Meksiką, kur jam buvo suteiktas politinis prieglobstis. Remiantis tuo, kad tas pats atvejis Tarptautinio Teisingumo Teismo buvo nagrinėtas beveik 3 kartus[60], galima teigti, jog net ir tarp Lotynų Amerikos valstybių kyla nemažai nesutarimų kaip įgyvendinti diplomatinio prieglobsčio institutą, bet Tarptautinis Teisingumo Teismas

[50] Supra note 26, p. 403 – 404
[51] Supra note 4.
[52] Ibid, p. 77.
[53] Ibid, P. 77-78.
[54] Ibid, p. 78.
[55] Supra note 3, p. 288 Tarptautinis Teisingumo teismas Peru vyriausybės priešieškinį, kuriame buvo teigiama, jog Víctor Raúl Haya de la Torre kaltinamas nepolitiniu nusikaltimu, atmetė 15 balsų prieš vieną.
[56] Havanos konvencija dėl politinio prieglobsčio (isp. Convencion sobre asilo) Pasirašyta 1928 m. vasario 20 d., įsigaliojusi 1929 m. gegužės 21d. 21 valstybių dalyvių. Žiūrėta 2015–09–22. Prieiga per internetą https://www.oas.org/dil/esp/Convencion_sobre_Asilo_La_Habana_1928.pdf; 1 straipsnio 2 dalis : „Asmenys kaltinami ar nuteisti dėl nepolitinio nusikaltimo ir prašydami prieglobsčio vienoje iš pirmoje dalyje minėtų vietų, turi pasiduoti vietos valdžiai pareikalavus“.
[57] Supra note 3, p. 78.
[58] Supra note 4, p. 79
[59] Ibid, p. 83
[60] Supra note 26, p. 404. Kolumbijos ir Peru prašymai išaiškinti sprendimą Asylum byloje buvo atmesti.

nepasinaudojo puikia proga išaiškinti ir suformuoti bendrą valstybių praktiką šioje kontraversiškoje srityje.

Po beveik dešimtmečio – 1957 m. Tarptautinės teisės komisija[61], kuriai buvo paskirta kodifikuoti diplomatinius santykius ir imunitetus[62], diskusijų metu aptarė diplomatinio prieglobsčio teisę, bet ji buvo palikta nuošaly. Netgi vienas iš jos narių Seras Gerald Fitzmaurice pasiūlė įtraukti straipsnį draudžianti suteikti prieglobstį atstovybės patalpose asmenims, kaltinamiems pagal vietos (priimančiosios) valstybės įstatymus[63], tačiau net ir tokie pasiūlymai dėl diplomatinio prieglobsčio teisės nepateko į „Diplomatinių santykių ir imunitetų“ projekto galutinę versiją. Tarptautinės teisės komisija bijojo būti apkaltina veikiant *ultra vires*[64] jeigu įtrauktų diplomatinio prieglobsčio teisę į kuriamą konvencijos tekstą, bei jų manymu ši tema buvo labai sudėtinga ir reikalaujanti atskiros teisinės studijos prieš ją įtraukiant į ruošiamą konvenciją. Todėl apie šią instituciją užsiminta tik projekto „Diplomatinių santykių ir imunitetų“ straipsnių komentare.

Paprotinė diplomatinė teisė[65] yra kodifikuota 1961 m. Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių, kurioje reguliuojami pagrindiniai diplomatiniai principai, sąvokos, diplomatinių misijų funkcijos ir imunitetai, tačiau joje nėra nei vienos nuostatos apie diplomatinį prieglobstį. Vis dėlto Vienos konvencija visiškai nepaneigia diplomatinio prieglobsčio teisės dėl dviejų priežasčių. Pirma, pagal Konvencijos preambulę „šios Konvencijos nuostatų tiesiogiai nesureguliuoti klausimai ir toliau bus sprendžiami laikantis tarptautinės paprotinės teisės normų“. Eileen Denza remiantis šia nuostata netgi teigia, jog „siunčiančioji valstybė gali, bent jau esant tiesioginiam pavojui prieglobsčio prašytojo gyvybei ar saugumui, reikalauti ribotos ir laikinos teisės suteikti diplomatinį prieglobstį, remiantis tarptautinės paprotinės teisės pagrindu[66]. Tačiau nepaisant to, kad didžioji dalis valstybių nepritaria diplomatinio prieglobsčio institutui, jos dažnai remiasi panašia nuostata ir suteikia „laikiną prieglobstį dėl humanitarinių priežasčių išskirtiniais ar kraštutiniais atvejais, kurių metu asmens gyvybei ar laisvei gresia neišvengiamas pavojus“[67]. Vis dėlto šios valstybės, kurios nėra pasirašiusios diplomatinį prieglobstį reglamentuojančių sutarčių arba netgi viešai deklaruoja, kad nepripažįsta šios teisės, neretai yra vienos iš dažniausiai suteikiančių prieglobstį diplomatinėse atstovybėse valstybių, ta pagrindžia

[61] Tarptautinės teisės komisija (angl. The International law Commission) buvo įkurta Generalinės Asamblėjos, siekiant įgyvendinti Jungtinių Tautų Chartijos 13 str. 1 d. a p. „skatinti tarptautinės teisės plėtrą bei jos kodifikavimą“ Žiūrėta 2015–09–22. Prieiga per internetą http://legal.un.org/ilc/;

[62] Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos Rezoliucija Nr. 685 1952–12–05.

[63] Supra note 14, p.323

[64] Supra note 19, Tarptautinės teisės komisijos nario iš Nyderlandų J.P.A. François pozicija. p. 136

[65] Diplomatinė teisė yra viena iš pačių seniausių tarptautinius santykius reglamentuojančių teisės šakų. Philippe Blacher. Droit des relations internationales. Juris-Classeur, Paris 2004, p. 85.

[66] Supra note 19, p. 142.

[67] Supra note 16, p. 98.

ir Priede Nr. 3 esanti diagrama. Pavyzdžiui, Jungtinė Karalystė nepripažįsta diplomatinio prieglobsčio, tai patvirtina ir sprendimas byloje *B & Others v. Secretary of State for the Foreign & Commonwealth Office*[68], kurioje vienas iš nagrinėtų klausimų buvo „kada ir kokiomis aplinkybėmis 1998 m. Žmogaus teisių aktas (Europos žmogaus teisių konvencija perkelta į Jungtinės Karalystės teisę) reikalauja, kad britų diplomatiniai ar konsuliniai pareigūnai suteiktų [...] diplomatinį prieglobstį bėgliams, kurių pagrindinėms žmogaus teisėms yra keliama grėsmė“[69]. Sprendimas šioje byloje buvo nesuteikti diplomatinio prieglobsčio dviem afganams, nes grėsmė jų pagrindinėms žmogaus teisėms nebuvo pakankama, kad būtų galima pateisinti diplomatinio prieglobsčio suteikimą[70], nors kaip matoma iš lentelės (Priedas Nr. 2) Jungtinė Karalystė yra porą kartų suteikusi prieglobstį savo diplomatinėse atstovybėse ir tai nebūtų pirmasis kartas.

Valstybės, retkarčiais suteikiančios laikiną prieglobstį savo diplomatinėse misijose užsienio valstybėse nesivadovauja bendromis taisyklėmis, bet dažniau pritaiko savo veiksmus konkrečiai situacijai, o tai leidžia joms elgtis daug laisviau, todėl ypač remiantis tokių valstybių praktika negalima konstatuoti diplomatinio prieglobsčio egzistavimo tarptautinėje paprotinėje teisėje. Bet todėl, nepaisant to, kad diplomatinis prieglobstis neturi teisinio pagrindo tarptautinėje teisėje, „diplomatinio prieglobsčio institutas iš tikrųjų yra gerbiamas“[71], nes jis neretai padeda užtikrinti saugumą įvairiose pavojingose situacijose.

Taip pat pagal Vienos konvencijos trečiąjį straipsnį – diplomatinės atstovybės funkcijos yra „*inter alia“*, taigi galima manyti jog trečiojo straipsnio pirmoji dalis nėra išsamus ir vienintelis funkcijų sąrašas, todėl atstovybės funkcijos gali būti reguliuojamos paprotinės teisės ar specialiais tarpvalstybiniais susitarimais, tarptautinėmis sutartimis[72]. Tai patvirtina ir Austrijos Aukščiausiojo teismo byla[73], kurioje buvo nagrinėjamas atvejis, kuomet Austrijos ambasadorius Jugoslavijai, oficialios medžioklės metu, į kurią jį pakvietė Jugoslavijos prezidentas, netyčia nušovė Prancūzijos ambasadorių. Prancūzijos ambasadoriaus našlei ir vaikams padavus ieškinį Austrijoje, teismas konstatavo, kad siunčiančios valstybės atstovavimas ir jos interesų saugojimas taip pat yra ir asmeninių ryšių užmezgimas, šiuo atveju ir per medžioklę – tokiu būdu buvo išplėstas trečiojo straipsnio diplomatinių atstovybių ir atstovų funkcijos. Taigi nors

[68] "B" & Others v. Secretary of State for the Foreign & Commonwealth Office, [2004] EWCA Civ 1344, United Kingdom: Court of Appeal (England and Wales), 18 October 2004, Žiūrėta 2015-09-17, prieiga per internetą http://www.refworld.org/docid/42b048fb6.html;

[69] Ibid, p. 2.

[70] Ibid, p. 31.

[71] C. Neale Ronning. Diplomatic Asylum. Legal norms and political reality in Latin American relations. The American journal of International law, Vol.60, No. 4, 1996-10-06, p. 876-878

[72] Supra note 11, p. 251.

[73] Heirs of Pierre S v. Austria, Case No. 1 Ob 49/81, International Law Reports Volume 86 546 (1982) Žiūrėta 2015–09–17, prieiga per internetą http://ebooks.cambridge.org/clr/case.jsf?isbn=9781316152140;

diplomatinės atstovybės funkcijų sąraše yra minimas tik atstovaujamosios valstybės piliečių gynimas[74], tačiau atsižvelgiant į tai kas buvo išdėstyta anksčiau, galima teigti jog remiantis paprotine diplomatine teise ar tarptautinėmis sutartimis viena iš diplomatinės atstovybės ar diplomatinio pareigūno funkcijų galėtų būti ir kitų asmenų gynimas priimančiojoje valstybėje diplomatinės atstovybės patalpose, t. y. diplomatinio prieglobsčio suteikimas. Diplomatinio prieglobsčio teisė taip ir liko nedetalizuota ir neišnagrinėta tikriausiai vienintelėje, taip plačiai ratifikuotoje[75] tarptautinėje sutartyje, kurioje reglamentuojami diplomatiniai santykiai ir kurioje labiausiai būtų tikę reglamentuoti prieglobsčio, suteikiamo diplomatinėse atstovybėse, teisę.

Kitą kartą diplomatinio prieglobsčio teisės institutas buvo nagrinėjamas po daugiau nei dešimties metų – 1974 m., kuomet Jungtinės Tautos peržiūrėjo šią temą Šeštojo komiteto diskusijų metu ir Generaline Asamblėja, Australijos siūlymu, nutarė pradėti preliminarius tyrimus dėl humanitarinių ir kitų diplomatinio prieglobsčio aspektų, bei pakvietė valstybes nares pateikti savo nuomones, pozicijas Generaliniam Sekretoriui ir vėliau paruošti ataskaitą[76]. 1975 m. rugsėjo 22 d. dviejų dalių ataskaitą buvo publikuota, kurioje buvo išsamiai išnagrinėta diplomatinio prieglobsčio koncepcija ir vystymasis[77]. Šioje ataskaitoje buvo teigiama, jog daugiausiai Lotynų Amerikos valstybės išreiškė poziciją, jog diplomatinio prieglobsčio teisė turėtų būti pripažinta tarptautinėje teisėje dėl humanitarinių priežasčių[78], bet dauguma kitų valstybių delegacijų manė jog tarptautinė praktika šiuo klausimu dar vis nepakankama ir negali būti sukurta sėkminga tarptautinė konvencija[79]. Jungtinė Karalystė, Prancūzija ir Ispanija netgi teigė, jog laikinas prieglobstis ambasadoje skirtas apsaugoti asmenis nuo smurto ir nežabojamų veiksmų yra skirtingas prieglobstis nuo diplomatinio prieglobsčio[80]. Autorė su tokia nuomone nesutinka, manydama, jog suteikiamas prieglobstis ambasadose ar kitose diplomatinių atstovybių patalpose turėtų būti laikomas diplomatiniu prieglobsčiu, nes tokį prieglobstį saugo diplomatiniai imunitetai ir neliečiamybės, įtvirtintos 1961 m. Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių.

Tačiau ši ataskaita taip ir liko paskutiniu Jungtinių Tautų bandymu kodifikuoti diplomatinį prieglobstį, nes tų pačių metų gruodžio 15 d. Generalinė Asamblėja nusprendė šį

[74] Supra note 2, 3 str. 1 d. b p.

[75] Jungtinių Tautų duomenimis 2015–09–22 1961 m. Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių šalimis dalyvėmis buvo 190 valstybių. Žiūrėta 2015–09–22, prieiga per internetą https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=III – 3&chapter=3&lang=en;

[76] Question of Diplomatic Asylum. Report of the Secretary – General. 2 September 1975 document A/10150 Žiūrėta 2015–09–22, prieiga per internetą http://unhcr.org/3ae68bee0.html;

[77] Ibid. Pirmoji dalis.

[78] Kaip ir minėjo Institut de droit international 1950 metais Bath rezoliucijoje. Yearbook of the Institut de droit international, 1950, Vol 43-II, p. 390.

[79] Ibid. 242 paragrafas.

[80] Ibid. 224 paragrafas.

klausimą palikti kitai sesijai[81]. Bet iki šiol Generalinė Asamblėja negrįžo prie šio klausimo, taip pat jokia universali konvencija dėl diplomatinio prieglobsčio nebuvo priimta, beje kaip ir Tarptautinės Teisės komisijos projekto straipsniai.

Nors ir pakankamai daug dėmesio buvo skirta diplomatiniui prieglobsčiui, šios teisės kodifikavimui tarptautinėje teisėje ir galima teigti, jog diplomatinio prieglobsčio teisė jau nekartą buvo „netoli“ reglamentavimo tarptautinėje sutartyje, tačiau tikriausiai esant pakankamai pagrįstai valstybių baimei, jog padaugės diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejų (kadangi net ir dabar šiam institutui nesant kodifikuotam, tokie atvejai yra pakankamai dažni Lentelė Nr. 2 Priede Nr. 2) šis institutas iki šiol nėra pakankamai ir aiškiai reglamentuojamas tarptautinėje teisėje, bei dažnai pasaulio valstybėms neigiant tokio instituto egzistavimą tarptautinėje teisėje, jis lieka laikomas tik regioninės tarptautinės Lotynų Amerikos teisės dalimi.

1.2. Diplomatinio prieglobsčio teisinis reguliavimas Lotynų Amerikos teisėje

Dažni politiniai perversmai ir vyriausybių kaita Lotynų Amerikoje jau seniai lydimi bendros pagarbos prieglobsčio suteikimui[82] diplomatinėse atstovybėse. Lotynų Amerikos valstybės[83] tradiciškai visuomet turėjo pritariančią poziciją dėl diplomatinio prieglobsčio, prieš daugiau nei 40 metų Grahl – Madsen[84] šį regioną netgi apibūdino kaip vietą „kur šiandienos valstybės pareigūnai rytoj gali tapti pabėgėliais ir *vice versa*“, šis apibūdinimas tinkamas ir dabartiniams laikams, atsižvelgiant į Hondūro prezidento Manuel Zelaya ar Bolivijos senatoriaus Roger Pinto diplomatinio prieglobsčio atvejus. Toks bendras prieglobsčio (dažniausiai politinio) pripažinimas vystėsi ne tik kaip bendra praktika, bet ir buvo pripažintas jau 1889 m. – Montevidėjo sutartyje dėl Tarptautinės baudžiamosios teisės[85]. Tačiau netgi šiame regione diplomatinio prieglobsčio, kaip paprotinės teisės egzistavimas buvo kvestionuojamas[86], taip pat ir jos taikymas nebuvo vienodas[87]. Lotynų Amerikos valstybės pripažįsta teisę suteikti prieglobstį diplomatinių misijų patalpose, tai patvirtina ne tik gausi valstybių praktika

[81] Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos rezoliucija Nr. 3497 (1975–12–15). Žiūrėta 2015–09–22, prieiga per internetą http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/3497%28XXX%29;

[82] Atle Grahl – Madsen. The Status of Refugees in International Law A. W. Sijthoff, 1972. p. 57..

[83] Kanada ir Jungtinės Amerikos Valstijos nepasirašė nei vienos tarptautinės regioninės sutarties skirtos diplomatiniui prieglobsčiui, taip pat visuomet neigė šios teisės egzistavimą, todėl tai ne Amerikos teisės institutas, o Lotynų Amerikos teisės dalis. Pavyzdžiui, žiūrėti supra note 46 p. 293, 295.

[84] Supra note 76, p. 57. Šis apibūdinimas tinkamas ir po 40 metų, ypač turint omenyje 2012 m. Roger Pinto, Bolivijos senatoriaus atvejį, kuomet jis pasiprašė diplomatinio prieglobsčio Brazilijos ambasadoje La Paze, remdamasis, kad jį politiškai persekioja prezidento Evo Morales vyriausybė.

[85] 1889 m. Montevidėjo sutartis dėl Tarptautinės baudžiamosios teisės, ypač 17 straipsnis Žiūrėta 2015-09-19, prieiga per internetą http://www.refworld.org/docid/3ae6b3781c.html;

[86] S. Prakash Sinha, Asylum and International Law (1971) Martinus Nijhoff p. 218 – 238; supra note 46, p. 295.

[87] Supra note 39, Lotynų Amerikos valstybės savo pozicijas keičia pagal aplinkybes ir pagal gaunamą politinę naudą. p. 295

Supra note 3, 4. Dviejų Lotynų Amerikos valstybių Kolumbijos ir Peru ginčas dėl diplomatinio prieglobsčio netgi buvo du kartus nagrinėjamas Tarptautiniame Teisingumo teisme.

(pavyzdžiui, 1974 m. Šeštojo komiteto diskusijoje, Kolumbija pažymėjo, jog net trys jos prezidentai už savo gyvybes dėkingi suteiktam diplomatiniam prieglobsčiui), šios srities ekspertų komentarai, bet ir kodifikuotos paprotinės teisės normos[88].

Lotynų Amerikos sutartys dėl diplomatinio prieglobsčio[89] ir regioniniai tarptautinės teisės papročiai sudaro Lotynų Amerikos diplomatinio prieglobsčio teisės pagrindą. Lotynų Amerikos teisėje[90] yra keturi pagrindiniai tarptautiniai susitarimai reglamentuojantys diplomatinio prieglobsčio teisę :

1) 1928 m. Havanos konvencija dėl politinio prieglobsčio[91];
2) 1933 m. Montevidėjo konvencija dėl politinio prieglobsčio[92];
3) 1939 m. Montevidėjo konvencija dėl prieglobsčio ir politinio pabėgėlių[93];
4) 1954 m. Karakaso konvencija dėl diplomatinio prieglobsčio[94];

1928 m. Havanos konvencija skirta prieglobsčiui, kadangi joje reglamentuojamas ne tik diplomatinėse atstovybėse suteikiamas prieglobstis, bet ir karo laivuose, karinėse stovyklose ar kariniuose orlaiviuose, todėl joje nėra konkrečiai minimas „diplomatinis prieglobstis“. Šios konvencijos, priimtos Šeštojoje Pan – Amerikos konferencijoje[95], preambulėje išreiškiamas Amerikos valstybių tikslas – nustatyti prieglobsčio suteikimo taisykles, kurių turi laikytis valstybės[96].

Esminis šios konvencijos bruožas – joje nėra įtvirtinama teisė suteikti diplomatinį prieglobstį, antrasis konvencijos straipsnis kalba jau apie „suteiktą prieglobstį“. Tačiau ši konvencija įtvirtina pagrindinį diplomatinio prieglobsčio teisės principą (taisyklę) – diplomatinio

---

[88] Supra note 3, p. 286. Tarptautinis Teisingumo teismas konstatavo, jog „prieglobstis praktikuojamas Lotynų Amerikoje yra institucija, kurios plėtojimąsi lėmė neteisiniai faktoriai. Geros kaimynystės santykiai tarp valstybių, skirtingi vyriausybių politiniai interesai, lėmė palankų abipusį prieglobsčio pripažinimą, nepaisant, kad nebuvo jokios aiškiai apibrėžtos teisinės sistemos“.

[89] Pavyzdžiui, 1911 m. Bolivaro susitarimas dėl ekstradicijos.

[90] Supra note 82, Dėl Lotynų Amerikos kaip tarptautinės teisės šakos, kuriai priskiriamas diplomatinio prieglobsčio institutas, p. 292 – 293, 295.
Supra note 46, p.292. „Prieglobsčio institutas yra dalis to, kas vadinama Amerikos tarptautine teise ar dažniau Lotynų Amerikos tarptautine teise“; p. 293. „Amerikos tarptautinės teisės egzistavimas buvo pripažintas“;

[91] Supra note 50.

[92] Montevidėjo konvencija dėl politinio prieglobsčio (isp. Convencion sobre asilo politico) Pasirašyta 1933 m. gruodžio 26 d., įsigaliojusi 1935 m. kovo 28 d., 18 valstybių dalyvių. [interaktyvus] [žiūrėta 2015-09-19] <http://www.oas.org/juridico/english/treaties/a–37.html>;

[93] Montevidėjo sutartis dėl prieglobsčio ir politinių pabėgėlių (isp. Tratado sobre asilo y refugio politico). Pasirašyta 1939 rugpjūčio 4d., Žiūrėta 2015-09-19, prieiga per internetą https://www.oas.org/dil/esp/Tratado_sobre_Asilo_y_Refugio_Politico_Montevideo_1939.pdf.

[94] Supra note 5.

[95] Supra note 3, p. 285. Šeštojo Pan – Amerikos konferencijoje, Lotynų Amerikos valstybės taip pat paskelbė „ryžtingą nepritarimą bet kokiai politinei intervencijai užsienyje“, nors ir pripažino diplomatinio prieglobsčio institutą.

[96] Ibid, p. 282 Tarptautinis Teisingumo teismas šią preambulės nuostatą aiškina kaip valstybių norą nutraukti prieštaravimus prieglobsčio praktikoje, kurie sumenkina jo reikšmę ir naudingumą.

prieglobsčio neleidžiama suteikti asmenims, kurie „kaltinami ar nuteisti dėl nepolitinio nusikaltimo“[97]. Taip pat šioje konvencijoje netgi įtvirtinamas įpareigojimas tokius asmenis perduoti vietos valdžiai, jeigu ji pateikia tokį prašymą[98], taigi „nepolitiniai nusikaltėliai“ aiškiai atskiriami nuo politinių nusikaltėlių ir ne tik, kad neturi teisės siekti diplomatinio prieglobsčio, bet ir privalo būti išduodami. Tarptautinis Teisingumo Teismas *Haya de la Torre byloje*, nagrinėdamas, jog konvencijoje nėra nuostatos išduoti politinius nusikaltėlius, konstatavo, jog atsižvelgiant į Lotynų Amerikos tradiciją, kad politiniai nusikaltėliai nėra išduodami, bei, kad netgi asmuo, kuriam prieglobstis buvo suteiktas nesilaikant konvencijos nuostatų neprivalo būti išduodamas vietos valdžiai[99]. Atskiriant politinius ir nepolitinius nusikaltėlius, bei įtvirtinant tik nepolitinių nusikaltėlių išdavimą vietos valstybei, šioje konvencijoje buvo bandoma apsisaugoti nuo per didelio užsienio valstybių (per savo diplomatines pasiuntinybes užsienyje) kišimosi į priimančiosios valstybės reikalus. Tačiau vienas iš pagrindinių šios konvencijos trūkumų[100] – nėra nustatyta, kuri valstybė sprendžia dėl nusikaltimo kvalifikavimo kaip politinio ar nepolitinio. Sprendimas dėl nusikaltimo pobūdžio yra „didžiausios svarbos faktorius“[101], lemiantis ar diplomatinis prieglobstis iš viso bus suteiktas. Šis klausimas buvo nagrinėtas *Asylum byloje* ir Tarptautinis Teisingumo Teismas konstatavo, jog nesant nuostatos, jog valstybė, suteikiant prieglobstį turi teisę kvalifikuoti nusikaltimą, ji negali vienašališkai ir neginčijamai nuspręsti dėl nusikaltimo kvalifikavimo[102] ir, jog toks kvalifikavimas nėra įpareigojantis priimančiajai valstybei[103].

Antrasis konvencijos straipsnis nustato, jog diplomatinio prieglobsčio suteikimas turi būti gerbiamas, dėl teisės jį suteikti arba dėl humanitarinės tolerancijos, remiantis jį reglamentuojančiomis sutartimis, konvencijomis ar valstybės suteikusios prieglobstį teisės aktais. Taip pat šiame straipsnyje įtvirtinamos šešios pagrindinės nuostatos dėl prieglobsčio suteikimo ir vykdymo :

---

[97] Supra note 38, 1 straipsnio 1 dalis.

[98] Ibid 1 straipsnio 2 dalis.

[99] Supra note 4, p. 81.

[100] Supra note 46, p. 299 – 300. Teisėjas Alejandro Alvarez mano, jog kitas Havanos konvencijos trūkumas yra tai, jog joje nustatoma politinių nusikaltėlių padėtis, bet nenustatoma nepolitinių nusikaltėlių – valstybės vadovų, kurie yra revoliucionierių nuversti iš posto ir ieško apsaugos nuo „laimėtojų“ persekiojimo. Kitas trūkumas – nenustatomas atvejis, kai diplomatinis agentas suteikęs prieglobstį nebenori toliau teikti prieglobsčio ir pasirenka išvykimo galimybę, nors vietos valstybė prieštarauja tokiam išvykimui. Dar vienas trūkumas dėl saugaus išvykimo – nenumatyta, kad vietos valstybė gali riboti saugų išvykimą, kad užtikrintų jog prieglobsčio gavėjas nepabėgs nuo teisingumo teisiant ji dėl nepolitinio nusikaltimo, arba užkirsti kelią prieglobsčio gavėjui siekti prieglobsčio valstybėje, kurioje jis ir toliau galėtų tęsti savo sąmokslo veiksmus.

[101] R. B. Greenburgh and Sir Harold Duncan, "Recent Developments in the Law of Diplomatic Asylum," The Grotius Society: Transactions for the Year 1955, p. 106

[102] Supra note 3, p. 278.

[103] Ibid, p. 288.

1) Prieglobstis turi būti suteikiamas tik *skubiais atvejais*[104] ir griežtai būtinam laikotarpiui (tam laiko periodui, kurio reikia norint užtikrinti žmogaus ieškančio prieglobsčio saugumą[105]). Tačiau šioje konvencijoje nėra apibrėžta nei kas yra skubūs atvejai, nei kokios yra būtino laikotarpio ribos. Bet, žinoma, šis būtinas laikotarpis būtų sustabdytas (suspensyvinis poveikis), jeigu tarp priimančiosios ir siunčiančiosios valstybės kiltų ginčas dėl paties diplomatinio prieglobsčio suteikimo ir jį tektų spręsti diplomatinėmis ginčų sprendimo priemonėmis ar teisinėmis – arbitraže, Tarptautiniame Teisingumo Teisme (kaip įvyko *Asylum byloje*). Taip pat Tarptautinis Teisingumo Teismas *Haya de la Torre byloje* konstatavo, jog remiantis Havanos konvencija, „diplomatinis prieglobstis yra laikina priemonė laikinai politinių nusikaltėlių apsaugai“[106] ir netgi suteiktas prieglobstis „negali būti pratęstas neribotam laikui, bei privalo būti kuo greičiau nutraukiamas“[107]. Tačiau teismas taip pat pažymėjo, jog Havanos konvencijoje nėra aiškaus atsakymo, kokiu būdu turi pasibaigti diplomatinis prieglobstis[108] - tai dar vienas šios konvencijos trūkumų;

2) Suteikus prieglobstį turi būti informuojama asmens, gavusio diplomatinį prieglobstį Užsienio reikalų ministerija arba vietinė administracinė valdžia[109] (šios nuostatos dėka įtvirtinama, jog diplomatinis prieglobstis negali būti „slaptas“, apie jo suteikimą turi žinoti asmens gavusios prieglobstį kilmės valstybė, tačiau lieka neaišku ar tokiu atveju kuomet pavyzdžiui, A valstybės teritorijoje esančioje B valstybės diplomatinėje atstovybėje sutiekiamas diplomatinis prieglobstis C valstybės piliečiui, B valstybė turėtų informuoti tik C valstybę?, bet neinformuoti A valstybės?);

3) Priimančioji valstybė gali reikalauti jog prieglobsčio gavėjas per trumpiausią įmanomą laiką paliktų jos teritoriją, bet diplomatinis agentas, kurio valstybė suteikė diplomatinį prieglobstį taip pat gali reikalauti būtinų garantijų, prieglobsčio gavėjo išvykimui, atsižvelgiant į šio agento asmens neliečiamybę. Ši nuostata ne tik įtvirtina

[104] Ibid, p. 283. Tarptautinis Teisingumo teismas įvertinęs, jog nuo sprendimo jį suimti iki diplomatinio prieglobsčio prašymo Kolumbijos ambasadoje prabėgo trys mėnesiai, teigė, kad *prima facie* esant tokioms aplinkybėms sunku kalbėti apie skubumą (angl. urgency); p.287 Víctor Raúl Haya de la Torre atveju, kuomet jis prieglobsčio paprašė po trijų mėnesių, Tarptautinis Teisingumo teismas nusprendė, kad tai nebebuvo skubus atvejis.

[105] Ibid, p. 284. Remiantis Tarptautinio Teisingumo teismo nuomone, prieglobstis apsaugo politinius nusikaltėlius nuo bet kokių neteisinių priemonių, kurių vyriausybė ar jos pareigūnai gali imtis ar bandyti imtis prieš savo politinius oponentus. „Antrajame straipsnyje žodis „saugumas“ nustato specialų prieglobsčio poveikį politiniams nusikaltėliams, tai reiškia jog prieglobsčio gavėjas yra apsaugotas nuo savavališkų vyriausybės ar jos pareigūnų veiksmų“.

[106] Supra note 4. p. 80

[107] Ibid.

[108] Ibid.

[109] Ibid p. 273. Pavyzdžiui, 1949 m. sausio 3 d. Kolumbijos ambasadoriaus Limoje pranešimas Peru Užsienio ir viešųjų reikalų ministrui, dėl suteikto prieglobsčio Víctor Raúl Haya de la Torre

priimančiosios valstybės teisę „išprašyti“ asmenį, gavusį diplomatinį prieglobstį, bet taip pat įtvirtina „saugaus išvykimo“ būtinumą, nors ir paremtą diplomatinio agento asmens neliečiamybe[110], bet esminis šios nuostatos trūkumas – diplomatinio prieglobsčio gavėjas iš šalies išvykti gali tik jeigu diplomatinis prieglobstis buvo „reguliariai ir nuolatos suteikiamas“[111] ir priimančiajai valstybei pareikalavus, kad asmuo būtų išsiųstas iš jos teritorijos[112];

4) Prieglobsčio gavėjams neleidžiama likti priimančiosios valstybės teritorijoje ar nei arti jos (remiantis tuo, kad ši konvencija pasirašyta 1928 m., kuomet daug neramumų kildavo Lotynų Amerikos valstybėse[113], akivaizdu jog šia nuostata buvo bandoma „apsisaugoti“ nuo asmenų, jų veiklos, kuri galėjo būti priešiška valstybėms, kuriose jau anksčiau buvo kaltinami ar nuteisti dėl politinių nusikaltimų);

5) Diplomatinio prieglobsčio gavėjams neleidžiama atlikti veiksmus, kurie prieštarautų priimančiosios valstybės viešajai tvarkai (šia nuostata valstybės taip pat bandė „apsisaugoti“ nuo asmenų galinčių bandyti kelti vidinius neramumus, riaušes, bei kitus priešiškus veiksmus nukreiptus prieš valstybes);

6) Valstybės neprivalo apmokėti išlaidų, atsiradusių dėl diplomatinio prieglobsčio suteikimo (ši nuostata turėtų būti skirta siunčiančiajai valstybei, kadangi dažniausiai valstybė, kuri suteikia diplomatinį prieglobstį ir patiria daugiausiai išlaidų arba sutinka apmokėti priimančiosios valstybės išlaidas, jeigu ji tokių patiria).

Montevidėjo konvencija pasirašyta praėjus tik penkeriems metams nuo Havanos konvencijos, per sekančią – septintąją Tarptautinę Amerikos valstybių konferenciją, šios konvencijos sukūrimo tikslas ir buvo pakeisti bei papildyti Havanos konvenciją[114]. Taip pat ši

---

[110] Ibid p. 279 Tarptautinis Teisingumo teismas teigia, jog pagal šią nuostatą, tik priimančiajai valstybei pareikalavus, kad prieglobsčio gavėjas išvyktų iš jos teritorijos, valstybė, suteikianti prieglobstį gali reikalauti reikalingų garantijų saugiam prieglobsčio gavėjo išvykimui, remiantis šiuo teismo išaiškinimu, galima teigti, jog negavus reikalavimo iš priimančiosios valstybės, ji neprivalo suteikti jokių garantijų dėl prieglobsčio gavėjo saugaus išvykimo iš šalies.

Supra note 45, p. 299 Tačiau teisėjas Alejandro Alvarez nesutinka ir teigia, jog trečioji nuostata „nereiškia, kad tik vietos valstybė turi teisę reikalauti prieglobsčio gavėjo išvykimo. Jeigu toks būtų buvęs nuostatos autorių noras, jie tai būtų aiškiai išreiškę, ypač, kad praktikoje dažnai yra jog valstybė, suteikusi prieglobstį yra ta, kuri prašo saugaus išvykimo palikti valstybę prieglobsčio gavėjui“.

[111] Supra note 4, p. 80.

[112] Ibid.

[113] Pavyzdžiui, 1924 m. kuomet karinė chunta privertė atsistatydinti Čilės prezidentą Alessandri; taip pat 1892 – 1925 m. Čilėje buvo pakeista daugiau nei 120 vyriausybių; 1925 m. liberalai praranda valdžią ir Isidro Ayora tampa Ekvadoro prezidentu; 1927 m. JAV įsiveržia į Nikaragvą ir nuverčia prezidentą Augusto Cesar Sandino; 1928 m. Venesuelos diktatorius Gomez numalšina studentų ir jaunųjų pareigūnų maištą ir daugumą jų ištremia iš šalies.

[114] Supra note 52, 3 p. 276 Montevidėjo konvencijos preambulė (tekstuose ispanų, prancūzų ir portugalų kalbomis) teigia, kad šis dokumentas pakeičia Havanos konvenciją.

konvencija skirta išskirtinai politiniam prieglobsčiui (tai parodo jos pavadinimas[115], nors ir pirmajame straipsnyje, kaip ir Havanos konvencijos pirmajame straipsnyje galimos prieglobsčio vietos suprantamos labai plačiai – minimos ne tik diplomatinės pasiuntinybės, bet ir karo laivai, karinės stovyklos bei orlaiviai). Pirmasis reikšmingas pakeitimas – pirmajame straipsnyje įtvirtinama, jog prieglobsčio suteikimas „nepolitiniams nusikaltėliams“ yra neteisėtas, o Havanos konvencijoje tai buvo tik „neleidžiamas“ veiksmas. Taip pat šios konvencijos antrajame straipsnyje nustatoma, jog teisė spręsti dėl nusikaltimo pobūdžio (politinis ar nepolitinis) priklauso valstybei, kuri siūlosi suteikti prieglobstį[116], nors yra kvestionuojama ar šiai valstybei įmanoma pakankamai nuodugniai išstudijuoti kiekvieną atvejį[117], todėl dažnai diplomatinis prieglobstis suteikiamas jeigu įtikina asmens ryšiai su opozicinėmis jėgomis ar revoliuciniais judėjimais ir dėl to kyla rizika, kad jis nebus teisiamas teisingame teisme. Ši nuostata ypatingai svarbi asmeniui, kuris prašo diplomatinio prieglobsčio, kadangi tuo metu XX a. 3 – 4 dešimt. vykstant dažniems vidiniams neramumams Lotynų Amerikos valstybėse[118], asmenys buvo kaltinami nepolitiniais nusikaltimais, bet kaltinimų pagrindas dažnai būdavo dalyvavimas įvairiuose politiniuose (dažnai opoziciniuose) judėjimuose ar kitoje panašioje politinėje veikloje. Taigi šis antrasis konvencijos straipsnis buvo kaip prevencinė priemonė sauganti nuo nepagrįstų kaltinimų politiniams oponentams. Taip pat akivaizdu – jeigu teisė spręsti dėl nusikaltimo politinio pobūdžio būtų buvusi suteikta teritorinei (priimančiajai) valstybei, diplomatinio prieglobsčio institutas būtų buvęs visiškai neefektyvus, kadangi teritorinei valstybei užtektų tik patvirtinti, jog asmuo yra kaltinamas ar nuteistas dėl nepolitinio nusikaltimo, ir jis būtų jai perduotas.

Trečiasis šios konvencijos straipsnis daugiausiai skirtas valstybėms, nepripažįstančioms diplomatinio prieglobsčio teisės, jame teigiama jog tokios valstybės gali naudotis šia institucija kitose užsienio valstybėse, bet tik atsižvelgiant į tų valstybių nustatytus būdus ir laikydamasi jų nustatytų apribojimų. Taigi šioje nuostatoje įtvirtinama, jog ir valstybės nepripažįstančios diplomatinio prieglobsčio gali jį taikyti, nes esminis prieglobsčio bruožas jog tai „yra humanitarinio pobūdžio institucija, kuriai nėra taikomas abipusiškumas“[119]. Taip pat ir

[115] Supra note 40.

[116] Supra note 3, p. 269 būtent klausimas ar valstybė suteikianti prieglobstį turėtų spręsti dėl politinio ar nepolitinio nusikaltimo buvimo, buvo iškeltas Kolumbijos Asylum byloje. P.274 taip pat Kolumbija savo poziciją grindė, jog tik diplomatinis atstovas, kuris turi nuspręsti suteikti ar nesuteikti asmeniui prieglobstį, turi turėti kompetenciją kvalifikuoti nusikaltimą, kuriuo kaltinamas asmuo, siekiantis diplomatinio prieglobsčio.

[117] Supra note 15, p. 6.

[118] Supra note 109.

[119] Supra note 39, 3 straipsnis.

Oppenheim's Tarptautinėje teisėje[120] minima, jog „įtikinamos humaniškumo priežastys gali pateisinti prieglobsčio suteikimą“ diplomatinėse atstovybėse.

Ketvirtasis straipsnis skirtas diplomatiniams agentams, kurių pasitraukimo iš pareigų, dėl diskusijų suteikiant prieglobstį diplomatinėse atstovybėse, gali prašyti priimančioji valstybė. Tokius agentus siunčiančioji valstybė turėtų pakeisti, bet tokie įvykiai neturėtų lemti diplomatinių santykių tarp valstybių nutraukimo.

Trečioji iš minėtų konvencijų – 1939 m. Montevidėjuje priimta Sutartis dėl prieglobsčio ir politinių pabėgėlių. Viena iš naujovių šioje konvencijoje – antrajame straipsnyje išplečiamas asmenų, kuriems leidžiama suteikti diplomatinį prieglobstį ratas – ne tik politiniai nusikaltėliai, bet ir asmenys „persekiojami dėl politinių priežasčių“, bei „persekiojami dėl nusikaltimų susijusių su politiniai nusikaltimais“. Taip pat antrajame straipsnyje išplečiama ir galimos prieglobsčio suteikimo vietos – diplomatinių misijų vadovams suteikiama teisė priimti prieglobsčio prašytojus netgi savo rezidencijose.

Ketvirtojo straipsnio naujovė – nors ir išlieka pareiga informuoti priimančiosios valstybės užsienio reikalų ministeriją, tačiau šios pareigos galima nevykdyti, kuomet rimtos aplinkybės trukdo tokiam pranešimai ar kai toks pranešimas gali būti pavojingas prieglobsčio gavėjo saugumui.

Septintajame straipsnyje įtvirtinama, kad asmuo, kuriam buvo suteiktas diplomatinis prieglobstis ir kuris išvyko iš priimančiosios valstybės neturėtų būti gražinamas į tą pačią valstybę, bet jeigu asmuo vėl grįžta į priimančiąją valstybę jam neturėtų būti suteikiamas naujas prieglobstis net jeigu aplinkybės, leidusios suteikti pirmąjį kartą prieglobstį toliau egzistuoja. Ši nuostata nebeleidžia tam pačiam asmeniui suteikti antrą kartą diplomatinį prieglobstį dėl tų pačių priežasčių, jeigu šis asmuo nepaisė draudimo grįžti į priimančiąją valstybę (iš kurios išvyko pasinaudodamas diplomatiniu prieglobsčiu).

Aštuntasis straipsnis buvo skirtas itin dideliems prieglobsčio prašytojų srautams (pavyzdžiui, tai parodo įvykiai Ispanijos pilietinio karo metu, kuomet daugybė asmenų prašė prieglobsčio diplomatinėse atstovybėse), nes esant tokiems srautams leidžia diplomatiniams agentams ar karo vadams ir kitose vietose teikti apsaugą (naudotis savo vėliava ir diplomatiniais imunitetais bei neliečiamybėmis), bet išlieka privaloma apie tai pranešti priimančiosios valstybės institucijoms.

Dešimtajame straipsnyje kaip ir 1933 m. Montevidėjo konvencijoje minimas atvejis, kuomet diplomatinis atstovas suteikęs diplomatinį prieglobstį turi palikti priimančiąją valstybę. Tačiau pridedama, kad tokiu atveju diplomatinis agentas turėtų išvykti kartu su prieglobsčio

[120] Oppenheim's International Law (9th edition) : Volume 1 (edited by Sir Robert Jennings, Sir Arthur Watts) Oxford University Press; 2008 m. p.1085

gavėju (gavėjais) arba jeigu tai nėra įmanoma dėl kažkokių priežasčių nepriklausančių nuo diplomatinio agento ar prieglobsčio gavėjo, jis gali prieglobsčio gavėją perduoti trečiosios valstybės diplomatiniui agentui, bet kaip ir kitais atvejais turi būti pranešama priimančiosios valstybės užsienio reikalų ministerijai.

Ši 1939 m. Montevidėjo sutartis ne tik, kad praplėtė asmenų galinčių gauti diplomatinį prieglobstį sąrašą, vietas, kuriose toks prieglobstis gali būti suteikiamas, bet ir priėmė naujų garantijų, turinčių užtikrinti dar didesnį prieglobsčio gavėjų saugumą, bei atspindėjo tuometinį diplomatinės prieglobsčio teisės vystymąsi.

1951 m. *Haya de la Torre bylos* sprendime Tarptautinis Teisingumo Teismas pripažino, jog diplomatinis prieglobstis Lotynų Amerikoje buvo „institucija, kuri [...] gali toliau egzistuoti tarptautinėje paprotinėje teisėje per susitarimus tarp besidominčių valstybių, kurios yra įkvėptos bendrų tolerancijos ir geros valios jausmų[121].

Toks atviras Tarptautinio Teisingumo Teismo kvietimas turėjo pakankamai efektyvų poveikį – po mažiau nei trijų metų nuo sprendimo *Haya de la Torre byloje*[122] paskelbimo, 1954 m. keletas valstybių Amerikos valstybių organizacijoje[123] (toliau – AVO) priėmė Konvenciją dėl diplomatinio prieglobsčio (dažnai vadinama tiesiog Karakaso konvencija). Lentelė Priede Nr. 1 puikiai parodo, jog 1954 m. net dvidešimt Amerikos valstybių buvo suinteresuotos sukurti naują konvenciją reguliuojančią diplomatinio prieglobsčio teisę. Žinoma, tokios valstybės, AVO narės, kaip Kanada ir Jungtinės Amerikos Valstijos būtų suteikusios šiai konvencijai daugiau tarptautinio pripažinimo, bet jos nesutiko įtvirtinti diplomatinio prieglobsčio net ir regioninėje tarptautinėje sutartyje.

Šioje konvencijoje įtvirtinta valstybės teisė, bet ne pareiga suteikti prieglobstį[124], taip pat teisė neatskleisti priežasčių dėl kurių diplomatinis prieglobstis nebuvo suteiktas. Tačiau neužsimenama apie teisę nesuteikti diplomatinio prieglobsčio ar asmens (norinčio gauti diplomatinį prieglobstį) teisę reikalauti tokio prieglobsčio.

Trečiajame straipsnyje kaip ir ankstesnėse konvencijose pakartojama jog diplomatinis prieglobstis nesuteikiamas nepolitiniams nusikaltėliams, taip pat pridedama jog jis nesuteikiamas ir „dezertyrams iš sausumos, jūros ar oro pajėgų“, nebent jų prašymai gauti prieglobstį būtų aiškiai pareikšti dėl politinio persekiojimo.

---

[121] Supra note 4, p. 83.

[122] Supra note 4.

[123] Amerikos valstybių organizacija (angl. Organization of American states) 1948 m. balandžio 30 d. įkurta tarptautinė regioninė organizacija, kurios pagrindinis tikslas yra regioninis solidarumas ir bendradarbiavimas tarp jos narių, o pagrindinės veiklos sritys – demokratija, žmogaus teisės, saugumas ir plėtra. Šiuo metu ją sudaro 35 valstybės narės. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015 – 09 – 21 http://www.oas.org/en/about/who_we_are.asp

[124] Ibid 49.

Šeštasis konvencijos straipsnis papildė ankstesniąsias konvencijas – jame nustatoma *skubių atvejų* sąvoka. Tokiais atvejais turėtų būti laikomi atvejai, kurių metu „asmuo yra ieškomas asmenų ar grupuočių dėl kurių valdžios institucijos prarado kontrolę, ar pačių valdžios institucijų, ir yra pavojus, kad gali būti atimta jo gyvybė ar laisvė dėl politinio persekiojimo ir nėra galimybės užtikrinti asmens saugumą kitais būdais“, bei taip pat ir kiti konvencijoje neminimi atvejai - dėl kurių teisė spręsti paliekama valstybei, ketinančiai suteikti diplomatinį prieglobstį. Žinoma, kaip ir politinio persekiojimo nustatymas, taip ir skubaus atvejo nustatymas paliekamas valstybei, suteikiančiai diplomatinį prieglobstį spręsti[125].

Tačiau remiantis Juergen Kleiner[126] dar viena problema, kylanti dėl diplomatinio prieglobsčio, kad ir valstybė suteikianti prieglobstį ir prieglobsčio gavėjas yra suinteresuoti, kad prieglobsčio gavėjo „viešnagė“ diplomatinės atstovybės patalpose truktų kuo trumpiau : prieglobsčio gavėjas siekia kuo greičiau palikti valstybę, kurioje yra kaltinamas ar nuteistas, o prieglobstį suteikusi valstybė siekia kuo greičiau užbaigti diplomatinį prieglobstį, nes tai sukelia didelę įtampa jos ir priimančiosios valstybės santykiuose. Autorė su šia nuomone nevisiškai sutinka, kadangi diplomatinio prieglobsčio praktikoje pasitaikė ne vienas atvejis, kuomet ir prieglobsčio gavėjas, ir valstybė jam suteikusi prieglobstį yra nesuinteresuoti greitai užbaigti prieglobsčio teikimą, o tokį atvejį nori kuo greičiau užbaigti tik priimančioji valstybė, nes laiko savo vidaus reikalu susigrąžinti nusikaltėlį į savo jurisdikciją. Žinoma, prieglobsčio gavėjas norėdamas išvykti tai gali padaryti tik priimančiosios valstybės leidimu, nes praktikoje yra žinomas tik vienintelis atvejis kuomet prieglobsčio gavėjai paliko priimančiosios valstybės teritoriją, jai to nežinant. Tai 1980 m. sausio mėn. įvykis, kuomet šeši Jungtinių Amerikos Valstijų (toliau – JAV) diplomatai gavo prieglobstį Kanados ambasadoje Teherane, po to kai JAV ambasada buvo jėga okupuota Irano kovotojų, bei su netikrais Kanados pasais jiems pavyko palikti Iraną[127].

Remiantis devintuoju straipsniu, institucija ar pareigūnas nagrinėjantis diplomatinio prieglobsčio prašymą turėtų remtis teritorinės (priimančiosios) valstybės suteikiama informacija, spręsdamas ar tai buvo politinis ar nepolitinis nusikaltimas, tačiau sprendimas suteikti prieglobstį ar prašyti saugaus išvykimo iš priimančiosios valstybės turi būti gerbiamas. Ši nuostata parodo, jog nepaisant priimančiosios valstybės informacijos, valstybė teikianti diplomatinį prieglobstį yra nepriklausoma ir pati sprendžia apie asmens politinio ar nepolitinio persekiojimo egzistavimą.

[125] Supra note 5, 7 straipsnis.

[126] Supra note 18, p. 173.

[127]Ken Taylor and the Canadian Caper. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-30 http://international.gc.ca/history-histoire/people-gens/ken_taylor.aspx?lang=eng.

Dar viena nuostata papildanti Havanos ir Montevidėjo konvencijas – tryliktasis konvencijos straipsnis, įtvirtinantis, jog valstybė suteikianti diplomatinį prieglobstį gali prašyti teritorinės (priimančiosios) valstybės garantijas dėl saugaus išvykimo pateikti raštu, tačiau teritorinė valstybė taip pat gali nurodyti jai priimtiniausią išvykimo maršrutą, bet tai neapima teisės nustatyti galutinę kelionės vietą[128] – tikslą.

Septynioliktasis konvencijos straipsnis, valstybei suteikusiai diplomatinį prieglobstį neleidžia gražinti asmenį, kuriam buvo suteiktas prieglobstis į teritorinę (iš kurios išvyko) valstybę, nebent tai būtų paties asmens išreikštas noras. Ši nuostata apsaugo netgi pavyzdžiui, nuo valdžios pasikeitimo valstybėje, suteikusioje diplomatinį prieglobstį, kuomet ji remdamasi savo politiniais interesais gali tapti suinteresuota perduoti prieglobsčio gavėją atgal priimančiajai valstybei. Taip pat šiame straipsnyje įtvirtinta, jog teritorinė valstybė gali vėliau (tai yra netrukdant šios konvencijos nuostatų taikymui) prašyti asmens gavusio diplomatinį prieglobstį ekstradicijos, pagal ekstradicijai nustatytus teisinius principus.

Po penkerių metų Inter – Amerikos teisininkų taryba[129] peržiūrėjo Karakaso konvenciją ir parengė papildomą protokolą turėjusį pakeisti ir papildyti konvenciją. Taigi buvo rekomenduojama įtvirtinti, kad :

1) Jeigu būtų nesutariama dėl nustatymo, priimančioji valstybė, suteikianti saugų išvykimą ir duodanti leidimą prieglobsčio gavėjui išvykti, gali reikalauti, kad prieglobsčio gavėjas liktų valstybėje, suteikusioje prieglobstį, šešiasdešimties dienų periodui, įvertinant, kad gali būti pateiktas ekstradicijos prašymas;
2) Valstybė suteikusi prieglobstį turėtų sutikti su minėtu susitarimu ir neturėtų leisti prieglobsčio gavėjui išvykti į kitą valstybę;

[128] Ši nuostata būtų buvusi neįvykdyta 1980 m., kuomet Peru valstybė paskelbė jog visi asmenys nepatenkinti socialistine kova Kuboje gali atvykti į jos ambasadą Havanoje. Kol Kubos vyriausybė neuždarė įėjimų į ambasados teritoriją, Peru ambasadoje jau buvo apie 10 800 asmenų norinčių gauti diplomatinį prieglobstį. Po šio antplūdžio prezidentas Fidelis Castro prieglobsčio siekiantiems asmenims pažadėjo išvykimo iš Kubos vizas. Peru pareigūnams pareiškus jog jie neturi galimybių pasirūpinti tokiu kiekiu asmenų, kitos Lotynų Amerikos valstybės pasisiūlė juos priimti. Kadangi buvo sunku suorganizuoti tiek lėktuvų, kad visi asmenys siekiantys diplomatinio prieglobsčio galėtų saugiai išvykti, Peru vyriausybė nusprendė jog jie bus skraidinami į Kostą Riką ir iš jos į kitas valstybes, kurios sutiko priimti šiuos asmenis. Tačiau Fidelis Castro nusprendė, jog išvykimas bus sustabdytas, nes šie asmenys privalo tiesiogiai vykti į valstybes, pasiūliusias jiems prieglobstį. Vėliau Kubos vyriausybė nustatė jog Mariel uostas bus oficialius išvykimo uostas ir likę asmenys iš Peru ambasados išplaukė laivais. Šis pavyzdys parodo, jog priimančioji valstybė siekė ne tik nustatyti saugaus išvykimo maršrutus, bet ir galutines valstybes, į kurias turėjo vykti asmenys, siekiantys diplomatinio prieglobsčio. Žinoma šis pavyzdys nėra visiškai tinkamas, nes nors ir Kuba 1954 m. pasirašė Karakaso konvenciją, tačiau iki šiol jos nėra ratifikavusi ir Peru negalėjo jos kaltinti sutarties nesilaikymu. Plačiau žiūrėti : Angela M. Rossitto „Diplomatic asylum in the United states and Latin America : a comparative analysis“ 13 Brooklyn Journal of International Law (1987) p. 131 – 134.

[129] Inter – American council on Jurists. New articles on diplomatic asylum : opinion prepared in accordance with Resolution II of the fourth meeting of the Inter-American Council of Jurists p. 15. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-04 http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.35112101742049;view=1up;seq=10;size=150

3) Ekstradicijos prašymas gali būti pateikiamas net jeigu ir nėra ekstradiciją reglamentuojančios sutarties tarp abiejų valstybių ir turėtų būti vykdomas pagal teisinius standartus taikomus ekstradicijai valstybėje, suteikusiose prieglobstį.
4) Jeigu prašymas dėl ekstradicijos nėra pateikiamas per šešiasdešimties dienų laikotarpį, valstybė suteikusi prieglobstį nebėra saistoma pareigos neleisti prieglobsčio gavėjui išvykti iš jos teritorijos.

Šie Karakaso konvencijos pakeitimai būtų įteisinę ekstradicijos galimybę, asmeniui gavusiam diplomatinį prieglobstį ir išvykusiam iš priimančiosios į siunčiančiąją (suteikusią prieglobstį) valstybę, bet šis papildomas protokolas prie Karakaso konvencijos taip ir liko nepriimtas, o 1954 m. Karakaso konvencija liko paskutine regionine tarptautine sutartimi dėl diplomatinio prieglobsčio.

Taigi, apibendrinant visą teisinį diplomatinio prieglobsčio reguliavimą ir jo vystymąsi Lotynų Amerikos teisėje galima išskirti šias tris pagrindines taikomas taisykles ir metodus :

1) Prieglobstis suteikiamas tik politiniams nusikaltėliams, o ne įprastiems nusikaltėliams (nusikaltėliai, kaltinami ar nuteisti dėl nepolitinio nusikaltimo turėtų būti perduodami atgal priimančiajai valstybei);
2) Prieglobstis suteikiamas pagal jį suteikusios valstybės teisės aktus, praktiką ir jos kompetencijai priklauso kvalifikuoti ar asmens siekiančio gauti diplomatinį prieglobstį padarytas (ar jam inkriminuojamas) nusikaltimas yra politinis ar nepolitinis;
3) Vietos (priimančioji) valstybė gali pareikalauti prieglobsčio gavėjo išvykimo iš jos teritorijos, tuomet prieglobstį suteikusi valstybė gali reikalauti, kad priimančioji valstybė garantuotų saugų prieglobsčio gavėjo išvykimą;

Vienas iš paskutiniųjų ir tikriausiai vienas iš daugiausiai tarptautinio dėmesio sulaukusių diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejų – kuomet 2012 m. vasarą Ekvadoras suteikė diplomatinį prieglobstį Julian Paul Assange, Didžiosios Britanijos užsienio reikalų biuras griežtai pareiškė, jog „Didžiajai Britanijai yra leidžiama imtis veiksmų, siekiant suimti poną Assange ambasados patalpose“[130]. Tačiau Ekvadoro vyriausybė iš karto susilaukė paramos iš AVO valstybių narių (išskyrus Jungtines Amerikos Valstijas ir Kanadą), kurios išreiškė solidarumą priimdamos Ekvadorą remiančią rezoliuciją ir pakartojo, jog diplomatinių atstovybių patalpos yra neliečiamos[131]. Panašias palaikančias pozicijas pareiškė ir Pietų Amerikos valstybių

[130] Richard Alleyne, WikiLeaks: Julian Assange Will Take Britain to the ‘World Court’, THE TELEGRAPH. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/9482433/Wikileaks – Julian – Assange – will – take – Britain – to – the – World – Court.html

[131] India Blooms News Service Julian Assange: OAS Partially Supports Ecuador. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.indiablooms.com/ForeignDetailsPage/2012/foreignDetails250812e.php>; arba RT.com

Sąjunga (UNASUR)[132], bei Bolivaro aljanso mūsų Amerikos tautoms (ALBA)[133] šalys. Taigi šis dar vis besitęsiantis diplomatinio prieglobsčio atvejis tapo ne tik Ekvadoro – Jungtinės Karalystės – Švedijos teisine problema, bet ir visos Lotynų Amerikos valstybių, pripažįstančių diplomatinio prieglobsčio teisę, teisine problema.

Apibendrinant, kas išdėstyta anksčiau, galima teigti jog Lotynų Amerikos diplomatinio prieglobsčio teisės kodifikavimas keturiose konvencijose yra pakankamai išsamus, bei atspindintis šio instituto raidą, Havanos konvencija netgi buvo du kartus analizuota Tarptautiniame Teisingumo Teisme, o Karakaso konvencijoje AVO sugebėjo suvienodinti tuometinę diplomatinio prieglobsčio praktiką, taip pat dauguma AVO valstybių palaiko vieną kitą, ypač tuomet kai kuri nors iš jų suteikia diplomatinį prieglobstį valstybėje, nepripažįstančioje šios teisės.

Taigi bendras diplomatinio prieglobsčio teisės pripažinimas dar vis lieka tik regionine Lotynų Amerikos tarptautinės teisės norma, nors ir yra taikomas ne vien tik Lotynų Amerikos valstybių (Lentelė Priede Nr. 3) ir dažnai pripažįstamas kaip efektyvi humanitarinė pagalba situacijose, kuriose priimančioji valstybė nenori ar negali pakankamai pasirūpinti jos teritorijoje esančiais asmenimis. Tačiau diplomatinio prieglobsčio kodifikavimas ir priėmimas universalios tarptautinės sutarties galėtų legalizuoti Lotynų Amerikos valstybių diplomatinio prieglobsčio teikimo praktiką, kuri šiuo metu vis dar neturi aiškaus teisinio pagrindo tarptautinėje teisėje.

Latin America, Caribbean unite to support Ecuador over Assange. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.rt.com/news/oas – support – ecuador – assange – 529/;

[132] Ewan Robertson UNASUR Supports Ecuador over London Embassy Assault Threat. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://venezuelanalysis.com/news/7188;

[133] ALBA Supports Ecuador in Assange Case. Havana Times. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.havanatimes.org/?p=76766;

2. DIPLOMATINIS PRIEGLOBSTIS IR DIPLOMATINIAI IMUNITETAI.

Tarptautinis Teisingumo Teismas *JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje* konstatavo, jog „ diplomatinės teisės normos sudaro savarankišką režimą, kuris iš vienos pusės – nustato priimančiosios valstybės įsipareigojimus, susijusius su diplomatinių misijų privilegijomis ir imunitetais, o iš kitos pusės – numato galimą šių misijų piktnaudžiavimą ir nurodo priimančiajai valstybei priemones, kokiomis tokį piktnaudžiavimą galima atremti“ [134], o viena iš pagrindinių šio režimo pamatinių nuostatų[135] yra diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybė. Šiame skyriuje bus aptariamas bei analizuojamas diplomatinio prieglobsčio ir diplomatinės atstovybės imunitetų santykio probleminis aspektas. Pagal Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 22 str. 1 d. „Atstovybės patalpos neliečiamos. Priimančiosios valstybės valdžios atstovai negali į jas įeiti negavę atstovybės vadovo sutikimo“, taigi atstovybės naudojasi absoliučia patalpų neliečiamybe. Tačiau Vienos konvencijos 41 str. 1 d. yra įtvirtinta prievolė asmenims, besinaudojantiems privilegijomis ir imunitetais „gerbti priimančiosios valstybės įstatymus ir kitus teisės aktus [...] nesikišti į šios valstybės vidaus reikalus“, todėl ypač diplomatinio prieglobsčio atvejais kyla probleminiai klausimai kur yra toji „riba“ skirianti piktnaudžiavimą nuo teisėto naudojimosi privilegijomis ir imunitetais.

2.1.Diplomatinis prieglobstis ir diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybė

Nuo tada, kai valstybės pradėjo kurti diplomatines institucijas užsienio valstybėse, išryškėjo jų noras turėti tokių misijų patalpų neliečiamumą. „Neliečiamybė moderniojoje tarptautinėje teisėje yra statusas suteiktas patalpoms, asmenims ar nuosavybei, fiziškai esantiems suverenios valstybės teritorijoje, bet nesantiems jos jurisdikcijos subjektais“[136]. Diplomatinės misijos sukūrimo ir sėkmingo funkcionavimo būtinas aspektas – patalpų apsauga nuo bet kokio išorinio kišimosi. Diplomatinės „misijos patalpos, įskaitant aplinkinę žemę, yra misijos būstinė ir ji sėkmingai naudojasi pačios siunčiančiosios valstybės imunitetu“[137], šis imunitetas ir yra įtvirtintas Vienos konvencijos 22 straipsnyje, kaip ir panašus konsulinių įstaigų imunitetas Vienos konvencijoje dėl konsulinių santykių[138]. Tarptautinis Teisingumo Teismas *Ginkluotų veiksmų Kongo teritorijoje byloje*[139] pripažino, jog Kongo karinės pajėgos neteisėtai įėjo, užėmė

[134] Tarptautinio Teisingumo Teismo 1980 m. gegužės 24 d. sprendimas JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje Case Concerning United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (United States of America v. Iran); Order, 12 V 81, International Court of Justice, 12 May 1981, p. 80

[135] Ibid, p. 80.

[136] Supra note 19, p. 135.

[137] Ian Brownlie, Principles of Public International law. Sixth edition, Oxford university press, 2003. p. 347.

[138] 1963 m. Vienos konvencija dėl konsulinių santykių. Valstybės žinios, 1999-10-06, Nr. 83-2456

[139] Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimas 2005 m. gruodžio 19 d. Ginkluotų veiksmų Kongo teritorijoje byloje (Kongo Demokratinė Respublika prieš Ugandą), 323 – 324 paragrafai. ICJ Reports, 2005;

Ugandos ambasadą– pažeidė 22 straipsnio nuostatas[140]. Taip pat *JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje* konstatavo jog „net ginkluoto konflikto ar diplomatinių santykių nutraukimo atvejais Vienos konvencijos nuostatos reikalauja, kad abi – diplomatinės atstovybės narių neliečiamybė ir diplomatinės misijos patalpų, nuosavybės bei archyvų neliečiamybė būtų gerbiama priimančiosios valstybės“[141], kadangi „nėra svarbesnės sąlygos valstybių santykiuose kaip diplomatinių pasiuntinių ir ambasadų neliečiamybė“[142].

Taigi diplomatinės atstovybės patalpų neliečiamybė yra įtvirtinta Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių ir kurią priimančioji valstybė turi gerbti, bei „susilaikyti nuo bet kokių suverenių teisių vykdymo“[143], nors ir Vienos konvencijoje nėra tiksliai apibrėžiama neliečiamybės sąvoka. Žinoma, diplomatiniai imunitetai ir neliečiamybės nebus efektyvūs jeigu priimančioji valstybė negerbs tarptautinės viešosios teisės jai priskirtų įsipareigojimų[144]. Diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybe galima laikyti : „specialia (pozityvia[145]) priimančiosios valstybės pareiga“[146] susilaikyti taip pat sulaikyti kitus nuo kišimosi į diplomatinės misijos patalpas. Pagal Vienos konvencijos 22 str. 1 d., diplomatinės atstovybės neliečiamybė yra absoliuti, tai yra nei šiame, nei kituose konvencijos straipsniuose nėra kalbama apie šio imuniteto išimtis, pasibaigimą ar nutrūkimą, netgi tais atvejais, kuomet diplomatinės atstovybės patalpos yra naudojamos netinkamai ar ne pagal savo paskirtį.

Diplomatinių atstovybių neliečiamybė yra viena iš pagrindinių diplomatinės teisės taisyklių[147], bei viena svarbiausių siunčiančiajai valstybei (Nicolas Angelet[148] diplomatinių atstovybių ir personalo neliečiamybę netgi prilygina svarbiausiam diplomatinės teisės bruožui) , siekiančiai palaikyti gerus diplomatinius santykius su priimančiąja, todėl į atvejus, kuomet nėra laikomasi diplomatinės atstovybės patalpų neliečiamybės visuomet reaguojama labai jautriai, nors pasaulinėje žiniasklaidoje plačiau nušviečiami tik didesnę įtaką globalioje politikoje turinčių valstybių diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybės pažeidimo atvejai (pavyzdžiui, JAV ambasados Teherane užpuolimas; 1985 metais įvykęs Pietų Afrikos Respublikos policijos

[140] Jean d‘Aspremont. Diplomatic Premises. R. Wolfrum (ed.), Heidelberg Encyclopedia of International Law Oxford University Press, 2009, p. 5.
[141] Supra note 129, p. 80.
[142] Ibid, p. 19.
[143] Supra note 132.
[144] Supra note 61, p. 93.
[145] Ibid. Įprastai, priimančiajai valstybei nustatomas pozityvus įsipareigojimas užkirsti kelią bet kokiems išpuoliams prieš ambasados patalpas.
[146] Andrew F. Cooper, Jorge Heine, Ramesh Thakur. The Oxford handbook of modern diplomacy. Oxford University press 2013, p. 517.
[147] Supra note 138, p. 1.
[148] Nicolas Angelet. Le droit des relations diplomatiques et consulaires dans la pratique régente du conseil de sécurité. Revue belge de droit international 1999/1, Editions Bruylant, Bruxelles, p. 168.

įėjimas į Nyderlandų ambasadą). Pavyzdžiui, 1980 metais Ispanija netgi nutraukė diplomatinius santykius su Gvatemala, po to kai Gvatemalos policija įžengė į Ispanijos ambasadą, prieš ambasadoriaus valią, taigi pažeidžiant Vienos konvencijos 22 str. 1 d., nors ir siekiant išlaisvinti diplomatinės atstovybės patalpas iš ūkininkų, kurie jas buvo užėmę bei kurie ambasadorių bei kitus atstovybės darbuotojus laikė įkaitais. Taigi iš šio įvykio akivaizdu, kad netgi *geri ketinimai*, kuriais siekiama apginti diplomatinę atstovybę ir jos personalą, nepateisina įėjimo į diplomatinės atstovybės patalpas, be jos vadovo sutikimo.

Žinoma, būna atvejų kuomet pati diplomatinė misija paprašo priimančiosios valstybės teisėsaugos iš jos patalpų išvesti nekviestus asmenis. Toks įvykis įvyko ir 1988 metais, kuomet į Danijos ambasadą Vokietijos Demokratinėje Respublikoje atvyko keliolika asmenų, siekdami pagalbos[149] (aiškaus pareiškimo, kad jie siekia diplomatinio prieglobsčio nebuvo), tačiau vėliau vienas iš jų buvo suimtas policijos ir laikomas sulaikytas 33 dienas, bei pateikė skundą, tačiau Europos žmogaus teisių komisija[150] jį atmetė ir nenagrinėjo ar Danijos ambasada turėjo priimti šiuos asmenis. Tačiau žvelgiant iš diplomatinių patalpų neliečiamybės aspekto, šis pavyzdys skirtingai nuo Gvatemalos ir Ispanijos atvejo, parodo, kad diplomatinė misija esant situacijai, su kuria pati negali susitvarkyti, kreipiasi efektyvios pagalbos į priimančiąją valstybę.

Tačiau net ir tokiais atvejais, kuomet priimančioji valstybė mano, kad atstovybės patalpų neliečiamybe yra piktnaudžiaujama ar diplomatinės atstovybės patalpos yra naudojamos nesuderinamai su misijos funkcijomis[151] (kas yra draudžiama Vienos konvencijos 41 str. 3 d.[152]), priimančioji valstybė neturi teisės be misijos vadovo leidimo įžengti į diplomatinės atstovybės patalpas (teritoriją). Autorė sutinka su Audriaus Pakso nuomone, jog „piktnaudžiavimo atvejai vis tiek automatiškai nesuteikia teisės priimančiosios valstybės pareigūnams prievarta įeiti į diplomatinės atstovybės patalpas“[153], kad ir kokio lygio piktnaudžiavimas būtų. Neteisėtos veiklos diplomatinės atstovybės patalpose atveju, priimančioji valstybė turi tris išeitis:

[149] Supra note 31, p. 96

[150] Europos žmogaus teisių komisijos sprendimas W.M. v. Denmark (Judgment) 1992 App.No. 17392/90

[151] Pagal Dapo Akande reikėtų atskirti visiškai netinkamą diplomatinės atstovybės patalpų naudojimą, pavyzdžiui, kaip turizmo agentūros ir netinkamą naudojimą, kuomet toliau vykdomos diplomatinės funkcijos (kaip, pavyzdžiui, diplomatinio prieglobsčio atvejais – autorės pastaba). Dapo Akande. The Julian Assange Affair: May the UK Terminate the Diplomatic Status of Ecuador's Embassy? August 17, 2012. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.ejiltalk.org/may-the-uk-terminate-the-diplomatic-status-of-ecuadors-embassy/

[152] „3. Atstovybės patalpos negali būti naudojamos tikslams, nesuderinamiems su atstovybės funkcijomis, numatytomis šioje Konvencijoje, kitose bendrosios tarptautinės teisės normose arba bet kokiuose galiojančiuose specialiuose susitarimuose tarp atstovaujamosios ir buvimo valstybių.“

[153] Audrius Paksas. Diplomatiniai imunitetai ir privilegijos ir jų įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje : daktaro disertacijos santrauka : socialiniai mokslai, teisė (01S) /; Lietuvos teisės universitetas, 2000, p. 10.

1) Diplomatinėmis derybomis ieškoti sprendimo būdo[154];
2) Diplomatinį agentą ar visą diplomatinės atstovybės personalą paskelbti *persona non grata* (kaip *ultimum remedium*);[155]
3) Nutraukti diplomatinius santykius su siunčiančiąja valstybe[156].

Vienas iš žymiausių neteisėtos veiklos diplomatinėje atstovybėje atvejų – 1984 m. balandžio 17 d. incidentas Libijos ambasadoje Londone (kartais vadinamas angl. St. Jame‘s square incident – autorės pastaba). Šio įvykio metu – vykstant protestams prieš Libijos prezidento režimą, pro ambasados langą buvo nušauta Jungtinės Karalystės policijos pareigūnė, bei sužeista dar vienuolika asmenų. Policija laikė apsupusi Libijos ambasadą 11 dienų, kol Jungtinės Karalystės pareigūnai bandė rasti tinkamą sprendimą. Tarp visų galimybių, buvo svarstoma galimybė įeiti į ambasadą jėga, nes buvo laikoma, kad diplomatinės atstovybės patalpos nebuvo naudotos diplomatinės misijos tikslams[157], tai yra pažeidžia Vienos konvencijos 41 str. 3 d. nuostatas. Tačiau ambasadai toliau naudojantis patalpų neliečiamybe (nenutraukiant diplomatinės misijos) Jungtinės Karalystės teisėsauga negalėjo imtis jokių aktyvių veiksmų, todėl buvo nuspręsta nutraukti diplomatinius santykius su Libija ir ambasadoje buvusiems asmenims buvo leista palikti Jungtinę Karalystę ir nuspręsta netgi netikrinti[158] jų turėtų diplomatinių krepšių, kuriuose galėjo būti ginklai panaudoti prieš demonstrantus ir Jungtinės Karalystės policijos pareigūnę. Šis įvykis parodo, kad neretai siunčiančioji valstybė pažeidžia tarptautines sutartis ar nacionalinius priimančiosios valstybės teisės aktus, ar kelia grėsmę priimančiosios valstybės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui, bet vis tiek išlaiko savo diplomatinių atstovybių neliečiamybę. Todėl galima teigti, jog remiantis diplomatinės teisės principais, įtvirtintais paprotinėje diplomatinėje teisėje ir Vienos konvencijoje dėl diplomatinių

[154] Pavyzdžiui, Julian Assange užtikrino, kad galėtų palikti Ekvadoro ambasadą Londone, jeigu Švedija diplomatine garantija užtikrintų, jog jis vėliau nebus perduodamas Jungtinėms Amerikos Valstijos. Autorės nuomone šioje situacijoje tai būtų tinkamas pagrindas pradėti diplomatines derybas tarp Ekvadoro, Jungtinės Karalystės ir Švedijos. ATM Abdullahel Shafi & Shanjida Akan, ‘Diplomatic and Consular Immunities, Privileges and Protection: A Case Study of Julian Assange’s Political Asylum Seeking in Ecuador Embassy in London, UK’ 1(4) A38 JIL (2013) 17 p. 24.

[155] Supra note 129, p. 80 asmuo paskelbtas *persona non grata* beveik iš karto praranda suteiktus diplomatinius imunitetus ir privilegijas, todėl praktiškai remdamasis savo interesais būna priverstas išvykti iš priimančiosios valstybės.

[156] Ibid, priimančioji valstybė savo nuožiūra gali nutraukti diplomatinius santykius su atstovaujamąja valstybe ir reikalauti, kad nedelsiant būtų uždaryta diplomatinė misiją, piktnaudžiavusi diplomatiniais imunitetais ir neliečiamybėmis, bei pažeidusi diplomatines funkcijas.

[157] Supra note 19, p. 148

[158] Sprendimas neapieškoti Libijos diplomatų krepšių laikomas ne teisiniu, o politiniu (kadangi tuo pačiu metu Libijos teritoriją palikinėjo ir Jungtinės Karalystės diplomatai, kuriems nebuvo norima pakenkti – autorės pastaba). Rosalyn Higgins, Editorial Comment: The Abuse of Diplomatic Privileges and Immunities: Recent United Kingdom Experience, American Journal of International Law, 79 Am. J. Int'l L. 641 (1985). P. 5.

santykių[159], diplomatinių patalpų neliečiamybė egzistuoja nepriklausomai nuo diplomatinių pareigų, kurių jį turi laikytis, vykdymo[160].

Po šio įvykio Jungtinėje Karalystėje 1987 m. buvo priimtas Diplomatinių ir konsulinių patalpų aktas[161], kuris įtvirtino, kad tuomet, kai atstovybės patalpos nėra *išimtinai* naudojamos diplomatinės ar konsulinės misijos tikslams valstybės sekretorius gali duoti sutikimą (tačiau atsižvelgdamas ar tai leistų tarptautinė teisė) įeiti į patalpas, be misijos vadovo sutikimo. Taigi šis aktas „perteikė tam tikras Vienos konvencijų dėl diplomatinių ir konsulinių santykių nuostatas“[162], bet ir Jungtinės Karalystės teisėje įtvirtino dar vieną galimybę įeiti į diplomatinės ar konsulinės misijos patalpas, kurios Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių ar paprotinė diplomatinė teisė nenumatė.

2012 m. Ekvadorui suteikus diplomatinį prieglobstį Julian Paul Assange, Jungtinės Karalystės teisėsauga institucijos netgi neoficialiai teigė, kad policija gali įeiti į Ekvadoro ambasadą ir suimti prieglobsčio gavėją panaudodama jėgą[163]. Tai yra viena iš galimų diplomatinio prieglobsčio pabaigos išeičių – pažeisti diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybę[164], tačiau priimančioji valstybė neturi teisės taip užbaigti diplomatinį prieglobstį[165] siunčiančiosios valstybės diplomatinėse atstovybėse Bet toks žingsnis būtų neteisėtas pagal tarptautinę diplomatinę teisę[166], nepaisant to, kad Jungtinė Karalystė remtųsi 1987 m. Diplomatinių ir konsulinių patalpų aktu. Žinoma, Jungtinė Karalystė perkeldama Vienos konvenciją dėl diplomatinių santykių į savo nacionalinę teisę negalėjo jos papildyti ar pakeisti,

---

[159] Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių *travaux préparatoires* dėl 22 straipsnio, buvo nuspręsta, kad diplomatinė atstovybė nepraranda savo neliečiamybės netinkamo diplomatinės atstovybės patalpų naudojimo atveju. René Värk. The Siege of the Estonian Embassy in Moscow: Protection of a Diplomatic Mission and Its Staff in the Receiving State. Juridica International. Law review. University of Tartu. Nr. 15, 2008. P. 147.

[160] Tarptautinės teisės komisija ruošdama Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių tekstą atsisakė idėjos numatyti specialias išimtis dėl piktnaudžiavimo diplomatinės atstovybės patalpomis. M Hardy, Modern Diplomatic Law, Manchester, Manchester University Press (1968) p. 103.

[161]Diplomatinių ir konsulinių patalpų aktas (kuris iki šiol nebuvo panaudotas praktikoje – autorės pastaba) Diplomatic and Consular Premises Act 1987. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/46

[162] Ibid, preambulė.

[163] Seras Tony Brenton, kuris 2004 – 2008 metais buvo Jungtinės Karalystės ambasadorius Rusijoje, teigė, kad : „ „savavališkas“ įsiveržimas į pastatą, kuriame ponas Assange gavo prieglobstį, kad išvengtų ekstradicijos, Britų diplomatų gyvenimą užsienyje paverstų neįmanomu“. Rosa Prince. FCO 'risks breaching international law' over Assange embassy crisis. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-15 http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/wikileaks/9479250/FCO-risks-breaching-international-law-over-Assange-embassy-crisis.html

[164] Supra note 39, p. 22.

[165] Maarten den Heijer. Europe and Extraterritorial Asylum. Hart Publishing. 2012 m. First Edition. p. 127.

[166] Dar 2011 m. lapkričio 29 d., Jungtinių Tautų Saugumo Taryba, savo pranešime spaudai Nr. SC/10463, griežtai pasmerkė diplomatinių imunitetų pažeidimus ir priminė esminį diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų, esančių priimančiojoje valstybėje neliečiamybės principą, kurį įtvirtina 1961 m. Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių ir 1963 m. Vienos konvencija dėl konsulinių santykių.

kadangi tarptautinės teisės aktai yra aukštesnės galios už nacionalinės teisės aktus, nacionalinė teisė negali prieštarauti tarptautinei sutarčiai, prie kurios valstybė prisijungė, nes kitaip būtų neįmanoma išvengti teisės aktų kolizijos. Taip pat vertinant ar tokia situacija galėtų būti ir kitose valstybėse, pavyzdžiui, Lietuvoje, akivaizdu, kad tai mažai tikėtina, nes civilinės teisės tradicijos valstybėse (tarp kurių yra ir Lietuva) tarptautinės sutartys veikia tiesiogiai ir jų perkelti į nacionalinę teisę, kaip *common law* valstybėse nereikia. Toks Jungtinės Karalystės pareiškimas[167], kad ir neoficialus iš karto susilaukė didelio dėmesio ne tik Ekvadore, kitose Lotynų Amerikos valstybėse, kurios nedelsiant paprieštaravo tokiems ketinimams[168], bet ir visame pasaulyje.

Vienas Diplomatinės atstovybės neliečiamybės pažeidimo atvejis netgi buvo nagrinėtas Tarptautiniame Teisingumo Teisme – *Jungtinių Amerikos Valstijų diplomatinio ir konsulinio personalo byloje*[169]. Šio įvykio metu ne tik buvo pažeista ambasados Teherane, konsulatų Tabrize ir Shiraze patalpų ar archyvų neliečiamybė[170], bet ir juose buvę asmenys buvo paimti įkaitais. Šis incidentas buvo nagrinėtas Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje (kuri dar kartą patvirtino pareigą gerbti diplomatinio personalo ir diplomatinių patalpų neliečiamybę)[171], Generalinis sekretorius buvo paskirtas teikti gerąsias paslaugas konflikto šalims [172], bet diplomatinių ir konsulinių patalpų nei archyvų neliečiamybė taip ir liko neatstatyta, todėl lėmė Jungtinių Amerikos Valstijų ir Irano diplomatinių santykių nutraukimą. Tarptautinis Teisingumo Teismas savo sprendime dar kartą priminė specialią priimančiosios valstybės pareigą apsaugoti diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybę[173], pagal Vienos konvencijos 22 str., bei konstatavo Irano valstybės pažeidimus, neužtikrinant savo įsipareigojimų pagal 1961 m. ir 1963 m. Vienos konvencijas[174]. Taip pat Tarptautinis Teisingumo Teismas nagrinėdamas Irano poziciją, konstatavo, jog tokie Irano veiksmai negali būti laikomi atsakomaisiais veiksmais dėl

[167] "Jūs turite žinoti, kad Jungtinėje Karalystėje yra teisinis pagrindas, 1987 m. Diplomatinių ir konsulinių patalpų aktas, kuris mums leidžia imtis veiksmų siekiant suimti poną Assange dabartinėse ambasados patalpose. Mes nuoširdžiai tikimės, kad nepasieksime tokio taško, bet jeigu jūs nesate pajėgūs išspręsti šio pono Assango buvimo jūsų diplomatinėse patalpose klausimo, tai yra mūsų atvira galimybė“. Mark Weisbrot Julian Assange asylum: Ecuador is right to stand up to the US. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/aug/16/julian-assange-asylum-ecuador

[168] Supra note 126, 127, 128.

[169] Supra note 129.

[170] Supra note 2, 24 straipsnis.

[171] Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 457. (1979). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-11 http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/370/71/IMG/NR037071.pdf?OpenElement

[172] Ibid, Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 461.

[173] Supra note 129, p. 60 – 62.

[174] Ibid, p. 74.

Jungtinėms Amerikos Valstijoms priskiriamų veiksmų[175], nes „diplomatinė teisė pati numato reikalingas gynybos priemones ir sankcijas dėl neteisėtos diplomatinių ar konsulinių misijų narių veiklos“[176], nors šių priemonių ir neišvardino.

Kaip ir buvo minėta anksčiau, šešiems diplomatams iš JAV ambasados Teherane pavyko gauti prieglobstį Kanados ambasadoje Teherane, o vėliau ir išvykti iš Irano, tai dar kartą parodo, kad esant nepaprastoms situacijoms (pavyzdžiui, kylant didelei grėsmei dėl asmens saugumo) neretai prieglobstis diplomatinėse atstovybėse yra geriausia ir tinkamiausia saugumo priemonė, nors Irano atveju kiltų klausimas ar žinant, kad keli Jungtinių Amerikos Valstijos diplomatai gavo prieglobstį Kanados ambasadoje, jos patalpų neliečiamybė būtų likusi nepažeista, kadangi Irano valstybė tuo metu jau ne kartą buvo pažeidusi ar nesulaikiusi kitų asmenų pažeidžiant kitų siunčiančiųjų valstybių diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybę[177]. Taip pat šis įvykis parodo, kad diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų patalpų neliečiamybės užtikrinimas yra ypatingos svarbos, todėl bet kokie tai pažeidžiantys priimančiosios valstybės veiksmai yra netoleruojami nei siunčiančiosios valstybės, nei tarptautinės bendruomenės.

Dar vienas galimas diplomatinės atstovybės neliečiamybės pažeidimas – kuomet priimančioji valstybė imasi įvairių *kenksmingų* veiksmų, kad diplomatinę atstovybę, bei asmenį, siekiantį gauti ar jau gavusį diplomatinį prieglobstį toje atstovybėje priverstų išeiti iš diplomatinės neliečiamybės saugomos teritorijos. Toks atvejis buvo 1985 m., kuomet Sovietų Sąjungos kareivis Aleksandr Vasilyevich Sukhanov atėjo į Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadą Kabule, Afganistane. Nors Aleksandr Sukhanov ir nesiekė diplomatinio prieglobsčio, po pokalbių su JAV diplomatais jis netgi nusprendė, kad nori sugrįžti į Sovietų Sąjungą, bet nebenori toliau kariauti, todėl susitarti su Sovietų Sąjungos ambasadoriumi Afganistane iš pirmo karto nepavyko. Dėl to Aleksandr Sukhanov esant JAV diplomatinėje atstovybė, Sovietų Sąjungos kariai bandė jį „išvaryti“ iš ambasados. Jie naudojo įvairius būdus : apsupo pastatus; nutraukė elektros energijos tiekimą (ambasadai tai stipriai nepakenkė, nes ji turėjo atsarginius generatorius); bei naktimis galingais prožektoriais švietė į ambasadą. Kyla klausimas ar tokie veiksmai nepažeidė absoliučios JAV diplomatinės atstovybės neliečiamybės pagal Vienos konvencijos 22 str., pagal pirmąją straipsnio dalį galima manyti, kad ne, nes *priimančiosios*

[175] Ibid, p. 74. Savo 1979 m. gruodžio 9 d. ir 1980 m. kovo 16 d. laiškuose, Irano užsienio reikalų ministras teigė, kad neteisėti JAV veiksmai apima „ 25 metus nuolatinio JAV kišimosi į Irano vidaus reikalus, begėdis šalies išnaudojimas, daugybė nusikaltimų prieš Irano žmones...“. Bei taip pat išskyrė tariamą JAV per Centrinės žvalgybos Agentūrą bendradarbiavimą 1953 m. valstybės perversme, kuomet buvo atstatyta Irano šeicho valdžia.

[176] Ibid, p. 76.

[177] Taip pat panašiu metu buvo pažeista ir kitų užsienio valstybių diplomatinių ar konsulinių patalpų neliečiamybė : Irako konsulato Kermanshahe; Didžiosios Britanijos ambasada Teherane; SSRS ambasada Teherane.

valstybės valdžios atstovai neįėjo į ambasados patalpas be leidimo, tačiau pagal antrąją dalį tikriausiai būtų galima konstatuoti *atstovybės rimties sutrukdymo ar orumo pažeminimo* pažeidimą, tačiau atsižvelgiant į tuometinę padėtį Afganistane (priimančiojoje valstybėje), kuriame vyko karas[178], buvo galima tikėtis, kad nesant efektyvios valdžios Afganistane, ji negalės užtikrinti diplomatinių misijų saugumo ir neliečiamybės, kurią įpareigoja saugoti Vienos konvencija. Tokie Sovietų Sąjungos veiksmai neprivertė ambasados personalo veikti prieš JAV politiką[179] ir „išmesti“ Aleksandr Sukhanov iš savo patalpų[180]. Galiausiai Aleksandr Sukhanov pasiprašė prieglobsčio, o tokio prieglobsčio suteikimas galėjo dar labiau pakenkti JAV – SSRS santykiams, todėl buvo bandoma šį atvejį dar kartą spręsti diplomatinėmis priemonėmis, kurios buvo efektyvios, nes Sovietų Sąjungos ambasadoriui suteikus garantijas, kad Aleksandr Sukhanov grįžus į SSRS jis nebus teisiamas ar kitaip baudžiamas, jis kartu su Sovietų Sąjungos ambasadoriumi paliko JAV ambasadą. Nors šis incidentas truko tik penkias dienas, bet jo intensyvumas buvo itin aukštas – nuo dviejų susitikimų su Sovietų Sąjungos ambasadoriumi, Sovietų Sąjungos karių veiksmų nukreiptų prieš JAV atstovybę, iki šio įvykio aptarimo prezidentų Ronaldo Reagano ir Michailo Gorbačiovo susitikime Ženevoje.

Jeigu diplomatinis prieglobstis ir toliau išliks nereguliuojamas tarptautinėje teisėje, akivaizdu, kad priimančiosios valstybės, nesutinkančios su diplomatinio prieglobsčio suteikimu ir toliau galės tik labai mažai[181]. Jeigu siunčiančiosios valstybės diplomatinė misija suteikia diplomatinį prieglobstį – jos imunitetai ir neliečiamybės užkerta kelią praktiškai visiems priimančiosios valstybės bandymams tai sutrukdyti ar nutraukti, nebent ji pasiryžusi siunčiančiosios valstybės diplomatinę misiją paskelbti *persona non grata* ar iš vis nutraukti diplomatinius santykius su siunčiančiąja valstybe, nors šis būdas būtų pats drastiškiausias ir netgi galėtų būti vertinamas kaip per didelė kaina už vieną asmenį (diplomatinio prieglobsčio gavėją). Todėl galima teigti, kad jeigu valstybė nepripažįsta teisės suteikti diplomatinį prieglobstį, ji vis tiek privalo gerbti diplomatinės atstovybės patalpų neliečiamybę, vadinasi, *de facto* pripažinti diplomatinį prieglobstį.

[178] Sovietų sąjungos – Afganistano karas truko nuo 1979 m. gruodžio iki 1989 m. vasario mėn. Goodson, P. L. Afghanistan's Endless War: State Failure, Regional Politics, and the Rise of the Taliban. University of Washington Press, 2001.

[179] U.S. Department of State Foreign Affairs Manual Volume 2 FAM 227.2 Background, c dalis. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-06 http://www.state.gov/m/a/dir/regs/fam/

[180] Angela M.Rossitto. Diplomatic asylum in the United states and Latin America: a comparative analysis 13 Brooklyn Journal of International Law (1987), p. 125.

[181] Kalicharan M. L. Diplomatic immunities and privileges critical study with special reference to contemporary international law, p. 220. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-17 http://ir.inflibnet.ac.in:8080/jspui/handle/10603/38483

2.1.1. Diplomatinis prieglobstis ir konsulinių atstovybių patalpų neliečiamybė

Praktikoje pasitaiko atvejų, kuomet diplomatinis prieglobstis (galbūt tinkamesnis pavadinimas būtų konsulinis prieglobstis – autorės pastaba) suteikiamas konsulinių atstovybių patalpose. Konsulinių atstovybių patalpų neliečiamybė yra labiau ribota nei diplomatinių misijų, visų pirma skirtingai nuo diplomatinių atstovybių, į šią sąvoką nebepatenka konsulinės įstaigos vadovo rezidencija. Taip pat Vienos konvencija dėl konsulinių santykių leidžia priimančiosios valstybės pareigūnams įeiti į konsulines patalpas be įstaigos vadovo sutikimo, jeigu pareigūnai turi užsitikrinę diplomatinės misijos vadovo ar konsulinės įstaigos vadovo įgalioto asmens sutikimą. Nors pagal Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 31 straipsnio 2 dalį, į kai kurias konsulinių įstaigų dalis (kurios nėra naudojamos konsulinės įstaigos funkcijoms atlikti, pavyzdžiui – konsulinės įstaigos virtuvė) galima įeiti ir neturint jokio leidimo. Dar daugiau gaisro ar kitokios nelaimės atveju (*force majeure)*, kuomet reikalingi neatidėliotini veiksmai, konsulinės įstaigos vadovo sutikimas įeiti į patalpas gali būti preziumuojamas. Tokie skirtumai nuo diplomatinių atstovybių gali būti grindžiami tuo, kad konsulinių įstaigų patalpų neliečiamybė niekuomet nebuvo pripažinta kaip tarptautinės paprotinės teisės norma[182], o jos neliečiamybė grindžiama tik būtinumu atlikti konsulines funkcijas. Tarp konsulinės įstaigos funkcijų pateiktų 1963 m. Vienos konvencijos penktajame straipsnyje nėra prieglobsčio, humanitarinės ar kitokios pagalbos teikimo ne savo atstovaujamosios valstybėms piliečiams, nors savo atstovaujamus piliečius būtų galima ginti tik tuo atveju, jei tai leistų tarptautinės teisės normos[183], o kol prieglobsčio suteikimo diplomatinėse ir konsulinėse patalpose nėra reglamentuojamas universaliose tarptautinėse sutartyse, šia nuostata galėtų remtis tik Lotynų Amerikos valstybės, kurios yra ratifikavusios kurią nors iš diplomatinį prieglobstį reguliuojančių sutarčių. Vienintelis atvejis kuomet konsulinėje įstaigoje galima būtų suteikti prieglobstį, jeigu pagal Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 5 str. m p.[184] būtų dvišalis susitarimas su priimančiąja valstybe. Martin den Heijer netgi teigia, kad ši nuostata gali būti laikoma ne tik priemone leisti susitarimus dėl konsulinio prieglobsčio, bet ir kaip nuostata, įtvirtinanti konsulinį prieglobstį, kaip vieną iš konsulinių įstaigų funkcijų, jeigu tai nesukelia konflikto su priimančiosios valstybės teise arba jeigu priimančioji valstybė tam neprieštarauja[185], autorės nuomonė tai būtų itin išplėstas konvencijos 5 str. m p. nuostatos aiškinimas, todėl abejotina ar

[182] W.E. Becket. Consular Immunities. British Year Book of International Law, 1944., p. 34, 37. Tik konsuliniai archyvai buvo saugomi pagal tuometinę tarptautinę paprotinę teisę.

[183] „a) atstovaujamosios valstybės, jos piliečių ir juridinių asmenų interesų gynimas priimančiojoje valstybėje *laikantis tarptautinės teisės normų*;“

[184] „m) vykdymas bet kokių kitų funkcijų, kurias atstovaujamoji valstybė paveda atlikti konsulinei įstaigai, kurių nedraudžia priimančiosios valstybės įstatymai ir kiti teisės aktai, arba dėl kurių neprieštarauja priimančioji valstybė, arba kurie numatyti galiojančiose atstovaujamosios valstybės ir priimančiosios valstybės tarptautinėse sutartyse.“

[185] Supra note 159, p. 126.

priimančiosios valstybės, kurių teritorijose būtų suteiktas konsulinis prieglobstis, sutiktų su tokiu aiškinimu.

Kadangi yra pakankamai sudėtinga suteikti prieglobstį konsulinėse įstaigose (net ir Lotynų Amerikos teisės sutartyse dėl prieglobsčio kaip galima prieglobsčio suteikimo vieta nėra minimos konsulinių įstaigų patalpos), tai pagrindžia, kodėl iš pakankamai gausios diplomatinio prieglobsčio suteikimo praktikos (Lentelė, Priede Nr. 2), tik keletą atvejų prieglobstis buvo suteiktas konsulinių įstaigų patalpose. Žinoma, galima pažymėti, kad tai lemia, jog jau užmegzdamos konsulinius santykius ir besiruošdamos įkurti konsulines įstaigas pasirašo susitarimus su priimančiąja valstybe, kuriuose aiškiai uždraudžiama konsulinių įstaigų patalpas naudoti kaip vietas prieglobsčiui suteikti[186] arba savo nacionaliniuose teisės aktuose numato, kad toks prieglobstis negalimas[187].

Dar viena priežastis dėl kurios prieglobstis retai suteikiamas konsulinių įstaigų patalpose – ne kartą prieglobsčio prašytojai buvo pašalinti ar priversti išvykti iš konsulinių patalpų, ar perduoti vietos teisėsaugai. Pavyzdžiui, 1963 metais Ngo Dinh Can (nužudyto Vietnamo prezidento Ngo Dinh Diem brolis) paprašė prieglobsčio Jungtinių Amerikos Valstijų konsulate Hue mieste. Nors vėliau jis skrido į Saigoną (autorės pastaba – dabartinis pavadinimas Hošiminas) su Jungtinių Amerikos Valstijų konsulato pareigūnų palyda, bet nutūpus lėktuvas buvo apsuptas Vietnamo karinės chuntos, kuriai JAV konsuliniai pareigūnai neturėjo galimybių pasipriešinti, todėl teko Ngo Dinh Can perduoti karinei chuntai, kuri vėliau nuteisė Ngo Dinh Can mirties bausme giljotinoje[188].

Kitas daug labiau žinomas prieglobsčio konsulinėse įstaigose atvejis – vadinamasis, Durbano šešetuko atvejis. 1984 m. rugsėjo 13 d. penki asmenys[189] pasirodė Jungtinės Karalystės konsulate Pietų Afrikos Respublikoje ir paprašė prieglobsčio, vėliau prie jų prisijungė ir

[186] Pavyzdžiui, dvišaliai susitarimai tarp : JAV – Airijos (1950 m.); Jungtinės Karalystės – Norvegijos (1951 m.); Prancūzijos – Italijos (1955 m.).

[187] Pavyzdžiui, Argentinos Konsulinio reglamento (isp. Reglamento Consular Argentino) 9 str. nustatoma, kad prieglobsčio suteikimas yra išskirtinė diplomatinės misijos priimančiojoje valstybėje, kompetencija ir vykdyti prieglobsčio teisę konsulinėse įstaigose neleidžiama. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.concursos2015.cancilleria.gob.ar/userfiles/Reglamento_consular.pdf; ar pavyzdžiui, Hondūro Konsulinio reglamento (isp. Reglamento Consular) 35 straipsnis draudžia suteikti prieglobstį (net ir Hondūro piliečiams) konsulinės įstaigos patalpose. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.sre.gob.hn/inicio/Leyes/REGLAMENTO%20CONSULAR%20DE%20LA%20REPUBLICA%20DE%20HONDURAS.pdf

[188] Luke T.Lee and John Quigley. Consular law and practice. Oxford university press, Third edition, 2008, p. 364 – 365.

[189] Archie Gumede United Democratif Front prezidentas, Mewa Ramgobin Natal Indian Congress iždininkas, George Sawpershad teisininkas, Natal Indian Congress prezidentas, M.J. Naidoo, teisinkas, Natal Indian Congress viceprezidentas, Billy Naler pirmaujančios profsąjungos narys.

šeštasis[190]. Šie politiniai lyderiai, anti – apartheido judėjimų aktyvistai, ieškojo prieglobsčio konsulate, nes visi anksčiau buvo keletą kartų sulaikyti dėl savo politinės veiklos. Nors jiems buvo leista likti konsulate, Jungtinės Karalystės vyriausybė informavo Durbano šešetuką, kad ji nevers jų palikti konsulato remdamasi humanitariniais pagrindais (nors Pietų Afrikos Respublika prieštaravo tam), tačiau aiškiai pareiškė, kad jų vardu nesikiš į Pietų Afrikos Respublikos teisėsaugos reikalus[191], bei taip pat, kad ji negali daugiau nieko padaryti dėl jų padėties. Kadangi Durbano šešetuko buvimas trikdė konsulato darbą, ypač kuomet vienas iš jų davė interviu reporteriui, pasinaudodamas neteisėtai į pastatą įneštu radijo siųstuvu, Jungtinė Karalystė pareikalavo, kad *svečiai* užtikrintų, jog daugiau nesieks užsiimti politine veikla (kurią, Jungtinė Karalystė laikė „konsulinių patalpų pažeidimu“[192]) ir jiems buvo pranešta nesitikėti neribotos viešnagės.

Durbano šešetukas ėmėsi veiksmų – paprašė prieglobsčio dar trijų Europos valstybių (Prancūzijos, Nyderlandų bei Vokietijos Federalinės Respublikos) bei Jungtinių Amerikos Valstijų diplomatinėse atstovybėse[193], tačiau visos valstybės nepatenkino šių prašymų ir atsisakė juos priimti. Po šio įvykio, trys Durbano šešetuko nariai „savanoriškai“ paliko konsulatą ir iš karto buvo suimti. Du iš trijų kitų asmenų, palikusių konsulatą taip pat buvo suimti Pietų Afrikos Respublikos teisėsaugos, vieninteliam Billy Naler pasisekė, jis nebuvo sulaikytas. Penkiems Durbano šešetuko nariams buvo pareikšti kaltinimai valstybės išdavimu bei kurstymu nuversti Pietų Afrikos Respublikos vyriausybę. Šis *de facto* prieglobsčio suteikimo atvejis puikiai atskleidžia, kad valstybės net ir dėl humanitarinių pagrindų (nors tuo metu apartheidas jau buvo prilygintas nusikaltimui žmoniškumui[194] ir būtų buvę galima kvestionuoti Pietų Afrikos Respublikos teisėsaugos veiksmus prieš anti – apartheidinių judėjimų narius) nėra linkusios suteikti prieglobsčio konsulinių įstaigų patalpose ir dažnai teigia, kad tokios teisės nėra tarptautinėje teisėje[195].

[190] Davades Paul Davids teisininkas ir vienas iš pagrindinių komiteto „Išlaisvinti Mandelą“narys.

[191] Pietų Afrikos Respublika atšaukė ankstesnį savo pažadą Jungtinei Karalystei perduoti keturis savo piliečius, Jungtinėje Karalystėje kaltintus ginklų kontrabanda ir taip bandė priversti Jungtinę Karalystę perduoti „Durbano šešetuką“ jiems.

[192] Supra note 146, p. 365.

[193] Ibid, Pietų Afrikos Respublika netgi perspėjo kitas valstybes nesuteikti aktyvistams prieglobsčio net ir jiems palikus Britų konsulatą.

[194] Pavyzdžiui, 1973 m. Tarptautinė *konvencija* dėl *apartheido* nusikaltimo uždraudimo ir baudimo už jį ar 1965 m. Tarptautinė konvencija dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo;

[195] Ibid, Jungtinės Karalystės vyriausybė pateikė klausimus Parlamentui, o jis patvirtino, kad tarptautinėje teisėje nėra prieglobsčio konsulinių įstaigų teisės.

Kitas prieglobsčio suteikimo konsulatuose atvejis 1988 m. taip pat Pietų Afrikoje įvykęs kitų trijų anti – apartheido judėjimų aktyvistų[196], kurie daugiau nei metus buvo laikomi sulaikyti, nors jiems nebuvo pateikti jokie kaltinimai ir kurie prašė suteikti prieglobstį Jungtinių Amerikos Valstijų konsulate Johanesburge[197]. Jiems buvo suteiktas neterminuotas prieglobstis, o JAV ambasada paaiškino, jog labai vertina šiuos disidentus ir nevers prieš jų valią palikti konsulato, nors ir uždraudė jiems skelbti pranešimus spaudai ar duoti interviu žurnalistams. Po mėnesio šis trejetas nusprendė palikti konsulatą, kad išbandytų ar tikrai Pietų Afrikos Respublikos teisėsauga (kaip buvo žadėjusi) nesiims veiksmų prieš juos, todėl į konsulato patalpų neliečiamybę nebuvo pasikėsinta. Šis atvejis tik dar kartą parodo, kad Jungtinės Amerikos Valstijos visuomet reikšdamos nesutikimą su diplomatinio prieglobsčio teise, ne tik itin dažnai ją taiko (diagrama, Priede Nr. 3), bet ir ją išplečia net iki prieglobsčio teisės taikymo konsulinėse įstaigose. Autorės nuomone, dažnai valstybės (ypač turinčios tokią galią pasaulyje kaip JAV) elgiasi laisva valia ir diplomatinį prieglobstį suteikia ne tik diplomatinėse atstovybėse, bet ir konsulinėse įstaigose, taip pat nesivadovauja vienodais kriterijais suteikiant prieglobstį (nebent jas saistytų regioninės tarptautinės sutartys), o dėl prieglobsčio suteikimo sprendžia kiekvienu konkrečiu atveju (angl. case-by-case[198]), kadangi nėra nustatyto universalaus teisinio reguliavimo, kuris apribotų tokią praktiką[199].

Dar vienas prieglobsčio suteikimo konsulinėse įstaigose atvejis nutiko 2002 m. Kinijoje, kuomet keletas šiaurės korėjiečių, siekdami išvengti gražinimo į Šiaurės Korėją pasiprašė prieglobsčio. Keletas valstybių, tarp jų Japonija ir Jungtinės Amerikos Valstijos sutiko priimti šiuos asmenis ir palengvinti jų kelionę į trečiąją šalį – Pietų Korėją, kuri sutiko juos priimti. Tačiau Kinijos policija įėjo į Japonijos konsulatą Šenjango mieste ir prievarta išsivedė penkių asmenų šeimą, kuri ieškojo prieglobsčio. Žinoma, Japonija pareiškė protestą dėl tokio elgesio, tokį įėjimą pavadino konsulinės įstaigos patalpų pažeidimu, o Kinija savo poziciją grindė tuo, kad šio įvykio metu Japonijos konsulato pareigūnai sutiko leisti įeiti[200], todėl šis ginčas taip ir liko neišspręstas ir nenustatyta ar iš tikrųjų buvo pažeista konsulato patalpų neliečiamybė.

[196] Murphy Morobe Jungtinio demokratinio fronto, anti-apartheido organizacijos (angl. the United Democratic Front) sekretorius; Mohammed Valli Moosa fronto generalinis sekretorius; Vusumuzi Philip Khanyile Nacionalinės švietimo krizės komiteto (angl. the National Education Crisis Committee) pirmininkas.

[197] John D. Battersby. 3 Pretoria Foes Take Refuge At U.S. Site in Johannesburg. New York Times September 14, 1988. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.nytimes.com/1988/09/14/world/3-pretoria-foes-take-refuge-at-us-site-in-johannesburg.html.

[198] Sinha, S. P. Asylum and International Law. (1971). The Hague: Martinus Nijhoff, p. 211 – 217.

[199] Peter Porcino. 'Toward Codification of Diplomatic Asylum', 8 New York University Journal, (1975 – 1976) p. 451.

[200] Supra note 146, p. 366.

Bet neretai valstybės atsisako suteikti prieglobstį savo konsulinėse įstaigose, pavyzdžiui, jau minėtoje *B & Others v. Secretary of State for the Foreign & Commonwealth Office*[201] byloje, Jungtinė Karalystė atsisakė suteikti prieglobstį dviem berniukams iš Afganistano, kurie teigė jog sulaikymo centre Australijoje jie patyrė psichologines ir fizines kančias. Apeliacinis teismas įvertinęs padėtį Australijos sulaikymo centre, nusprendė, jog pagal tarptautinę teisę Jungtinė Karalystė neturėjo pareigos suteikti prieglobstį (Australija yra demokratiška, teisinė valstybė ir pati gali išspręsti sulaikymo centrų problemas, žinoma, kitaip būtų vertinta Afganistano valstybė, jeigu joje esančioje ambasadoje ar konsulate būtų prašyta prieglobsčio, nes tuo metu Afganistane vyko karas[202] ir žmogaus teisės buvo menkai užtikrinamos) ir, kad tokie veiksmai netgi būtų laikomi patalpų neliečiamybės piktnaudžiavimu.

Apibendrinant išdėstytus prieglobsčio suteikimo konsulinių įstaigų patalpose atvejus, galima teigti, jog valstybės retai pasiryžta suteikti tokį prieglobstį, kadangi paprotinėje tarptautinėje teisėje (taip pat kaip ir regioninėje Lotynų Amerikos paprotinėje teisėje) tai leidžiančios normos nėra. Taip pat retai ir prieglobsčio prašytojai tokios apsaugos siekia konsulinėse įstaigose, autorė sutinka su Grahl – Madsen nuomone, kad „ribota konsulinių įstaigų patalpų neliečiamybė net ir geriausiu atveju nėra patikima vieta gauti prieglobstį“[203]. Bet aprašyti pavyzdžiai rodo, kad retai kada priimančioji valstybė leidžia sau pažeisti net ir ne tokią „stiprią“ konsulinių įstaigų neliečiamybę ir kad net konsulinių įstaigų patalpose įmanoma suteikti efektyvų prieglobstį.

2.2.Diplomatinis prieglobstis ir priimančiosios valstybės įstatymų gerbimas

Dažnai teigiama, jog prieglobsčio suteikimas diplomatinėse misijose yra įsikišimas į priimančiosios valstybės reikalus[204]. Kaip jau autorė minėjo anksčiau, priimančioji valstybė siunčiančiosios valstybės diplomatinės atstovybės patalpų atžvilgiu turi pozityviąją pareigą, o siunčiančioji valstybė turi negatyviąją pareigą – „susilaikyti nuo bet kokių suverenių teisių naudojimo“[205]. Žinoma, kuomet diplomatinis prieglobstis suteikiamas asmenims, siekiantiems išvengti priimančiosios valstybės jurisdikcijos, akivaizdu, kad tai dažnai laikoma Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 41 straipsnio 1 dalies[206] pažeidimu. Pagal vieną iš pagrindinių tarptautinės teisės taisyklių – valstybės negali naudotis savo jurisdikcijos teise už

[201] Supra note 63.
[202] Supra note 174.
[203] Supra note 76, p. 50.
[204] Supra note 138, p. 9.
[205] Supra note 129, p. 517.
[206] „1. Neapribojant jų privilegijų ir imunitetų visi asmenys, kurie naudojasi tokiomis privilegijomis ir imunitetais, privalo gerbti priimančiosios valstybės įstatymus ir kitus teisės aktus.“

savo teritorijos ribų, tai yra užsienyje[207], diplomatinės misijos patalpos taip pat nėra siunčiančiosios valstybės teritorija, nors ir priimančiosios valstybės pareigūnai negali į jas įeiti be diplomatinės misijos vadovo leidimo, bet jau siųsdama diplomatinę misiją į priimančiąją valstybę, siunčiančioji valstybė turi prisiimti ir laikytis pareigų, nustatytų paprotinėje diplomatinėje teisėje, Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių, ypač 41 straipsnyje.

Taip pat diplomatinių misijų patalpų naudojimas suteikiant prieglobstį gali patekti ir į 41 straipsnio 3 dalies[208] reguliavimo sferą – tai yra naudoti atstovybių patalpas tikslams nesuderinamiems su atstovybės funkcijomis, panašiais argumentais dažnai remiasi priimančiosios valstybės, kurios nesutinka su diplomatinio prieglobsčio suteikimu siunčiančiųjų valstybių diplomatinėse atstovybėse. Tokiais pažeidimais, tai yra veiksmais nesuderinamais su atstovybės funkcijomis gali būti laikomas „šnipinėjimas ar kišimasis į priimančiosios valstybės vidaus reikalus“ [209], taip pat ir nagrinėjamas diplomatinio prieglobsčio institutas. Viena iš galimybių išvengti tokio pažeidimo remtis 41 straipsnio 3 dalimi, kuri daro nuorodą į specialius susitarimus ir taip leidžia dvišaliuose ar daugiašaliuose susitarimuose[210], jeigu tokie yra sudaryti, pripažinti teisę suteikti prieglobstį diplomatinėse atstovybėse. Eileen Denza būtent dėl šios 41 straipsnio dalies teigia, kad ji buvo įrašyta norint bent jau tokiu būdu įtvirtinti nuostatą, leidžiančią suteikti diplomatinį prieglobstį[211] Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių.

B. S. Murty remdamasis Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimu *Asylum byloje* teigia, jog „diplomatinio prieglobsčio atveju, prieglobsčio gavėjas yra valstybės, kurioje padarė nusikaltimą teritorijoje. Sprendimas suteikti diplomatinį prieglobstį apima ir nukrypimą nuo tos valstybės suvereniteto. Tai atima nusikaltėlį iš vietos (teritorinės) valstybės jurisdikcijos ir sudaro įsikišimą į reikalus, kurie yra išskirtinai priskiriami tos valstybės kompetencijai. Toks nukrypimas nuo vietos valstybės suvereniteto negali būti pripažįstamas, nebent jo teisinis pagrindas yra nustatytas kiekvienu konkrečiu atveju“[212]. Autorė su šia B. S. Murty nuomone nevisiškai sutinka, kadangi kaip jau buvo ne kartą minėta anksčiau, diplomatinio prieglobsčio suteikimas neretai tampa vienintele išeitimi, kuomet pati priimančioji valstybė nenori ar negali tinkamai pasirūpinti savo, kitų valstybių piliečiais ir užtikrinti pagrindinės jų teises (pavyzdžiui,

[207] Supra note 11, p. 243.

[208] „3. Atstovybės patalpos negali būti naudojamos tikslams, nesuderinamiems su atstovybės funkcijomis, numatytomis šioje Konvencijoje, kitose bendrosios tarptautinės teisės normose arba bet kokiuose galiojančiuose specialiuose susitarimuose tarp atstovaujamosios ir buvimo valstybių.“

[209] Supra note 129, p. 76 – 78.

[210] Tarptautinės teisės komisija teksto komentare paminėjo, kad „ tarp trečiojoje dalyje nurodytų susitarimų yra tam tikrų sutarčių, reglamentuojančių teisę suteikti prieglobstį diplomatinių misijų patalpose“. Year Book International Law Commision 1958, 2 Volume, p. 104.

[211] Supra note 19, p. 471.

[212] Supra note 21, p. 374.

Meriam Ibrahim, Durbano šešetuko atvejai). Būtent tokiais atvejais sunku tikėtis, kad priimančioji valstybė sutiktų nustatyti „teisinį pagrindą“ kiekvienu konkrečiu diplomatinio prieglobsčio atveju, žinoma, nebent ji jau būtų anksčiau prisijungusi prie vienos iš diplomatinį prieglobstį reglamentuojančių tarptautinių sutarčių.

Tarptautinis Teisingumo Teismas *Asylum byloje* nenustatė jokių objektyvių *kišimosi* (į priimančiosios valstybės vidaus reikalus) kriterijų ir netgi *JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje* teismas tik įvardino *kišimąsi* kaip vieną iš diplomatinių funkcijų pažeidimų[213]. Autorė sutinka su Paul Behrens nuomone[214], kad *kišimosi* koncepcija geriausiai suprantama, kaip asmens, besinaudojančio diplomatinėmis privilegijos ir imunitetais, veikimas priimančiosios valstybės vidaus reikaluose, kuris juos dar ir sutrikdo. Diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejis akivaizdu, kad sutrikdo priimančiosios valstybės reikalus, tačiau kyla pagrįstas klausimas ar visi tokie atvejai priklauso valstybės vidaus reikalams. Žinoma, galimas toks atvejis, kad priimančioji valstybė visiškai neprieštarauja prieglobsčio suteikimui (ypač tikėtina, kuomet tai yra trečiosios valstybės pilietis), tuomet būtų galima teigti, kad nebuvo ir kišimosi į priimančiosios valstybės suverenitetą. Todėl, nei Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių, nei Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimuose[215] nerandant *kišimosi* apibrėžimo ar kriterijų jį nustatyti, reikėtų remtis tik Vienos konvencijos *travaux préparatoires*, kuriuose galima rasti tik vieną aiškų *kišimosi* koncepcijos apribojimą – *kišimosi* draudimas neapima priimančiosios valstybės užsienio reikalų. Autorės nuomone, *kišimasis* į priimančiosios valstybės reikalus turėtų būti itin rimtas diplomato veikimas, susijęs tik su priimančiosios valstybės vidaus reikalais, bet diplomatinio prieglobsčio suteikimas būtų *kišimosi* draudimo pažeidimas, tik tuomet, kai prieglobsčio gavėjas yra priimančiosios valstybės pilietis, nuolatinis gyventojas, ar joje kaltinamas teisėsaugos, tačiau, kuomet prieglobstis suteikiamas trečiosios valstybės piliečiui ar siunčiančiosios valstybės piliečiui, diplomatinio prieglobsčio suteikimas neturėtų būti laikomas *kišimusi* į priimančiosios valstybės vidaus reikalus.

Kai kuriais diplomatinio prieglobsčio atvejais sunku nustatyti ar tai yra *vidaus* ar *užsienio* reikalas[216], pavyzdžiui, jau minėtas Julian Paul Assange atvejis, kur galima teigti, jog

[213] Supra note 129, p. 76 – 78.
[214] Ibid.
[215] Nors 2009 metais Hondūro valstybė siekė Tarptautiniam Teisingumo teismui perduoti savo ginčą su Brazilija, kuriame būtų buvęs nagrinėjamas kišimasis į valstybės vidaus reikalus (politinė propaganda, grasinimai Hondūro viešajai tvarkai ir taikai), kuriuo buvo kaltinamas Brazilijos ambasadoje diplomatinį prieglobstį (su kurio suteikimo Hondūras taip pat nesutiko, kadangi Prezidentas Zelaya po pateiktų kaltinimų dėl išdavystės, valdžios piktnaudžiavimu, bei kitų, jau buvo palikęs Hondūrą, bet vėliau grįžo ir apsistojo Brazilijos ambasadoje) gavęs Hondūro prezidentas Jose Manuel Zelaya Rosales, tačiau vėliau savo prašymą atsiėmė ir šis ginčas nebuvo nagrinėjamas. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-13 http://www.icj-cij.org/docket/files/147/15935.pdf
[216] Supra note 14, p. 326.

susiduria priimančiosios valstybės vidaus ir užsienio reikalai. Pirma Jungtinė Karalystė siekia, kad diplomatinis prieglobstis suteiktas Julian Paul Assange būtų kuo greičiau nutrauktas, nes jis nevykdo jos teismų priimtų sprendimų, ką būtų galima akivaizdžiai laikyti vidaus reikalu. Tačiau antroji priežastis – Jungtinė Karalystė siekia įgyvendinti Švedijos išduotą Europos arešto orderį, kas galėtų būti laikoma tiek valstybės vidaus, tiek užsienio reikalu, todėl būtų galima svarstyti ar tai būtų pripažinta kišimusi į Jungtinės Karalystės vidaus reikalus.

Apibendrinant galima teigti, jog priimančioji valstybė nesutikdama, protestuodama prieš diplomatinio prieglobsčio suteikimą dažnai remiasi tuo, kad ši teisė yra nesuderinama su Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių trečiajame straipsnyje išvardintomis diplomatinės atstovybės funkcijomis, tačiau autorė su šia nuomone nesutinka, teigdama, jog pagal Vienos konvencijos 3 str. 1 d.[217] diplomatinės atstovybės funkcijos išvardinamos *inter alia*, vadinasi, tai nėra galutinis, o netgi labiau pavyzdinis funkcijų sąrašas, todėl negalima atmesti galimybės jog kai kurios valstybės netgi savo nacionaliniuose teisės aktuose diplomatinių atstovybių funkcijoms gali priskirti ir prieglobsčio suteikimą diplomatinių atstovybių patalpose. Taip pat autorė sutinka su Maarten den Heijer nuomone[218], kad nors Vienos konvencijos 41 straipsnio 3 dalis ir draudžia piktnaudžiauti diplomatinėmis patalpomis, tačiau nėra įtvirtinama, kad toks piktnaudžiavimas yra pakankama priežastis nesilaikyti diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybės.

[217] „1. Diplomatinės atstovybės funkcijos *inter alia* yra šios:
a) atstovavimas atstovaujamajai valstybei priimančiojoje valstybėje;
b) atstovaujamosios valstybės ir jos piliečių interesų gynimas priimančiojoje valstybėje laikantis tarptautinės teisės normų;
c) derybos su priimančiosios valstybės vyriausybe;
d) informacijos apie sąlygas bei įvykius priimančiojoje valstybėje rinkimas teisėtomis priemonėmis ir šios informacijos perdavimas atstovaujamosios valstybės vyriausybei;
e) draugiškų santykių tarp atstovaujamosios ir priimančiosios valstybių skatinimas bei jų ekonominių, kultūrinių ir mokslinių ryšių plėtojimas.“
[218] Supra note 40, p. 415.

3. SAUGAUS IŠVYKIMO TEISĖ TARPTAUTINĖJE DIPLOMATINĖJE TEISĖJE

Priimančiosios valstybės saugaus išvykimo garantavimas diplomatinio prieglobsčio gavėjui, yra viena iš didžiausių diplomatinio prieglobsčio problemų. Dažnai priimančioji valstybė ne tik protestuoja prieš tokio prieglobsčio suteikimą, bet ir siekdama, kad valstybei suteikusiai tokį prieglobstį „pabostų“ ilga prieglobsčio gavėjo viešnagė ir jam galiausiai tektų priverstinai ar savanoriškai palikti Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių garantuojama neliečiamybe saugomas patalpas, nesutinka suteikti *saugaus išvykimo*. Šis klausimas kelia dar didesnę įtampą tarp abiejų valstybių[219], todėl šiame skyriuje bus nagrinėjamas neretai daugiausiai ginčų[220] sukeliantis diplomatinio prieglobsčio teisės aspektas – saugus diplomatinio prieglobsčio gavėjo išvykimas iš priimančiosios valstybės, bei būdai, kuriais galima „apeiti“ priimančiosios valstybės sprendimą nesuteikti diplomatinio prieglobsčio gavėjui saugaus išvykimo iš jos teritorijos.

3.1.Saugaus išvykimo teisės reikšmė diplomatinio prieglobsčio atvejais

Saugaus išvykimo teisė (angl. safe passage, safe conduct) yra bene svarbiausia diplomatinio prieglobsčio dalis, kadangi priimančiajai valstybei nesuteikiant tokios teisės diplomatinis prieglobstis gali tęstis neapibrėžtą laikotarpį (nuo kelių dienų iki daugiau nei dešimtmečio), bei ilgą laiką kenkti siunčiančiosios ir priimančiosios valstybės santykiams.

Lotynų Amerikos teisėje saugaus išvykimo teisė (isp. la salida del asilado) taip pat ilgą laiką nebuvo reglamentuojama, iki 1954 m. Karakaso konvencijos buvo numatyta galimybė tik priimančiajai valstybei pareikalavus, kad diplomatinio prieglobsčio gavėjas išvyktų iš jos teritorijos, tačiau diplomatinį prieglobstį suteikusi valstybė negalėjo to prašyti. Tačiau Karakaso konvencijoje tokia norma jau buvo įtvirtinta dvyliktajame straipsnyje[221] ir netgi numatyta, jog priimančioji valstybė privalo suteikti saugaus išvykimo teisę ir reikalingas garantijas, todėl šiuo metu Lotynų Amerikos valstybės šią teisę pripažįsta regioniniu papročiu[222].

Neretai priimančiosios valstybės ilgą laiką nesuteikia *saugaus išvykimo*, tikėdamosi, kad siunčiančiosioms valstybės pabos tokie „svečiai“ ir jos anksčiau ar vėliau juos išprašys. Panašiai atsitiko ir 1978 metais, Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadoje Maskvoje, kurioje neoficialus ir

[219] Supra note 31, p. 115.

[220] Ginčas dėl Victor Raul Haya de la Torre išvykimo iš Peru netgi buvo pasiekęs Tarptautinį Teisingumo teismą, Durbano Šešetuko, Sibiro septintuko bei kiti atvejai parodo, kad neretai tai yra vienas iš esminių priimančiosios ir valstybės, suteikusios diplomatinį prieglobstį ginčų.

[221] 12 straipsnis : „Suteikus prieglobstį, valstybė jį suteikusi gali prašyti, kad prieglobsčio gavėjui būtų leista išvykti į užsienį ir teritorinė valstybė turi prievolę užtikrinti nedelsiant, išskyrus force majeure atvejus, būtinas garantijas minėtas 5 straipsnyje, kaip ir atitinkamą neliečiamybės garantiją.“

[222] Supra note 194, p. 208.

laikinas prieglobstis[223] (ambasados konsulinio skyriaus laukiamajame) buvo suteiktas septyniems Rusijos sekmininkų bažnyčios nariams[224] (dažnai vadinamais Sibiro septintuku (angl. Siberian seven)). Po penkiolikos mėnesių buvimo ambasadoje, Sovietų Sąjungos vidaus reikalų ministras susisiekė su Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadoriumi ir pasiūlė šio incidento sprendimo kompromisą : Sovietų Sąjunga suteiks išvykimo vizas septyniems disidentams jeigu jie sutiks grįžti į jų namus Sibire, o vėliau galės iš ten išvykti į užsienį (tai yra išvykti iš Sovietų Sąjungos „normaliais kanalais“ [225]). Nors Sibiro septintukui taip pat buvo žadama, kad jie nebus teisiami už prieglobsčio prašymą JAV ambasadoje, tačiau bijodami represalijų, jie vis dėlto atsisakė palikti ambasadą. Todėl tik 1983 metais (prabėgus beveik penkeriems metams nuo Sibiro septintuko įėjimo į Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadą Maskvoje) netgi į konfliktą įsikišus prezidentui Ronaldui Reaganui[226] ir Sovietų Sąjungai užtikrinus, kad jiems bus leista išvykti (vienai iš Septintuko narių[227], kuri anksčiau buvo palikusi ambasadą dėl medicininių priežasčių, jau buvo leista išvykti į užsienį) disidentai galiausiai paliko JAV diplomatinę atstovybę Maskvoje. Šis atvejis šiek tiek skiriasi nuo kitų, nes Jungtinių Amerikos Valstijos aktyviai drąsino Sibiro septintuką savanoriškai palikti ambasadą[228], kadangi nenorėjo tokios ilgos viešnagės kaip kardinolo Jozsef Mindszenty atveju, o tol, kol tesėsi šis incidentas santykiai tarp JAV ir Sovietų Sąjungos buvo itin įtempti, be to JAV baiminosi, kad šio įvykio viešumas gali paskatinti didelį skaičių asmenų siekti prieglobsčio jos ambasadose užsienyje[229], ypač komunistinėse valstybėse, panašiai kaip atsitiko anksčiau minėtai Peru ambasadai Havanoje.

Saugaus išvykimo nesuteikimas gali priversti siunčiančiąją valstybę, suteikusią prieglobstį imtis vieno iš dviejų galimų sprendimų (neskaitant diplomatinių derybų su priimančiąja valstybe):

1. Apgyvendinti prieglobsčio gavėją ar gavėjus neterminuotam laikui diplomatinėje atstovybėje;

[223] Supra note 161, p.120.
[224] Dvi Rusijos sekmininkų bažnyčiai priklaususios šeimos Vashchenkos ir Chmykhalovs.
[225] Supra note 161, p. 121-122.
[226] Anatoly Dobrynin. In Confidence: Moscow's Ambassador to Six Cold War Presidents. University of Washington Press. 2001. P. 518, 534.
[227] Supra note 161, p. 121. Lidiya Vashchenko buvo pirmoji iš septintuko narių palikusi ambasadą.
[228] Supra note 18, p. 170. Ambasadorius Malcom Toon Sibiro septintukui parašė laišką, kuriame siūlė jiems išeiti ir pasinaudoti Sovietų sąjungos nustatytais kanalais emigruoti.
[229] Ibid, p. 175.
Marian L.Nash U.S. Practice: Contemporary practice of the United States relating to international law. 74 The American Society of International Law American Journal of International Law 1980. p. 144.

2. Perduoti prieglobsčio gavėją ar gavėjus priimančiajai valstybei – tai yra nutraukti diplomatinio prieglobsčio suteikimą.

Puikus pavyzdys pirmajai galimybei – kardinolo Jozsef Mindszenty atvejis. Kuomet 1956 m. Sovietų Sąjungos invazijos Vengrijoje metu krikščionys buvo persekiojami[230], o Romos Katalikų bažnyčios kardinolui Jozsef Mindszenty, buvo suteiktas prieglobstis Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadoje Budapešte. Jis buvo laikomas Katalikų opozicijos lyderiu, bei kaltinamas valstybės išdavyste. Sovietų Sąjungos veiksmai Vengrijoje nepaliko abejonių, kad kardinolui Jozsef Mindszenty grėsė būti įkalintam ar netgi nuteistam mirties bausme, todėl Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadai Budapešte buvo leista jam suteikti prieglobstį. Tačiau Jungtinių Amerikos Valstijos tikrai negalėjo nuspėti kiek laiko truks kardinolo Jozsef Mindszenty prieglobstis ambasadoje. Kardinolas Jozsef Mindszenty ambasadoje praleido netgi 15 metų[231] ir JAV ambasadą paliko 1971 metais, tik tuomet kai Popiežius Paulius VI įsakė jam atvykti į Romą bei gavo Vengrijos prezidento Kadaro raštišką dokumentą, užtikrinantį saugų išvykimą. Priimančiajai valstybei negarantuojant saugaus išvykimo teisės, neretai diplomatinio prieglobsčio gavėjams išėjus iš atstovybės teritorijos, jie būna suimami, pavyzdžiui jau minėtas Durbano šešetuko atvejis, kuomet tik vienas iš šešių asmenų[232] nebuvo suimtas palikęs Jungtinės Karalystės konsulatą, ar Kazachstano opozicijos lyderio Galymzhan Zhakiyanov atveju[233], kuomet jam palikus diplomatinį prieglobstį suteikusią Prancūzijos ambasadą Almatoje, nors ir Kazachstano valdžia žadėjo saugų buvimą šalyje (jis nesiekė iš jos išvykti), bei buvo pasiektas trijų Europos valstybių (Prancūzijos, Vokietijos, Jungtinės Karalystės), Jungtinių Amerikos Valstijų ir Kazachstano susitarimas[234], tačiau vis vien po kelių dienų jis buvo suimtas. Tokį ilgą kardinolo Mindszenty „vizitą“ ambasadoje galima pateisinti kitu panašiu 1956 metų įvykiu – Imre Nagy atveju, kuomet šiam 1956 m. sukilimo vyriausybės vadovui buvo suteiktas prieglobstis Jugoslavijos ambasadoje, o vėliau naujai išrinktas Vengrijos parlamentas žadėjo leisti saugiai išvykti iš šalies į užsienį[235], tačiau Sovietų Sąjungos kariai nepaisė šių parlamento suteiktų garantijų, todėl Imre Nagy, palikęs diplomatine neliečiamybe apsaugotas patalpas, buvo jų suimtas, o vėliau slapto tribunolo nuteistas.

[230] Supra note 161, p. 118 – 120.

[231] Nors Jungtinės Amerikos Valstijos nekartą pareiškusios, jog suteikia prieglobstį diplomatinių atstovybių patalpose tik esant humanitarinėms priežastims, taip pat, kad tai yra tik laikinas prieglobstis. Tačiau iš kardinolo Mindzsenty atvejo akivaizdu, kad tai nebuvo *laikinas* prieglobstis – autorės pastaba. Anthea J. Jeffery. Diplomatic Asylum: its problems and potential as a means of protecting human rights. South African Journal on Human Rights 1985, p. 15.

[232] Supra note 10, p. 140. Tik Billy Naier nebuvo pakartotinai sulaikytas.

[233] Supra note 18, p. 169.

[234] Ibid.

[235] Supra note 14, p. 356.

Antrąjį sprendimą – perduoti diplomatinio prieglobsčio gavėją siunčiančiajai valstybei, valstybės, suteikusios prieglobstį diplomatinėse atstovybėse, priima išties retai, kadangi tai būtų pati drastiškiausia priemonė (*ultimum remedium*), kurios jos galėtų imtis ir tai reikštų, kad pats diplomatinio prieglobsčio suteikimas buvo visiškai neefektyvus. Žinoma, dažniausiai tai yra padaroma nesuteikus diplomatinio prieglobsčio, atmetus tokį prašymą siunčiančioji valstybė dažniausiai prieglobsčio prašytojus gražina priimančiajai valstybei (kaip atsitiko minėtoje *B & Others v. Secretary of State for the Foreign & Commonwealth Office byloje*[236], kuomet Jungtinė Karalystė du nepilnamečius iš Afganistano, prašiusius diplomatinio prieglobsčio jos konsulate Melburne, gražino Australijos pareigūnams).

Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl priimančioji valstybė atsisako suteikti saugų išvykimą – jos baimė, kad prieglobsčio gavėjai gali tęsti savo dažniausiai priešišką politinę veiklą užsienyje. Tokiam atvejui būtų galima priskirti ir Tarptautinio Teisingumo Teismo *Asylum* ir *Haya de la Torre bylas*, nes jų metu Peru ne tik ginčijo patį prieglobsčio suteikimą kaip neteisėtą, bet ir atsisakė suteikti saugaus išvykimo teisę (nors anksčiau Peru buvo ne kartą suteikusi saugų išvykimą kitiems diplomatinio prieglobsčio gavėjams[237]), kadangi Victor Raúl Haya de la Torre buvo aktyvus politinis veikėjas, APRA partijos lyderis, kuris neketino atsisakyti savo politinės veiklos. Taip pat Fang Lizh, Kinijoje kaltinto kontrrevoliuciniais propagandos veiksmais ir jo žmonos Li Shuxian atveju, kuriems po 1989 metų įvykių Tiananmenio aikštėje[238], buvo suteiktas diplomatinis prieglobstis Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadoje Pekine. Bet jiems nebuvo suteikta saugaus išvykimo teisė, kol 1990 metais jiems buvo leista palikti Kiniją, tačiau prižadėjus neužsiimti veikla nukreipta prieš Kiniją[239] ir jos komunistinį režimą.

Vienas iš retų atvejų, kuomet *saugus išvykimas* buvo suorganizuotas prieglobsčio gavėjui jau palikus ambasados patalpas – Chen Guangcheng[240] atvejis. Šiam aklam žmogaus teisių aktyvistui, kuriam nepateikus jokių kaltinimų buvo taikomas namų areštas (nuo 2010 metų), 2012 m. Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadoje Pekine buvo suteiktas diplomatinis prieglobstis[241] (JAV Valstybės departamento pareigūnai tai pavadino „trumpalaike humanitarine

[236] Supra note 63.
[237] Supra note 45, p. 299.
[238] Supra note 18, p. 177.
[239] Ibid, p. 178.
[240] Chen Guangcheng – judėjimo prieš priverstinius abortus ir sterilizaciją (Kinijos „vieno vaiko“ politikos dalis) Shandong provincijoje lyderis. Nors buvo formaliai nuteistas už nuosavybės gadinimą ir minios organizavimą, siekiant sutrukdyti eismą, tačiau faktiškai už tai, kad 2005 m. pateikė ieškinį vienos moters vardu dėl priverstinės sterilizacijos.
[241] Supra note 9, p. 546.

pagalba“[242] atsižvelgiant į Chen Guangcheng fizinę būklę[243]). Šis atvejis unikalus dar ir dėl to, kad JAV pareigūnai patys atsivežė Chen Guangcheng į ambasados teritoriją[244], nors tai nebuvo lengva padaryti, kadangi juos sulaikyti bandė Kinijos saugumo pareigūnai[245]. Praleidęs ambasadoje šešias dienas, Chen Guangcheng gavęs Kinijos valdžios garantijas, kad nebus suimtas, jis išvyko iš ambasados į ligoninę, toliau gydytis. Nors atrodytų, kad šis diplomatinio prieglobsčio atvejis baigėsi, tačiau Jungtinių Amerikos Valstijų toliau derėjosi su Kinijos valdžia, kol galiausiai net nepraėjus mėnesiui nuo išvykimo iš ambasados, Chen Guangcheng ir jo šeimai buvo leista išvykti iš Kinijos[246], su tikslu toliau tęsti teisės mokslus JAV. Kadangi tai yra labai retas, kuomet *saugus išvykimas* garantuojamas, asmeniui jau palikus diplomatinės atstovybės patalpas, sunku vertinti ar taip pat būtų pasielgta jeigu Chen Guangcheng nebūtų palikęs JAV ambasados Pekine, nors Kinijos vyriausybė jautė itin stiprų tarptautinės bendruomenės spaudimą leisti išvykti šiam žmogaus teisių aktyvistui.

Dar vienas įdomus atvejis *saugaus išvykimo* srityje – Abdullah Ocalan[247], kuriam 1999 metais diplomatinis prieglobstis buvo suteiktas Graikijos ambasadoje Nairobyje. Kadangi Abdullah Ocalan intensyviai siekė sulaikyti Turkijos nacionalinio saugumo organizacija, JAV Centrinės žvalgybos valdyba[248], Izraelio Mossad institutas, o jam atvykus į Keniją ir Kenijos saugumo tarnyba, Graikijos vyriausybė patyrė didelį spaudimą perduoti šį asmenį, tačiau ilgą laiką nesutiko (tikriausiai dėl politinių interesų), kol Kenija nepateikė tik dvi valandas galiojusio pasiūlymo – A. Ocalan leisti išvykti į bet kurią jo pasirinktą užsienio valstybę. Tačiau tai buvo apgaulingas pasiūlymas, nes Abdullah Ocalan pasiekus oro uostą, jis iš karto buvo sulaikytas Kenijos saugumo tarnybos ir išskraidintas į Turkiją[249] ir joje įkalintas. Šis pavyzdys parodo, kad

[242] Jane Perlez, Andrew Jacobs. A Car Chase, Secret Talks and Second Thoughts. The New York Times. 2012-05-12. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.nytimes.com/2012/05/03/world/asia/a-car-chase-secret-talks-and-second-thoughts.html?_r=0

[243] Jungtinių Amerikos pareigūnai netgi teigė, kad Chen Guangcheng buvo leista būti Jungtinių Amerikos Valstijų ambasadoje dėl medicininio gydymo. U.S. Department of State. Background Briefing With Senior State Department Officials on Chen Guangcheng. 2012-05-02. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2012/05/182850.htm

[244] Panašiai, kaip ir Galymzhan Zhakiyanov atveju 2002 metais, jį į Prancūzijos ambasadą atvežė Prancūzijos konsulo automobiliu.

[245] Supra note 9, p. 543.

[246] Thomas Kaplan, Andrew Jacobs, Steven Lee Myers. Dissident From China Arrives in U.S., Ending an Ordeal. The New York Times, 2012-05-19. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.nytimes.com/2012/05/20/world/asia/china-dissident-chen-guangcheng-united-states.html

[247] Vienas iš Kurdistano darbininkų partijos (PKK), kuri yra įtraukta į JAV, ES, NATO teroristinių organizacijų sąrašus, įkūrėjų ir vadovų, kuris netgi buvo laikomas pavojingiausiu asmeniu Turkijoje.

[248] Tim Weiner. U.S. Helped Turkey Find and Capture Kurd Rebel. The New York Times. 1999-02-20. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.nytimes.com/1999/02/20/world/us-helped-turkey-find-and-capture-kurd-rebel.html

[249] Amberin Zaman. Turkey Celebrates Capture of Ocalan The Washington Post. February 18, 1999. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/daily/feb99/ocalanturkey18.htm

tokiais atvejais, kuomet prieglobstis suteikiamas itin ieškomam asmeniui (ne tik priimančiosios ar pilietybės valstybės, bet ir kitų), negalima tikėtis, kad garantuotas *saugus išvykimas* iš tiesų bus įvykdytas, nes tokiais atvejais valstybės gali nesilaikyti savo įsipareigojimų ir nuspręsti verčiau sulaikyti tokį ieškomą asmenį, ypač jeigu jis yra įtariamais terorizmu, karo nusikaltimais, nusikaltimais žmoniškumui.

Atsižvelgiant į šį incidentą galima pabandyti įvertinti Julian Paul Assange atvejį, kadangi jis pats, kaip ir Ekvadoro valstybė[250] laikosi pozicijos jog Jungtinei Karalystei įvykdžius Europos arešto orderį ir perdavus jį Švedijai, Švedija jį perduos Jungtinės Amerikos Valstijoms[251], kur jam grėstų kaltinimai šnipinėjimu, valstybės paslapties išdavimu bei kiti, už kuriuos netgi galima mirties bausmė, kas lemtų Julian Paul Assange žmogaus teisių pažeidimą[252]. Žinoma, Jungtinė Karalystė skiriasi nuo 1999 m. Kenijos valdžios, be to Julian Paul Assange atvejis yra viena labiausiai tarptautinėje žiniasklaidoje aptarinėjimų temų, todėl reali galimybė, kad Jungtinės Karalystės vyriausybė, kaip Kenijos vyriausybė, surizikuos „melagingai“ suteikti saugų išvykimą ir tuo pasinaudodama suims diplomatinio prieglobsčio gavėją yra minimali, netgi teoriškai nelabai įmanoma, ypač todėl, kad Jungtinė Karalystė kol kas kategoriškai laikosi – nesuteikti saugaus išvykimo[253].

Apibendrinant nagrinėtus *saugaus išvykimo* atvejus galima teigti, jog „sėkminga“ diplomatinio prieglobsčio pabaiga – tai yra išvykimas iš priimančiosios valstybės yra jos vienašališkas *geros valios* aktas, todėl valstybė, suteikusi diplomatinį prieglobstį turi tikėtis tokio *geros valios* akto arba imtis derybų su priimančiąja valstybe, siekiant rasti abipusį sprendimą, kaip išspręsti tokią problemą. Todėl šiame diplomatinio prieglobsčio etape priimančioji valstybė gali diktuoti visas sąlygas ir rinktis ar suteikti saugaus išvykimo garantijas, ar laukti, kol valstybė suteikusi diplomatinį prieglobstį nuspręs prieglobsčio gavėją perduoti priimančiosios valstybės teisėsaugai ar ras kitą sprendimą.

---

[250] Statement of the Government of the Republic of Ecuador on the asylum request of Julian Assange. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.cancilleria.gob.ec/statement-of-the-government-of-the-republic-of-ecuador-on-the-asylum-request-of-julian-assange/

[251] Nors valstybė išdavusi Europos arešto orderį gali kaltinamąjį kaltinti tik nusikaltimais minimais orderyje, o tolimesnei kaltinamojo ekstradicijai turi pritarti valstybė, kuriai buvo pateiktas arešto orderis (šiuo atveju Jungtinė Karalystė). Kai Ambos. El caso de Julian Assange: orden de detención europea versus asilo diplomático Revista Nuevo Foro Penal Vol. 9, No. 81, julio-diciembre 2013, Universidad EAFIT, Medellín, p. 71.

[252] Ibid, „Ponas Assange neturės teisingo teismo, jis gali būti teisiamas specialiame ar kariniame teisme ir yra tikėtina, kad jis gaus žiaurų ir žeminantį gydymą ir, kad jis bus nuteistas bausme iki gyvos galvos ar mirties bausme, kas būtų nepagarba jo žmogaus teisėms.“

[253] Supra note 236, p. 79. Kadangi Jungtinė Karalystė suteikdama saugų išvykimą pažeistų savo įsipareigojimus pagal tarptautinę teisę – perduoti Švedijai, asmenį ieškomą pagal Europos arešto orderį.

3.2.Saugaus išvykimo teisės įgyvendinimo būdai

Priimančiajai valstybei nesutinkant, kad diplomatinio prieglobsčio gavėjas galėtų palikti jos teritoriją, valstybė, suteikusi diplomatinį prieglobstį gali bandyti pasinaudoti kitomis priemonėmis, kurios saugomos Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių ir Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių. Pavyzdžiui, bandyti *išvežti* iš priimančiosios valstybės prieglobsčio gavėją :

1. Diplomatiniu automobiliu;
2. Įtraukiant į diplomatinį (konsulinį) paštą;
3. Išduodant dokumentą, patvirtinantį diplomatinio (konsulinio) kurjerio statusą.

Pirmasis variantas turbūt lengviausiai įsivaizduojamas, kadangi diplomatiniai automobiliai pagal Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 22 str. 3 d. „Atstovybės patalpos, jų baldai ir kitas turtas, taip pat *transporto priemonės* turi imunitetą nuo kratos, rekvizicijos, arešto ir vykdomųjų veiksmų.“, todėl praktiškai priimančioji valstybė galėtų tik sustabdyti diplomatinį automobilį[254] (nors Eileen Denza atmeta ir tokią galimybę[255]), bet negalėtų jo apieškoti siekiant išsiaiškinti ar juo nevyksta diplomatinio prieglobsčio gavėjas, todėl toks sustabdymas netgi būtų nereikalingas. Kadangi pagal Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 31 str. 4 d. konsulinės įstaigos transporto priemonės yra saugomos tik nuo rekvizicijos ir neturi tokio imuniteto, kaip diplomatinės transporto priemonės, jomis nebūtų galima sėkmingai pasinaudoti siekiant asmenį išvežti iš priimančiosios valstybės. Tačiau didžiausia problema iškyla tuomet kaip ,pavyzdžiui, Julian Paul Assange atveju Jungtinė Karalystė yra sala, jos neįmanoma palikti sausumos keliais, todėl tektų pasinaudoti orlaiviais arba laivais, kurie taip pat turėtų būti saugomi diplomatinio imuniteto (diplomatinėmis transporto priemonėmis pagal Vienos konvencijos 22 straipsnį), tačiau priimančioji valstybė vos tik diplomatinio prieglobsčio gavėjui palikus diplomatinio imuniteto saugomą automobilį (jam atsidūrus diplomatiniais imunitetais nesaugomoje vietoje, pavyzdžiui – angare) iš karto bandytų jį suimti, taigi toks variantas yra rizikingas ir dažniausiai minimas tik teorijoje.

[254] Dominic Casciani. Q&A: Julian Assange and asylum BBC 2012-08-16. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://www.bbc.com/news/uk-18521881

[255] Supra note 19, p. 160. Policijos vykdomas sustabdymas ir apieškojimas negalimas pagal Vienos konvencijos 22 str. 3 d. ir dėl tokių pažeidimų būtų nedelsiant pareiškiami diplomatiniai protestai. Toks atvejus įvyko 1981 m. Čekoslovakijoje, kuomet Jungtinės Karalystės ambasados automobilis, su diplomatiniais registracijos numeriais buvo sulaikytas, jo langas buvo išdaužtas ir paleistas ašarinės dujos, kad būtų galima suimti jame buvusius du diplomatinius agentus.

Tačiau toks atvejis, kuomet diplomatinio prieglobsčio gavėjas palieka priimančiąją valstybę, jei net nežinant, diplomatiniu automobiliu įvyko 2013 metais, kuomet buvęs Bolivijos senatorius Roger Pinto Molina, gavęs diplomatinį prieglobstį Brazilijos ambasadoje[256] išvyko iš Bolivijos, pasinaudodamas Brazilijos diplomato Eduardo Saboia pagalba[257]. Bolivija[258] neketino suteikti *saugaus išvykimo*, remdamasi, kad Roger Pinto Molina buvo kaltinamas korupcija ir 13 kitų kaltinimų,, todėl Bolivija teigė, kad neprivalo laikytis Karakaso konvencijos (kuri prieglobstį garantuoja tik politiniams nusikaltėliams[259]), bei Lotynų Amerikos teisės papročio (suteikti saugų išvykimą). Todėl ambasadoje praleidęs 453 dienas[260], Roger Pinto Molina siekė kitais būdais išvykti iš šalies ir jam tai pavyko, nes diplomatas Eduardo Saboia ir pats saugomas asmeninės diplomatinės neliečiamybės pasinaudojo diplomatiniu automobiliu. Nors Brazilija teigė, kad iš anksto nežinojo apie tokį planuojamą „pabėgimą“ ir, kad tai buvo tik asmeninė diplomato Eduardo Saboia idėja, tačiau Bolivija apkaltino Braziliją tarptautinių susitarimų pažeidimu ir abiejų valstybių santykiai tapo dar labiau įtempti, negu tik suteikus diplomatinį prieglobstį Bolivijos senatoriui. Šis pavyzdys puikiai parodo, kad išvykimas iš priimančiosios valstybės pasinaudojant diplomatinėmis transporto priemonėmis retais atvejais yra realiai efektyvus ir sėkmingas būdas, kuomet priimančioji valstybė nesutinka suteikti saugaus išvykimo teisės.

Kitas minėtas hipotetinis būdas – tapti diplomatinio pašto[261], kuriam suteikiama neliečiamybė[262], dalimi ir tokiu būdu palikti priimančiąją valstybę, kuri nesutinka diplomatinio prieglobsčio gavėjui suteikti saugų išvykimą iš šalies. Vienos konvencijos 27 straipsnis 3 dalyje įtvirtinama, kad „diplomatinis paštas negali būti atidarytas ar sulaikytas“[263], ši nuostata užtikrina

[256] Brasil aprueba la concesión de asilo al opositor boliviano Roger Pinto Molina. Agencia EFE. 2015-08-18. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.efe.com/efe/america/politica/brasil-aprueba-la-concesion-de-asilo-al-opositor-boliviano-roger-pinto-molina/20000035-2690286

[257] Jonathan Watts. Bolivian senator's bolt to Brazil sparks diplomatic row. The Guardian, 2013-08-27. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.theguardian.com/world/2013/aug/27/bolivian-senator-brazil-diplomatic

[258] Pagal lentelę Priede Nr. 1 Bolivija yra pasirašiusi, bet neratifikavusi Karakaso konvencijos, kurioje yra įtvirtinta priimančiosios valstybės pareiga suteikti saugų išvykimą diplomatinio prieglobsčio gavėjui.

[259] Karakaso konvencijos 3 straipsnis:

[260] Informe: Bolivia pidió retiro discreto de Roger Pinto. Redacción Central - Los Tiempos - 7/09/2015. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://www.lostiempos.com/diario/actualidad/nacional/20150907/informe-bolivia-pidi%C3%B3-retiro-discreto-de-roger_314664_697253.html

[261] Supra note 61, p. 93. Diplomatinė misija naudojasi diplomatinio pašto privilegija, kuri leidžia funkcionuoti be įsikišimų.

Supra note 151, p. 4. Paruošiamieji Vienos konvencijos darbai (*travaux preparatoires)*nėra tokie kategoriški dėl diplomatinio pašto neliečiamybės, kaip diplomatinės atstovybės patalpų atžvilgiu.

[262] Tarptautinė teisės komisija ruošdama Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykiu 27 straipsnį, konstatavo, jog diplomatinio pašto neliečiamybė buvo pripažįstama visų valstybių jų nacionalinėje teisėje. Year Book International Law Commision 1957, Volume 1, p. 80.

[263] Supra note 244, p. 4. Kadangi nėra minimas elektroninis skanavimas, kai kurios valstybės (pavyzdžiui, Jungtinė Karalystė, kuri laiko, kad toks skanavimas nėra neteisėtas pagal Vienos konvenciją) neretai pasinaudoja tokiu

siunčiančiosios valstybės ir jos diplomatinės misijos laisvą ir saugų susiekimą[264]. Tačiau to paties straipsnio 4 dalyje minima, jog „visi diplomatinio pašto maišai turi turėti aiškius išorinius atpažinimo ženklus; juose gali būti gabenami tik *oficialūs dokumentai bei daiktai, skirti oficialiam naudojimui*“, taigi būtų pakankamai sunku įrodyti, kad diplomatinio prieglobsčio gavėjas, esantys diplomatinio pašto dalimi yra oficialus dokumentas ar daiktas, skirtas oficialiam naudojimui[265] (analogiškos nuostatos dėl konsulinio pašto yra ir Vienos konvencijoje dėl konsulinių santykių[266], išskyrus tai, kad jeigu priimančioji valstybė turi rimtų priežasčių manyti, kad siunčiami netinkamai daiktai, abejoti, kad tai yra konsulinis paštas[267], ji gali prašyti atidaryti konsulinį paštą, stebint paskirtam siunčiančiosios valstybės atstovui ir taip apsisaugoti nuo pakankamai dažno piktnaudžiavimo konsuliniu paštu[268]). Žinoma, nors dažniausia laikoma, kad diplomatinio pašto maišas yra krepšys, kuriam nėra nustatomi dydžio reikalavimai[269], bet neretai diplomatiniame pašte galima rasti netgi kopijavimo aparatų, kompiuterių, kitos technikos, statybinių medžiagų, kurie diplomatinio pašto *maišus* kartais padaro itin didelio dydžio[270].

1984 metais Nigerijos pareigūnai šį būdą, išvežti asmenį iš priimančiosios valstybės, pasinaudojant diplomatiniu paštu, išbandė praktikoje[271] – jie pabandė iš Jungtinės Karalystės pagrobtą buvusį ministrą Alhaji Umaru Dikko išgabenti į Nigeriją pasinaudodami dviem

---

metodu, kad įvertintų ar diplomatiniu paštu nėra gabenami ginklai, sprogstamosios medžiagos ir kiti objektai pavojingi priimančiosios valstybės saugumui. Taip pat Jungtinės Karalystės požiūriu nei skanavimas, nei kitoks nuotolinis tyrimas naudojantis įranga ar šunimis būtų neteisėtas pagal Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 27 straipsnį.

[264] Giuseppe Paccione. L'affare Assange nel diritto diplomatico. Diritto internazionale il 08/01/2013 .p. 6 – 7.

[265] Supra note 19, p. 235. Nors siunčiančiosios valstybės ir nesilaikytų reikalavimo siųsti tik diplomatinius dokumentus ar daiktus, skirtus oficialiam naudojimui, bet toks nesilaikymas nepakeistų siuntinio statuso ir jis išliktų diplomatiniu paštu.

[266] Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 35 straipsnio 3 dalis : „Konsulinis paštas negali būti atidarytas ar sulaikytas. Nepaisant to, jei priimančiosios valstybės kompetentingos institucijos turi rimtą priežastį manyti, kad paštu siunčiama ne korespondencija, dokumentai ar daiktai, nurodyti šio straipsnio 4 punkte, jos gali reikalauti, kad atstovaujamosios valstybės įgaliotas atstovas atidarytų paštą jų akivaizdoje. Jei atstovaujamosios valstybės institucijos atsisako patenkinti šį prašymą, paštas grąžinamas į jo išsiuntimo vietą.“ 4 dalis : „4. Visi konsulinio pašto maišai turi turėti aiškius išorinius atpažinimo ženklus; juose gali būti gabenama tik oficiali korespondencija, dokumentai bei daiktai, skirti išimtinai oficialiam naudojimui.“

[267] Supra note 61, p. 94.

[268] Supra note 170, p. 408.

[269] Ibid, p. 232. Nors kai kurios valstybės dvišaliuose susitarimuose numato didžiausius galimus diplomatinio pašto maišų dydžius.

[270] Ibid. Netgi yra buvę atvejų, kuomet transportavimo konteineris buvo pripažintas diplomatiniu paštu.

[271] Ibid, p. 242 – 243; Supra note 170, p. 407. 1964 metais panašus bandymas įvyko ir Italijoje, kuomet Italijos muitininkai išgirdę sklindančias dejones iš Jungtinių Arabų Emyratų ambasados siunčiamo diplomatinio pašto skirto Užsienio reikalų ministerijai Kaire ir jį atidarę rado apsvaigintą izraelietį Josef Dahan, kuris buvo pagrobtas, siekiant Egipte jį teisti už šnipinėjimą. Nors tuo metu Italija nebuvo ratifikavusi Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių, bet tokie veiksmai buvo pateisinti pagal tarptautinę paprotinę teisę, be to trys Jungtinių Arabų Emyratų diplomatai buvo paskelbti *persona non grata,* o dar dviem ambasados darbuotojams buvo pareikšti kaltinimai.

didelėmis „diplomatinio pašto“ dėžėmis[272], skirtomis Nigerijos užsienio reikalų ministerija Lagose[273]. Tačiau pagal Vienos konvenciją neužtenka tik patvirtinti, kad tai yra diplomatinis paštas (taip elgėsi vienas Nigerijos diplomatas), bet reikia, kad diplomatinis paštas turėtų „aiškius išorinius atpažinimo ženklus“, kurių šios dėžės neturėjo[274], todėl įvertinant, kad apie Alhaji Umaru Dikko pagrobimą buvo paskelbta žiniasklaidoje, bei nuo vienos iš diplomatinio pašto dėžių sklindantis chloroformo kvapas[275] sukėlė pagrįstą įtarimą muitininkams ar tai iš tikrųjų yra diplomatinis paštas[276]. Jungtinės Karalystės muitininkams nusprendus atidaryti šį *diplomatinį paštą* (nors kartu buvo ir neakredituotas Jungtinėje Karalystėje Nigerijos diplomatas, bet, jis neprotestavo prieš šių dėžių atidarymą) tuomet paaiškėjo, kad dėžėse buvo keletas asmenų ir vienas iš jų Alhaji Umaru Dikko. Taigi šis bandymas nebuvo sėkmingas, tačiau jeigu jis būtų sėkmingas tikriausiai apie tokį įvykį niekuomet nebūtų pranešta visuomenei, kad dar labiau nenukentėtų dvišaliai valstybių santykiai. Žinoma, tokį būdą vertinant kaip galimybę išvykti diplomatinio prieglobsčio gavėjui[277] reiktų atsižvelgti į tai, kad diplomatinio prieglobsčio atvejai dažniausiai susilaukia itin didelio priimančiosios valstybės, bei žiniasklaidos dėmesio, todėl būtų sunku įsivaizduoti, kad priimančioji valstybė neatkreiptų dėmesio į itin didelius diplomatinio pašto krovinius (nors jeigu jie būtų su tinkamais atpažinimo ženklais priimančioji valstybė vis vien turėtų gerbti Vienos konvencijos 27 str. 3 dalį ir negalėtų atidaryti ar sulaikyti tokio pašto).

Trečioji iš anksčiau minėtų galimybių – diplomatinio prieglobsčio gavėją paskirti diplomatiniu kurjeriu. Diplomatiniai kurjeriai pagal Vienos konvencijos 27 str. gali būti trijų tipų:

1) (nuolatiniai) diplomatiniai kurjeriai (27 straipsnio 5 dalis);
2) *Ad hoc* diplomatiniai kurjeriai (27 straipsnio 6 dalis);
3) Civilinio orlaivio vadas (27 straipsnio 7 dalis), (Pagal Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 35 str. 7 d. ir laivo kapitonai).

Akivaizdu, kad diplomatinio prieglobsčio gavėjui tapti nuolatiniu diplomatiniu kurjeriu ar civilinio orlaivio vadu nėra netgi teorinių galimybių (jeigu iki diplomatinio prieglobsčio

[272] Henry Chu. Ecuador grants political asylum to Julian Assange. Los Angeles Times 2012-08-16. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://articles.latimes.com/2012/aug/16/world/la-fg-assange-asylum-20120817
[273] Adeoye Akinsanya. The Dikko Affair and Anglo-Nigerian Relations The International and Comparative Law Quarterly Vol. 34, No. 3 (Jul., 1985), p. 602.
[274] Alex Last. The foiled Nigerian kidnap plot. BBC 2012–11–12. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–10–16 http://www.bbc.com/news/magazine-20211380
[275] Supra note 19, p. 243.
[276] Supra note 19, p. 233.
[277] Supra note 218, Kaip vienas iš variantų kokiu būdu Julian Assange galėtų palikti Ekvadoro ambasadą Londone, minimas ir pasinaudojimas diplomatiniu paštu.

suteikimo jis nebuvo nuolatiniu siunčiančiosios valstybės diplomatiniu kurjeriu, kas yra tik teorinė galimybė – autorės pastaba), todėl lieka vienintelis būdas – tapti *ad hoc* diplomatiniu kurjeriu (kartais netgi pavadinamu „laikinu diplomatu“, nors toks pavadinimas autorės nuomone visiškai netinkamas, nes šiems asmenims nėra suteikiamas diplomatų statusas ir jie negali atlikti jokių diplomatinių funkcijų[278]). Tarptautinės teisės komisijos 1989 metų straipsnių projekte „dėl diplomatinio kurjerio ir diplomatinio pašto, kurio nelydi diplomatinis kurjeris“[279] teigiama, kad siunčiančioji valstybė ar jos diplomatinė misija gali laisvai pasirinkti ką paskirti diplomatiniu kurjeriu[280], tačiau 9 straipsnyje taip pat minima, kad tai turėtų būti jos pilietis, tačiau iki šiol šis straipsnių projektas netapo jokios konvencijos pagrindu. Toks *ad hoc* kurjeris paskiriamas vienkartinėms užduotims atlikti, jam taikomos tokios pačios nuostatos kaip ir nuolatiniams diplomatiniams kurjeriams, todėl jam turi būti išduodamas oficialus dokumentas, nurodantis jo statusą, tačiau suteikti imunitetai nebetaikomi pristačius gavėjui skirtą diplomatinį paštą, tai yra baigiasi atlikus paskirtą užduotį. Konsulinių kurjerių paskyrimo atveju priimančioji valstybė gali neleisti paskirti jos piliečių ar siunčiančiosios valstybės piliečių, jeigu jie yra priimančiosios valstybės nuolatiniai gyventojai[281], todėl jeigu diplomatinis prieglobstis yra suteiktas priimančiosios valstybės piliečiui ar nuolatiniam gyventojui, nebebūtų galimybės jį paskirti *ad hoc* konsuliniu kurjeriu.

Ad hoc diplomatiniai kurjeriai pagal 27 straipsnio 5 dalį naudojasi asmenine neliečiamybe, bei negali būti sulaikyti ar laikomi suimti, taigi diplomatinis kurjeris negali prarasti savo judėjimo laisvės, kad tinkamai atliktų jam pavestą užduotį, todėl diplomatinio prieglobsčio gavėjui būtų labai patogu tapti *ad hoc* diplomatiniu kurjeriu (toks būdas netgi minimas vertinant kaip Julian Paul Assange galėtų palikti Ekvadoro ambasadą Londone[282], kuomet Jungtinė Karalystė nesiruošia jam suteikti saugaus išvykimo teisės). Tačiau kaip ir diplomatinio pašto atveju, sunku įsivaizduoti, jog atsižvelgiant į tai, kad paprastai daug dėmesio susilaukiančio diplomatinio prieglobsčio suteikimo atveju priimančioji valstybė pažiūrėtų „pro

[278] Charles Chatterjee. International Law and Diplomacy. Routledge London. 2007. P. 205.

[279] Draft Articles on the Status of the Diplomatic Courier and the Diplomatic Bag Not Accompanied by Diplomatic Courier and Draft Optional Protocols Yearbook of the International Law Commission, 1989, vol. II (Part Two) Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_5_1989.pdf

[280] Ibid, 7 straipsnis.

[281] Vienos konvencijos dėl konsulinių santykių 35 straipsnio 5 dalis : „5. Konsuliniam kurjeriui išduodamas oficialus dokumentas, nurodantis jo statusą bei maišų, sudarančių konsulinį paštą, kiekį. *Be priimančiosios valstybės pritarimo juo negali būti paskirtas nei priimančiosios valstybės pilietis, nei, išskyrus atvejus, kai jis yra atstovaujamosios valstybės pilietis, priimančiosios valstybės nuolatinis gyventojas.* Atliekant funkcijas, jam suteikiama priimančiosios valstybės apsauga. Jis naudojasi asmens neliečiamybe ir negali būti sulaikytas ar laikomas suimtas jokia forma.

[282]Gianluca Mezzofiore. Julian Assange Embassy Crisis: Foreign Office 'Could Breach Vienna Convention'. International Business Times 2012-08-16. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://www.ibtimes.co.uk/julian-assange-ecuador-foreign-office-embassy-374286

pirštus“ į diplomatinio prieglobsčio gavėjo skyrimą *ad hoc* diplomatiniu kurjeriu. Tikriausiai priimančioji valstybė nedelsiant protestuotų, pavyzdžiui, pateiktų notą siunčiančiajai valstybei (valstybei, suteikusiai diplomatinį prieglobstį ir prieglobsčio gavėją paskyrusiai *ad hoc* diplomatiniu kurjeriu) ar diplomatinės atstovybės narius paskelbtų *persona non grata*, ar netgi nuspręstų nutraukti diplomatinius santykius su šia valstybe. Taigi, autorės nuomone, sunku tikėtis, kad ši galimybė būtų panaudota praktikoje, kadangi priimančioji valstybė pakankamai pagrįstai ginčytų tokio *ad hoc* diplomatinio kurjerio paskyrimą, bei galėtų iš karto jį paskelbti *persona non grata*, nors ir paskelbus *persona non grata* ar nutraukus diplomatinius santykius suteikiamas tam tikras laiko periodas (ar tai būtų 24 valandos, ar 7 dienos, kurios, pavyzdžiui, buvo suteiktos po 1984 metų įvykių, Libijos diplomatams palikti Jungtinę Karalystę) per kurį asmuo ar visas siunčiančiosios valstybės diplomatinis personalas privalėtų palikti priimančiąją valstybę.

Dar viena, anksčiau neišskirta galimybė „apeiti“ priimančiosios valstybės nenorą suteikti saugų išvykimą – suteikti diplomatinio prieglobsčio gavėjui siunčiančiosios valstybės pilietybę (kai kurios valstybės savo nacionalinėje teisėje numato, kad diplomatais gali būti tik jų piliečiai[283]) ir iš karto jį paskirti diplomatiniu ar konsuliniu agentu (kadangi pagal Vienos konvencijos 8 straipsnio 1 dalį „1. Atstovybės diplomatinio personalo nariai paprastai turėtų būti atstovaujamosios valstybės piliečiai“), tokiu būdu jis įgautų asmeninį imunitetą nuo priimančiosios valstybės jurisdikcijos[284], priimančiosios valstybės teritorijoje jam būtų suteikiama visapusiška apsauga[285]. Žinoma, priimančioji valstybė taip pat iš karto galėtų pasinaudoti Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių[286] ar paprotinėje diplomatinėje teisėje (jeigu nėra prisijungusi prie Vienos konvencijos) numatyta paskelbimo *persona non grata*

[283] Pavyzdžiui, pagal Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo (Žin. 1999, Nr. 7-140) 3 straipsnį, diplomatu gali būti tik Lietuvos Respublikos pilietis. Taip pat pagal JAV 1980 m. Užsienio tarnybos aktą tik JAV piliečiai gali būti paskiriami diplomatais.

[284] **29 straipsnis**

Diplomato asmuo neliečiamas. Jis negali būti sulaikytas ar laikomas suimtas jokia forma. Priimančioji valstybė turi reikšti jam tinkamą pagarbą ir imtis visų reikiamų priemonių, kad būtų išvengta bet kokio pasikėsinimo į jo asmenį, asmens laisvę ir orumą.

31 straipsnis

1. Diplomatas naudojasi imunitetu nuo priimančiosios valstybės baudžiamosios jurisdikcijos. Jis taip pat naudojasi imunitetu nuo civilinės ir administracinės jurisdikcijos [...].

[285] Patrick Daillier, Alain Pellet. Droit international public, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, 7e édition, 2002, p. 751.

[286] Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 9 straipsnis 1. Priimančioji valstybė, neprivalėdama motyvuoti savo sprendimo, gali bet kuriuo metu pranešti atstovaujamajai valstybei, kad atstovybės vadovas arba bet kuris atstovybės diplomatinio personalo narys yra nepageidaujamas (*persona non grata*) arba kad bet kuris kitas atstovybės personalo narys yra nepriimtinas. Tokiu atveju atstovaujamoji valstybė privalo atitinkamai atšaukti tokį asmenį arba atleisti jį iš pareigų atstovybėje. Asmuo gali būti paskelbtas *persona non grata* arba nepriimtinu iki jam atvykstant į priimančiosios valstybės teritoriją.

priemone, bet tuomet diplomatinio prieglobsčio gavėjas pasiektų savo tikslą – saugiai išvyktų iš priimančiosios valstybės.

Be to dar galima bandyti paskirti ir atstovu prie kurios nors iš tarptautinių organizacijų, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų[287], todėl, kad valstybių narių atstovams taip pat suteikiami imunitetai ir neliečiamybės[288], kurie apsaugotų nuo suėmimo ir sulaikymo. Tačiau šios išvardintos galimybės labiau įsivaizduojamos teorijoje, negu praktikoje, nes jau pats diplomatinio prieglobsčio suteikimas dažniausiai labai pakenkia dvišaliams priimančiosios ir siunčiančiosios valstybės santykiams, todėl tokie veiksmai tikrai jų nepagerintų, bet galėtų ir sukelti papildomą neigiamą tarptautinės bendruomenės požiūrį į piktnaudžiavimą kitais suteikiamais imunitetais ir privilegijomis.

Apibendrinant galima teigti, jog *saugaus išvykimo* teisė yra viena iš reikalingiausių diplomatinio prieglobsčio gavėjui ir siunčiančiajai valstybei, nes kuo ilgiau diplomatinio prieglobsčio gavėjas yra diplomatinėje atstovybėje priimančiojoje valstybėje, tuo ilgiau dvišaliai priimančiosios ir siunčiančiosios valstybės santykiai yra itin įtempti. Bet priimančiosios valstybės nesutikimas suteikti *saugų išvykimą* diplomatinio prieglobsčio gavėjui nėra „padėtis be išeities“, galimi įvairūs anksčiau minėti būdai, tačiau sėkmingų pavyzdžių beveik nėra, ne tik dėl to, kad priimančioj valstybė itin atidžiai stebi[289] visus siunčiančiosios valstybės (suteikusios diplomatinį prieglobstį) veiksmus, todėl buvusio Bolivijos senatoriaus Roger Pinto Molina pabėgimą iš Bolivijos galima vadinti sėkmės istoriją, bet ir visą laiką siekia susigrąžinti diplomatinio prieglobsčio gavėją į savo jurisdikciją.

[287] Pavyzdžiui, Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos darbo tvarkos taisyklių 25 taisyklė „Narės delegaciją sudaro ne daugiau kaip po penkis atstovus ir penkis pakaitinius atstovus, ir kiek tik valstybė narė pageidauja konsultantų, techninių patarėjų, ekspertų ir asmenų, turinčių panašų statusą“. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-17 http://www.un.org/en/ga/about/ropga/

[288] Konvencijos dėl Jungtinių Tautų privilegijų ir imunitetų 4 straipsnyje išvardinami Valstybių narių atstovų imunitetai ir neliečiamybės. Valstybės žinios, 1999-10-06, Nr. 83-2457

[289] Pavyzdžiui, Jungtinės Karalystės policija nuo 2012 metų gegužės mėnesio 24 valandas per parą stebėjo Ekvadoro ambasadą Londone. Jamie Grierson. Julian Assange: police removed from outside Ecuadorian embassy. The Guardian. 2015-10-02. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-17 http://www.theguardian.com/media/2015/oct/12/julian-assange-police-removed-from-outside-ecuadorian-embassy

4. GINČŲ DĖL DIPLOMATINIO PRIEGLOBSČIO SPRENDIMAS

Diplomatinio prieglobsčio institutas itin kontraversiškas, bet gan dažnai naudojamas visame pasaulyje (Lentelė Nr. 2, Priede Nr. 2), todėl galimybė, kad jis bus panaudotas Lietuvoje taip pat yra, bei keliantis nemažai problemų, dėl savo tarptautinio reguliavimo stokos. Beveik kiekvienas diplomatinio prieglobsčio suteikimas sukelia nemažai ginčų (dėl paties suteikimo teisėtumo ir galiojimo; dėl piktnaudžiavimo diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos patalpomis; dėl saugaus išvykimo suteikimo bei kitų) tarp valstybės, suteikusios diplomatinį prieglobstį ir priimančiosios valstybės, kurių dvišaliai santykiai taip pat nukenčia ir tampa itin įtempti. Angela M. Rossito[290] nagrinėdama diplomatinį prieglobstį išskyrė tris priimančiosios valstybės elgesio galimybės :

1) Pažeisti diplomatinės atstovybės ar konsulinės įstaigos patalpų neliečiamybę;
2) Nutraukti diplomatinius santykius;
3) Kreiptis į teismines ginčų nagrinėjimo institucijas.

Taigi, kadangi pirmoji galimybė jau buvo aptarta antrajame skyriuje, šiame skyriuje dėmesys bus skiriamas likusioms dviem, bei kitoms dar Angelos M. Rossito nepaminėtoms priemonėms, kuriomis būtų galima pasinaudoti sprendžiant ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio.

4.1. Diplomatinės ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemonės

Nors nuostatų dėl diplomatinio prieglobsčio ir nėra Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių, tačiau akivaizdu, kad diplomatinis prieglobstis labiausiai yra susijęs su diplomatine teise (kurią, kaip atskirą „savarankišką režimą“[291] išskyrė Tarptautinis Teisingumo Teismas), kadangi paprotinė diplomatinė teisė yra kodifikuota minėtoje Vienos konvencijoje, nagrinėjant ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio pirmiausiai reikėtų naudotis šioje konvencijoje įtvirtintomis ginčų sprendimo priemonėmis – paskelbimu *persona non grata*, diplomatinės misijos atšaukimu ar diplomatinių santykių nutraukimu[292], bei Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyviniame protokole dėl privalomo ginčų sprendimo[293] numatytomis priemonėmis. Diplomatinėmis (draugiškomis[294]) ginčų sprendimo priemonėmis laikomos ne tik jau minėtos priemonės, bet ir tos priemonės, kurias viešoji tarptautinė teisė laiko diplomatinėmis (derybos, tarpininkavimas, gerosios paslaugos, tyrimas, sutaikinimas).

[290] Supra note 169, p. 113 – 114.
[291] Supra note 133.
[292] Supra note 19, p. 150.
[293] Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyvinis protokolas dėl privalomo ginčų sprendimo. Valstybės žinios, 2012-05-26, Nr. 60-2990
[294] Supra note 64, p. 117.

Viena iš dažniausiai[295] naudojamų Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių įtvirtintų priemonių – paskelbimas *persona non grata*[296]. Pagal Vienos konvencijos 9 straipsnį[297], priimančiajai valstybei tokiu būdu leidžiama apsisaugoti nuo įvairios nepageidaujamos diplomatinės misijos narių veiklos[298], piktnaudžiavimo suteiktomis teisėmis, bei kitų tarp kurių būtų galima įvardinti ir diplomatinio prieglobsčio suteikimą atstovybės patalpose. Tačiau diplomatinio prieglobsčio atveju nepakaktų atstovybės vadovą ar kitą diplomatą[299] paskelbti *persona non grata*, kadangi labai mažai tikėtina, kad toks paskelbimas paskatintų priimančiąją valstybę nutraukti prieglobsčio teikimą ir prieglobsčio gavėją perduoti priimančiajai valstybei. Žinoma, priimančioji valstybė taip pat gali bandyti visą diplomatinę misiją paskelbti *persona non grata*, tačiau toks veiksmas dažniausiai laikomas (arba yra neatsiejamas) ir diplomatinių santykių su siunčiančiąja valstybe nutraukimu.

Dažniausiai diplomatiniai santykiai nutraukiami norint tik vienai iš šalių (retkarčiais draugišku abipusiu susitarimu[300]) ir dažnai tai būna atsakas (represalijų priemonė)[301] į itin pablogėjusius dvišalius santykius ar rimtą incidentą[302]. Diplomatinių santykių nutraukimas neretai laikomas paskutine *(ultimum remedium)* ir griežčiausia priemone, kurios gali imtis valstybės[303] (pavyzdžiui, po incidento prie Libijos ambasados, Jungtinė Karalystė nutraukė

[295] Ypač šnipinėjimo atvejais ar įtariant teroristiniais, kitais priešiškais veiksmais, atvejais. Supra note 19, p. 77 – 82.
[296] Kenneth K Mwenda. Public International Law and the Regulation of Diplomatic Immunity in the Fight against Corruption. Pretoria University Law Press (PULP), 2011. P. 65 – 66.
[297] 9 straipsnis.
1. Priimančioji valstybė, neprivalėdama motyvuoti savo sprendimo, gali bet kuriuo metu pranešti atstovaujamajai valstybei, kad atstovybės vadovas arba bet kuris atstovybės diplomatinio personalo narys yra nepageidaujamas (*persona non grata*) arba kad bet kuris kitas atstovybės personalo narys yra nepriimtinas. Tokiu atveju atstovaujamoji valstybė privalo atitinkamai atšaukti tokį asmenį arba atleisti jį iš pareigų atstovybėje. Asmuo gali būti paskelbtas *persona non grata* arba nepriimtinu iki jam atvykstant į priimančiosios valstybės teritoriją.
2. Jeigu atstovaujamoji valstybė atsisako vykdyti arba per pakankamą laiko tarpą neįvykdo savo įsipareigojimų, numatytų šio straipsnio 1 dalyje, priimančioji valstybė gali atsisakyti pripažinti tokį asmenį atstovybės nariu.
[298] Supra note 19, p. 76.
[299] 1966 metais, vienam Kinijos inžinieriui žuvus, o kitiems su juo buvusiems inžinieriams gavus prieglobstį Kinijos ambasadoje Nyderlanduose, Nyderlandų (tuo metu dar neprisijungusių prie Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių) teisėsauga norėjo apklausti kitus inžinierius, tačiau Kinijos vyriausybė atmetė tokį prašymą. Todėl Kinijos Chargé d'Affaires Nyderlanduose buvo paskelbtas *persona non grata* ir jo paprašyta palikti šalį per 24 valandas, Kinijai padarius tą patį – Nyderlandų Chargé d'Affaires Pekine paskelbus *persona non grata*, jam nebuvo leista išvykti iš Kinijos. Taigi šis atvejis parodo, kad vieno diplomato paskelbimas *persona non grata* neretai yra neefektyvus, o tik dar labiau pablogina dvišalius santykius – autorės pastaba. Supra note 19, p. 140, 481 – 482.
[300] Biswanath Sen, Gerald Fitzmaurice. A Diplomat's Handbook of International Law and Practice. The Hague: Martinus Nijhos. 1965, p. 185.
[301] Supra note 61, p. 99.
[302] Ibid.
[303] Supra note 274, p. 744 – 745.

diplomatinius santykius), kuomet kitos priemonės (notos ar protesto pareiškimas[304], paskelbimas *persona non grata)* nepadeda sulaukti siekiamų rezultatų. Šios priemonės patenka į kontrpriemonių kategoriją, suprantamų, kaip vienos valstybės reakciją į kitos valstybės nedraugišką ar netgi teisiškai neteisėtą veiksmą[305], tokiu veiksmu neretai galima laikyti ir diplomatinio prieglobsčio suteikimą, ypač jeigu jį suteikia ne Lotynų Amerikos valstybė (tokia, valstybė, kuri neturi teisinio pagrindo (pavyzdžiui, tarptautinės sutarties) suteikti diplomatinį prieglobstį), arba Lotynų Amerikos valstybė, bet nesilaikydama šio regiono tarptautinių papročių ar tarptautinių sutarčių dėl diplomatinio prieglobsčio suteikimo (kaip, pavyzdžiui, Bolivija kaltino Braziliją suteikus diplomatinį prieglobstį Roger Pinto Molina nesilaikant diplomatinio prieglobsčio nuostatų).

Philippe Blacher[306] tarptautinių santykių teisėje išskiria tris diplomatinių santykių nutraukimo kategorijas :

1) Nutrūkimą / nutraukimas (pranc. rupture) galima suprasti kuomet rimto nesutarimo tarp šalių atveju atšaukiama visa diplomatinė misija priimančiojoje šalyje[307];

2) Atšalimą (pranc. refroidissement) galima laikyti dvišalių santykių lėtinimu, tai gali būti minimalaus skaičiaus diplomatų priimančiojoje valstybėje palaikymas; oficialių vizitų nutraukimas; sutarčių pasirašymo atidėjimas; politikos skirtumų deklaracijos paskelbimas ir kiti[308];

3) Sustabdymą (pranc. suspension) galima laikyti laikinu santykių nutraukimu, kuris neturi teisinės reikšmės, tai yra norint toliau tęsti santykius nereikia naujo susitarimo dėl diplomatinių santykių[309].

Tačiau dažniausiai naudojama pirmoji kategorija – dvišalių santykių nutraukimas, nes ir Vienos konvencijoje kalbama būtent apie diplomatinių santykių nutraukimą[310], kuris

[304] U.K. to make formal protest to Ecuador for granting asylum to Assange. EFE, 2015-08-15. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-28 http://www.efe.com/efe/english/world/u-k-to-make-formal-protest-ecuador-for-granting-asylum-assange/50000262-2687834

[305] Supra note 61, p. 99.

[306] Ibid.

[307] Pavyzdžiui, kuomet 1980 metais JAV nutraukė diplomatinius santykius su Iranu, po to, kai jos ambasados ir konsulatų buvo užpultos, ar kuomet Jungtinė Karalystė nutraukė diplomatinius santykius su Libija, po šaudymo iš jos ambasados Londone patalpų.
Arba kuomet 1994 metais JAV uždarė Ruandos ambasadą Vašingtone, bet oficialiai diplomatinių santykių nenutraukė. William R. Slomanson. Fundamental Perspectives on International law, fifth edition. Wadsworth Publishing, 2007, p. 329.

[308] Pavyzdžiui, JAV – Prancūzijos santykių atšalimas Irako karo metu 2003 metais.

[309] Anna Maria Smolinska, Maria Boutros, Frédérique Lozanorios, Mariana Lunca. Droit international des relations diplomatiques et consulaires, Bruylant 2015, 190 – 192 paragrafai.

neatsiejamas nuo abiejų valstybių diplomatinių misijų atšaukimo. Valstybė siekianti nutraukti diplomatinius santykius imasi iniciatyvos ir uždaro savo diplomatinę misiją, arba itin rimtų incidentų metų – paskelbia visą siunčiančiosios valstybės diplomatinę misiją *persona non grata*. Diplomatinių santykių nutraukimo atveju, neretai diplomatinės ir konsulinės funkcijos patikimos neutralios valstybės diplomatinei misijai[311], taip pat nenutraukiama Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių garantuojama diplomatinių atstovybių apsauga[312], taigi net ir išvykus visam siunčiančiosios valstybės diplomatiniam personalui, siunčiančioji valstybė gali pavesti trečiajai valstybei toliau globoti jos patalpų neliečiamybę[313], (kaip atsitiko ir 1984 metais Jungtinei Karalystei nutraukus diplomatinius santykius su Libija, kuomet trečioji valstybė – Saudo Arabija buvo paskirta toliau rūpintis Libijos ambasados patalpomis[314]), todėl įmanomas ir toks atvejis, kad diplomatinio prieglobsčio gavėjas net ir nutrūkus diplomatiniams santykiams, toliau liktų priimančiosios valstybės atstovybės patalpose, ypač jeigu trečioji valstybė (globojanti patalpų neliečiamybę) sutiktų globoti ir diplomatinio prieglobsčio gavėją.

Atsižvelgiant į tai, kad Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių yra itin svarbios gerų tarpvalstybinių santykių palaikymui, nes diplomatiniai santykiai valstybėms leidžia savo skirtumus išspręsti naudojantis taikomis priemonėmis[315], o jų atkūrimas nėra itin paprastas, ši ginčų sprendimo priemonė nėra pakankamai efektyvi, o turėtų būti laikoma atsakomąja priemone, kadangi dažniau neišsprendžia tarp šalių kilusias problemas, o dar ir sukelia naujų (atstovybės archyvo ir dokumentų perkėlimo, personalo išvykimo iš priimančiosios valstybės,

---

[310] 45 straipsnis
Jei diplomatiniai santykiai tarp dviejų valstybių yra nutraukiami arba atstovybės nariai yra laikinai ar visam laikui atšaukiami:
a) priimančioji valstybė privalo gerbti bei saugoti atstovybės patalpas kartu su joje esančiu turtu ir archyvais net ir kilus ginkluotam konfliktui;
b) atstovaujamoji valstybė gali savo atstovybės patalpas kartu su joje esančiu turtu ir archyvais patikėti globoti trečiajai valstybei, dėl kurios sutinka priimančioji valstybė;
c) atstovaujamoji valstybė gali patikėti savo ir savo piliečių interesų apsaugą trečiajai valstybei, dėl kurios sutinka priimančioji valstybė.

[311] Hazel Fox, QC and Philippa Webb. The Law of State Immunity. Oxford International Law Librar. Third edition, 2013, p. 584.

[312]Tarptautinis Teisingumo teismas JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje konstatavo jog „diplomatinių santykių nutraukimo atvejais Vienos konvencijos nuostatos reikalauja, kad abi – diplomatinės atstovybės narių neliečiamybė ir diplomatinės misijos patalpų, nuosavybės bei archyvų neliečiamybė būtų gerbiama priimančiosios valstybės“.

[313] Supra note 269, P. 5.
Supra note 19, p. 146. 1963 metais atšalus Kubos ir JAV santykiams, JAV atstovybės patalpas Havanoje globojo Šveicarija, nors tuo metų nei viena iš šalių nebuvo ratifikavusios 1961 m. Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių.

[314] Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 45 straipsnio 1 dalies b punktas : *atstovaujamoji valstybė gali savo atstovybės patalpas kartu su joje esančiu turtu ir archyvais patikėti globoti trečiajai valstybei, dėl kurios sutinka priimančioji valstybė;*

[315] Supra note 145, p. 164.

dvišalių sutarčių galiojimo ar rengiamų sutarčių padėties bei kitų). Taip pat ši priemonė neleidžia pasiekti pagrindinio priimančiosios valstybės tikslo – susigrąžinti diplomatinio prieglobsčio gavėją į savo jurisdikciją[316].

Vertinant, kurios kitos minėtos ginčų sprendimo priemonės galėtų būti panaudotos sprendžiant ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio, bei atsižvelgiant į jų naudojimą praktikoje sprendžiant diplomatinės teisės[317] problemas, reikėtų išskirti populiariausią priemonę[318] – derybas, kurios kartais netgi laikomos valstybių pareiga pagal tarptautinę paprotinę teisę[319]. Derybos praktiškai naudojamos visais atvejais ieškant abipusio kompromiso tarp priimančiosios valstybės ir valstybės suteikusios diplomatinį prieglobstį[320], nors jos nėra minimos nei Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių, nei jos fakultatyviniame protokole dėl ginčų sprendimo (nebent jas būtų galima priskirti prie fakultatyvinio protokolo preambulėje minimų kitų ginčų sprendimo būdų[321]). Neretai būtent derybos yra laikomos pačia efektyviausia ir dažniausiai naudojama ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemone[322], pavyzdžiui, Victor Raúl Haya de la Torre atveju, Tarptautinis Teisingumo Teismas net ir spręsdamas ginčą daugiau nei dviejose bylose, nepriėmė šalių tenkinančio ir aiškaus sprendimo, todėl tik po ilgų dvišalių derybų, sprendimas tarp Kolumbijos ir Peru buvo rastas. Taip pat Chen Guangcheng atveju, Kinijos leidimas jam išvykti iš šalies buvo „subtilių“ derybų tarp Kinijos ir JAV vyriausybių rezultatas, nors santykiai tarp valstybių buvo itin įtempti.

Daugelis ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio būtent išsprendžiama pasinaudojus dvišalėmis derybomis[323], nors tokiais atvejais kaip, pavyzdžiui, Julian Paul Assange, tai būtų daugiašalės derybos, kadangi yra daug suinteresuotų šalių[324], tarp kurių – Australija (Assange

[316] Supra note 195, p. 451.

[317] Supra note 244, p. 1 Diplomatinė teisė reglamentuoja santykius tarp valstybės atstovaujamųjų organų kitos valstybės, priimančiosios, teritorijoje. Jos tikslas yra sudaryti sąlygas palengvinti tarptautinę diplomatiją, subalansuoti siunčiančiosios valstybės užsienio politikos interesus su pagarba priimančiosios valstybės teritoriniam suverenumui.

[318] Joe Verhoeven. Droit International public. Bruxelles, Larcier, 2e éd., 2001, p. 708.

[319] Karel Wellens. Negotiations in the Case Law of the International Court of Justice. A Functional Analysis. Ashgate 2014, p. 28.

[320] Abdullahel Shafi & Shanjida Akan, 'Diplomatic and Consular Immunities, Privileges and Protection: A Case Study of Julian Assange's Political Asylum Seeking in Ecuador Embassy in London, UK' 1(4) A38JIL (2013), p. 27.

[321] Valstybės, šio Protokolo ir Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių (toliau – Konvencija), priimtos 1961 m. nuo kovo 2 iki balandžio 14 d. Vienoje vykusioje Jungtinių Tautų konferencijoje, Šalys, pareikšdamos savo norą sprendžiant visus su jomis susijusius klausimus dėl bet kokio ginčo dėl Konvencijos aiškinimo ir taikymo pasinaudoti privalomąja Tarptautinio Teisingumo Teismo jurisdikcija, nebent per pagrįstą laikotarpį *Šalys susitaria išspręsti ginčą kitu būdu.*

[322] Supra note 14, p. 365.

[323] Supra note 311, p. 27.

[324] Supra note 305, p. 710.

yra Australijos pilietis, nors iki šiol Australija nesiėmė diplomatinės gynybos Assange atžvilgiu), Švedija (kuri yra jam išdavusi Europos arešto orderį), Ekvadoras (kuris jam suteikė diplomatinį prieglobstį savo ambasadoje Londone), Jungtinė Karalystė (kurios teismai yra nusprendę perduoti Assange Švedijai ir, kurios teritorijoje jam yra suteiktas diplomatinis prieglobstis). Tokiu atveju yra itin sunku rasti visas šalis tenkinantį kompromisą, todėl jau trejus metus trunkanti Julian Paul Assange viešnagė Ekvadoro ambasadoje, gali užtrukti dar ilgai, kadangi vienam iš Švedijos pateiktų kaltinimų senatis sueis tik 2020 m.[325], jeigu suinteresuotoms valstybėms anksčiau nepavyks rasti sprendimo arba jeigu nebus pasinaudota poskyryje 3.2. minėtomis galimybėmis.

Kitas diplomatines (kartais vadinamas ir politinėmis) ginčų sprendimo priemones pagal J. G. Merrils[326] galima išskirti į šias kategorijas[327] :

1) Tarpininkavimą ir gerąsias paslaugas (mediaciją);
2) Tyrimą;
3) Sutaikinimą;

Tarpininkavimas ir gerosios paslaugos suprantamos kaip ginčo šalių skatinimas pradėti derybas (siūloma derybų vieta gerąsias paslaugas siūlančioje valstybėje arba vesti derybas tarptautinėje organizacijoje, pavyzdžiui jei ginčas kilo tarp Amerikos valstybių tam tiktų – AVO[328], Jungtinių Tautų generalinis sekretorius taip pat dažnai siūlo savo gerąsias paslaugas konflikto šalims[329]). Vienas iš šių minėtų priemonių pavyzdžių – Alžyro vaidmuo padedant spręsti (teikiant gerąsias paslaugas) Irano ir Jungtinių Amerikos Valstijų ginčą, kilusį po įkaitų paėmimo JAV ambasadoje Teherane[330]. Šios priemonės dažnai naudojamos, kuomet derybose

[325] Anthony Cuthbertson. Julian Assange: UK advised Sweden not to interview WikiLeaks founder at Ecuador embassy in London. 2015-10-19, International Business Times. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-29 http://www.ibtimes.co.uk/julian-assange-uk-advised-sweden-not-interview-wikileaks-founder-ecuador-embassy-london-1524663

[326] J.G.Merrils. International Dispute settlement. Fifth edition. Cambridge University press, 2011, p. 26, 41, 58.

[327] Kurios taip pat minimos ir Jungtinių Tautų Chartijos (Valstybės žinios, 2002-02-13, Nr. 15-557) 33 straipsnyje : „1. Šalys bet kurį ginčą, kuriam užtrukus gali kilti grėsmė tarptautinei taikai ir saugumui, pirmiausia turi stengtis išspręsti derybomis, tyrimu, tarpininkavimu, sutaikinimu, arbitražu, teismo sprendimu ir kreipdamosi į regionines institucijas ar vadovaudamosios regioniniais susitarimais bei kitomis jų nuožiūra pasirinktomis taikiomis priemonėmis.“

2. Saugumo Taryba, kai, jos nuomone, tai yra būtina, reikalauja, kad šalys ginčą spręstų šiomis priemonėmis.

[328]1948 m. AVO Chartijos 85 straipsnis (Isp. Carta de la Organización de los Estados Americanos) Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-29 http://www.oas.org/dil/esp/tratados_A-41_Carta_de_la_Organizacion_de_los_Estados_Americanos.pdf

[329] John Collier, Vaughan Lowe. Ginčų sprendimas tarptautinėje teisėje: institucijos ir procedūros. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 60 – 62.

[330] Martin Dixon. Textbook on International Law. Oxford University Press, 7th Edition, 2013, p. 33 – 34.

valstybėms nepavyksta pasiekti abipusio sprendimo[331], tačiau ir šios priemonės retai pasiekia šį tikslą, ypač jeigu ginčo šalys nėra linkusios derėtis ir daryti nuolaidų viena kitai, nes tarpininkavimo ir gerųjų paslaugų sprendimai nėra privalomi šalims. Kita priemonė – tyrimas paprasčiausiai skirtas faktams, su kuriais susijęs ginčas, nustatyti, o ne pačiam ginčui spręsti[332]. Pagal tyrimo apibrėžimą, kurį pateikia 1907 m. Hagos konvencija dėl taikaus ginčų sprendimo[333], ginčo šalys susitaria dėl tarptautinės tyrimo institucijos įkūrimo, kurią sudaro nepriklausomi ir nešališki asmenys, siekiantys ištirti ginčo faktus ir vėliau parengti ataskaitą. Vienas iš galimų tyrimo procedūros panaudojimo diplomatinėje teisėje pavyzdžių – Eritrėjos – Etiopijos pretenzijų komisijos atliktas tyrimas nustatė, kad Eritrėjos ambasada buvo naudojama neteisėtiems tikslams, tačiau taip pat konstatavo, kad vis tiek būtų neteisėta įeiti ir apieškoti ambasados patalpos, netgi remiantis savigynos teise[334], ypač todėl, kad Tarptautinis Teisingumo Teismas *konsultacinėje išvadoje dėl sienos statymo okupuotoje Palestinos teritorijoje*[335] konstatavo, kad veiksmai galintys lemti savigynos teisę, turi kilti iš kitos valstybės teritorijos, todėl grėsmė kylanti iš ambasados negali lemti teisėtos savigynos teisės. Taigi tyrimo procedūra atitinka savo apibrėžima ir yra tinkama faktams nustatyti, bet kaip ginčų sprendimo priemonė nėra efektyvi.

Viena iš šių diplomatinių (politinių) priemonių yra minima ir trečiajame Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyvinio protokolo straipsnyje – tai taikinimo procedūra. Taikinimo procedūros metu ginčą nagrinėjantis asmuo ar komisija nešališkai išanalizuoja faktus ir pateikia pasiūlymus ginčo šalims, kurie nėra joms privalomi[336]. Tačiau jeigu šalių netenkina taikinimo komisijos rekomendacijos jos gali pateikti ginčą Tarptautiniam Teisingumo Teismui[337].

---

[331] Supra note 305, p. 712.

[332] Supra note 305, p. 711.

[333] Konvencija dėl taikaus tarptautinių ginčų sprendimo. Valstybės žinios, 2004-10-16, Nr. 152-5537

9 straipsnis

Tarptautinio pobūdžio ginčuose, nesusijusiuose nei su garbe, nei su esminiais interesais ir kylančiuose dėl skirtingo faktų vertinimo, Susitariančiosios Šalys laiko, kad būtų naudinga ir pageidautina, kad Šalys, nesugebėjusios susitarti diplomatinėmis priemonėmis, pagal aplinkybes sudarytų tarptautinę tyrimo komisiją, įpareigotą padėti spręsti šiuos ginčus, nešališku ir sąžiningu tyrimu išaiškinant fakto klausimus.

[334] Supra note 138, p. 6 – 7.

[335] 2004 m. Tarptautinio Teisingumo Teismo konsultacinė išvada dėl sienos statymo okupuotoje Palestinos teritorijoje, 9 July 2004, ICJ Reports, p. 62.

[336] Ibid, p. 62 – 65.

[337] Supra note 280. Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyvinio protokolo dėl privalomo ginčų sprendimo 3 straipsnio 2 dalis: „Taikinimo komisija per penkis mėnesius nuo jos sudarymo pateikia savo rekomendacijas. Jei ginčo šalys nepriima Komisijos rekomendacijų per du mėnesius nuo jų pateikimo, bet kuri šalis gali, pateikdama prašymą, perduoti spręsti ginčą Teismui“.

Taigi apibendrinant diplomatines ginčų sprendimo priemones, galima teigti, jog valstybės (jeigu jos nėra prisijungusios prie diplomatinį prieglobstį reglamentuojančių sutarčių) spręsdamos ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio dažniausiai pasirenka priemones, numatytas Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių (notos ar protesto pareiškimas, paskelbimas *persona non grata,* diplomatinės misijos atšaukimas, diplomatinių santykių nutraukimas) arba vieną iš diplomatinių ginčų sprendimo priemonių – derybas, kurios net ir tokiais sudėtingais atvejais kaip Chen Guancheng padėjo priimančiajai ir siunčiančiajai valstybei rasti kompromisą.

4.2. Kitos ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemonės

Nors dažniausiai valstybės pasirenka diplomatines – politines ginčų sprendimo priemones, bei priemones numatytas Vienos konvencijoje[338], bet neretai pasinaudoja ir teisinėmis, keletas jų yra įtvirtintos ir Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyviniame protokole dėl ginčų sprendimo (kreipimasis į arbitražo tribunolą, Tarptautinį Teisingumo Teismą).

Teisinėmis ginčų sprendimo priemones pagal J. G. Merrils[339] galima išskirti į šias kategorijas :

1) Ginčų sprendimas nacionaliniuose teismuose (išskirta autorės)
2) Ginčų sprendimas arbitraže;
3) Ginčų sprendimas Tarptautiniame Teisingumo Teisme;
4) Ginčų sprendimas Jungtinėse Tautose;
5) Ginčų sprendimas regioninėse organizacijose.

Nemažai ginčų dėl diplomatinės teisės nuostatų sprendžiama nacionaliniuose teismuose, tačiau tai dažniausiai būna ginčai dėl pasiklausymo įrangos įrengimo diplomatinės ar konsulinės atstovybės patalpose[340], diplomatinės atstovybės patalpų naudojimo[341], rekvizicijos, darbo teisės ginčų[342], priimančiosios valstybės teisės pažeidimų, padarytų asmenų turinčių diplomatinius imunitetus, bei kiti. Tačiau ši ginčų sprendimo priemonė efektyviausia kuomet sprendžiamas ginčas susijęs su asmeniniu diplomato imunitetu, nes tada siunčiančioji valstybė gali atsisakyti jo imuniteto[343] ir leisti jam dalyvauti teisiniame procese priimančiojoje valstybėje, bei įvykdyti

[338] Supra note 317, p. 213
[339] Supra note 301. p. 83, 116, 219, 257.
[340] Supra note 184, p. 348.
[341] Andrew Dickinson, Rae Lindsay, James P. Loonam, Clifford Chance LLP. State Immunity Selected Materials and Commentary New York: Oxford University Press, 2004, p. 418 – 419.
[342] Pavyzdžiui, Cudak bylos Lietuvos teismuose, o vėliau netgi Europos žmogaus teisių teisme.
[343] Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių **32 straipsnis**

teismo sprendimą. Bet kuomet ginčas susijęs su visa diplomatine misija ar pačia siunčiančiąja valstybe (pavyzdžiui, diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejais) susiduriama su siunčiančiosios valstybės imunitetu, įtvirtintu ir Jungtinių Tautų konvencijoje dėl valstybių ir jų turto imunitetų[344], todėl galimybės nagrinėti tokį ginčą priimančiosios valstybės nacionaliniuose teismuose, bei vėliau įvykdyti sprendimą yra minimalios (galima tik jeigu pati valstybė nuspręsti nesinaudoti savo imunitetu[345]).

Diplomatinių ginčų sprendimas arbitražo teisme numatytas ir Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyviniame protokole[346], tačiau tai nėra populiarus būdas. Vienu labiausiai susijusiu su diplomatinės teisės klausimais galima būtų laikyti Irano ir JAV pretenzijų tribunolą (arbitražą), kuris turėjo išspręsti dvišalį konfliktą prasidėjusį po JAV ambasados Teherane užpuolimo (dėl ko buvo kreiptasi ir į Tarptautinį Teisingumo Teismą), bei kitus klausimus dėl sutartinių santykių, įvairių įsipareigojimų vykdymo[347]. Tačiau diplomatinės teisės klausimai buvo palikti praktiškai nuošalyje, nes Tarptautinis Teisingumo Teismas jau buvo konstatavęs Irano atsakomybę dėl įkaitų paėmimo JAV ambasadoje, todėl šis pavyzdys neparodo, kad sprendžiant diplomatinius ginčus, taip pat ir ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio būtų efektyvu naudotis arbitražu, kadangi ši institucija nors ir numatyta fakultatyviniame Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių protokole, labiau tinkama spręsti komercinius, prekybinius[348], investicinius[349] ginčus.

Tarptautiniame Teisingumo Teisme byla dėl diplomatinio prieglobsčio buvo spręsta beveik tris kartus, bet vis dėl to sprendimai šiose bylose laikomi teismo nesėkme[350], kadangi teismas nepriėmė jokio aiškaus sprendimo, tiksliau rekomendavo ginčo šalims ginčą spręsti derybų pagalba[351]. Taip pat ir kitoje byloje – *JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje*, pats teismas pripažino, kad diplomatinės teisės ginčai turėtų būti išsprendžiami Vienos

---

1. Atstovaujamoji valstybė gali atsisakyti jos diplomatų ir asmenų, kurie naudojasi imunitetu pagal 37 straipsnį, imuniteto nuo jurisdikcijos.
2. Atsisakymas visada turi būti aiškiai išreikštas [...].

[344] Jungtinių Tautų konvencija dėl valstybių ir jų turto imunitetų (5 straipsnis). Priimta 2004-12-02. Šalių dalyvių – 19 (2015-10-25 duomenimis). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-25 https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/English_3_13.pdf

[345] Ibid, 7 straipsnis.

[346] 2 straipsnis. Šalys gali susitarti per du mėnesius nuo tada, kai viena šalis praneša kitai šaliai savo nuomonę apie tai, kad iškilo ginčas, kreiptis ne į Tarptautinį Teisingumo Teismą, o į arbitražo tribunolą. Pasibaigus minėtam laikotarpiui, bet kuri šalis gali, pateikdama prašymą, perduoti spręsti ginčą Teismui.

[347] Supra note 316, p. 115 – 123.

[348] Komercinius, prekybinius ginčus sprendžia Tarptautinis komercinis arbitražas.

[349] Investicinius ginčus sprendžia ICSID (Tarptautinis investicinių ginčų sprendimo centras).

[350] Supra note 236, p. 75.

[351] Kay Hailbronner & Monika Pohlmann, Haya de la Torre Cases, *in* Rüdiger Wolfrum, The Max Planck Encyclopedia of Public International Law (2013), p. 13.

konvencijoje dėl diplomatinių santykių numatytomis priemonėmis[352], be to šis teismo sprendimas nebuvo efektyvus, nes Irano valstybė nedalyvavo nagrinėjant bylą ir nepripažino teismo sprendimo, nors pagal Jungtinių Tautų chartijos 94 straipsnį[353] teismo sprendimai yra privalomi ginčo šalims, kas leistų manyti, jog ginčų sprendimas Tarptautiniame Teisingumo Teisme yra labai efektyvus būdas. Nors iki šiol priimti Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimai (susiję su diplomatine teise ar diplomatiniu prieglobsčiu) nebuvo itin efektyvūs, tačiau šalims nerandant abipusio sprendimo derybų būdu, neretai iškeliamas variantas kreiptis į Tarptautinį Teisingumo Teismą[354] ir tai būtų puiki proga ne tik išspręsti, pavyzdžiui, ginčą dėl Julian Paul Assange diplomatinio prieglobsčio, bet ir kartu ištaisyti neaiškumus dėl diplomatinio prieglobsčio teisės[355], likusius po daugiau nei prieš penkiasdešimt metų nagrinėtų *Asylum* ir *Haya de la Torre bylų*.

Kitas minėtas būdas – ginčų sprendimas Jungtinėse Tautose, o tiksliau Generalinėje Asamblėjoje arba Saugumo Taryboje. Generalinėje Asamblėjoje paprastai nagrinėjami klausimai susiję su tarptautine taika ir saugumu[356], bei kiti klausimai, tačiau dėl diplomatinio prieglobsčio buvo priimta tik viena, jau anksčiau minėta, rezoliucija Nr. 3497[357], kuria buvo nuspręsta kol kas šios teisės neliesti[358] ir nerengti konvencijos reglamentuojančios diplomatinį prieglobstį, daugiau nuo 1974 metų klausimai susiję su diplomatinio prieglobsčio nebebuvo nagrinėti Generalinėje Asamblėjoje. Diplomatiniai ginčai Saugumo Taryboje nėra dažnas reiškinys, kadangi pagrindinė jos funkcija yra užtikrinti tarptautinę taiką ir saugumą[359], o diplomatiniai ginčai, ar ginčai dėl diplomatinio prieglobsčio dažniausiai nėra susiję su tarptautine taika ir saugumu, nors Nicolas Angelet „diplomatinės teisės vaidmenį palaikant tarptautinę taiką ir saugumą apibūdina kaip svarbiausią sąlygą“[360]. Tačiau galima paminėti Saugumo Tarybos nagrinėtas situacijas, susijęs su

[352] Supra note 317, p. 209.

[353] 94 straipsnis

1. Kiekviena Jungtinių Tautų narė įsipareigoja vykdyti Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimą kiekvienoje byloje, kurios šalis ji yra.

2. Jeigu kuri nors bylos šalis nevykdo Teismo sprendimu jai nustatyto įsipareigojimo, kita šalis gali kreiptis į Saugumo Tarybą, kuri prireikus gali pateikti rekomendacijas arba imtis sprendimui vykdyti reikalingų priemonių.

[354] Jungtinė Karalystė Julian Assange atveju taip pat svarsto pagal Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyvų protokolą kreiptis į Tarptautinį Teisingumo teismą, tačiau iki šiol neperdavė ginčo teismui.

[355] Supra note 12, p. 459.

[356] Pagal Jungtinių Tautų Chartijos 11 straipsnį.

[357] Supra note 79.

[358] Summaries of the Work of the International Law Commission. Right of asylum. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-27 http://legal.un.org/ilc/summaries/6_2.shtml

[359] Jungtinių Tautų Chartijos 24 straipsnio 1 dalis : „1. Siekdamos užtikrinti, kad greitą ir veiksmingą Jungtinių Tautų veiklą, jos narės patiki Saugumo Tarybai *pagrindinę atsakomybę už tarptautinės taikos ir saugumo palaikymą* ir susitaria, kad, vykdydama savo pareigas, susijusias su šia atsakomybe, Saugumo Taryba veikia jų vardu“.

[360] Supra note 146, p. 150, 156, 163.

diplomatine teise, tai – Kinijos ambasados Belgrade susprogdinimas[361], JAV ambasados Teherane užėmimas[362], Kuveito diplomatinių misijų uždarymas Irake[363], šiuos atvejus galima laikyti pakankamai daug susijusiais su tarptautine taika ir saugumu, už kurių užtikrinimą atsakinga Saugumo Taryba, bet diplomatinio prieglobsčio atvejai retai pasiekia tokį intensyvumo laipsnį, kad taptų susiję su tarptautine taika ar saugumu. Dažniausiai valstybės (priimančioji ar valstybė suteikusi diplomatinį prieglobstį) kreipiasi į Saugumo Tarybą, siekdamos jos pritarimo ir norėdamos įtvirtinti savo poziciją, kaip, pavyzdžiui, 2009 metų Brazilijos kreipimasis į Saugumo Tarybą dėl jos ambasados Hondūre saugumo užtikrinimo[364], kuomet Hondūro vyriausybė nesutiko su diplomatinio prieglobsčio suteikimu Brazilijos ambasadoje jos buvusiam prezidentui Jose Manuel Zelaya ir įvairiais būdais mėgino paveikti Brazilijos diplomatinę misiją (išjungiant elektros energijos tiekimą[365], nutraukiant vandens tiekimą, blokuojant telefoninį ryšį[366], ribojant diplomatinių transporto priemonių judėjimą ir kt.) jį perduoti Hondūro teisėsaugai. Dėl šio atvejo (kėsinimosi į diplomatinės atstovybės patalpų neliečiamybę) Saugumo Taryba tiktai pasmerkė Hondūro vyriausybės veiksmus ir paragino ginčo sprendimo ieškoti regioninėje Amerikos valstybių organizacijoje[367]. Taigi atsižvelgiant į tai, kad Saugumo Taryba nagrinėja (autorės nuomone negalima teigti, jog *sprendžia*) tik pačius svarbiausius klausimus, bei rimčiausius incidentus susijusius su diplomatinės teisės pažeidimais[368], jos negalima laikyti tinkamu forumu efektyviai spręsti dažniausiai tik dviem valstybėms reikšmingus ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio.

Regioninė Amerikos valstybių organizacija ne tik prisideda prie diplomatinio prieglobsčio reglamentavimo, bet ir stengiasi spręsti Lotynų Amerikos regione iškylančias problemas, susijusias su diplomatiniu prieglobsčiu ar diplomatine teise[369]. Julian Paul Assange

[361] Supra note 146, p. 155 – 156. Saugumo Tarybos prezidento 1999 m. gegužės 4 d. pranešimas SC/1048.
[362] Ibid, p. 156 – 157. Dvi Saugumo Tarybos rezoliucijos Nr. 457 ir Nr. 461.
[363] Ibid, p. 153. Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 664.
[364] Brazil Calls on Security Council to Ensure Security of Embassy in Honduras Saying Actions, Statements Threaten Its Diplomatic Status. 25 September 2009. SC/9749 [žiūrėta 2015-10-26] http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iIpfVbaA0mYJ:www.un.org/press/en/2009/sc9749.doc.htm+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=us
[365] Elvin Sandoval. Micheletti defends response to Zelaya's return to Honduras. CNN, 2009-09-24. [žiūrėta 2015-10-26] http://edition.cnn.com/2009/WORLD/americas/09/23/honduras.brazil.un/index.html
[366] UN Security Council defends inviolability of Brazilian embassy in Honduras. 2009-09-26. China view. [žiūrėta 2015-10-26] http://news.xinhuanet.com/english/2009-09/26/content_12112544.htm
[367] Security of Brazilian Embassy in Honduras must be ensured – Security Council. 2009-09-25. [žiūrėta 2015-10-26] http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=32259#.Vi5mk5ecygt
[368] Supra note 146, p. 154.
[369] Pavyzdžiui, diplomatinio personalo narių pagrobimas. J. Craig Barker: The protection of diplomatic personnel, London, Ahsgate, 2006, p. 4 – 5.

atveju, AVO priėmė rezoliuciją[370] dėl šio įvykio, nepraėjus nei mėnesiui nuo tada, kai Julian Paul Assange įžengė į Ekvadoro ambasadą Londone, taip pat ir Jose Manuel Zelaya atveju, AVO rezoliuciją dėl veiksmų prieš Brazilijos ambasadą priėmė per mėnesį laiko[371], todėl galima teigti, kad sprendimai AVO institucijose priimami pakankamai greitai, tačiau kaip ir dauguma tarptautinių organizacijų jos sprendimai yra rekomendacinio pobūdžio[372], neprivalomi ginčo šalims. Todėl net ir greitai reaguojant į susidariusias situacijas, tokio ginčų sprendimo būdo nebūtų galima laikyti pačiu efektyviausiu ar rekomenduojamu ginčo šalims, ypač atsižvelgiant į tai, kad Lotynų Amerikoje ginčai dėl diplomatinio prieglobsčio atvejų nėra itin dažnas reiškinys (autorės nuomone dėl to, kad diplomatinis prieglobstis yra pakankamai detaliai reglamentuotas Lotynų Amerikos teisėje).

Apibendrinant galima būtų pritarti Eileen Denza nuomonei, kad dauguma ginčų dėl diplomatinės teisės išsprendžiami kontrpriemonėmis ir nacionaliniuose teismuose[373], tačiau ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio atvejais dažniausiai naudojamasi derybų procedūra, rečiau regioninių organizacijų pagalba (nes tik viename regione yra organizacija turinti kompetenciją spręsti tokius ginčus – AVO), kadangi vienintelis atvejis, kuomet diplomatinio prieglobsčio ginčą nagrinėjo Tarptautinis Teisingumo Teismas yra nesėkmingos teismo praktikos pavyzdys, nes ginčo tarp šalių visiškai taip ir neišsprendė. Kitos minėtos ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemonės kol kas yra pernelyg retai naudojamos, kad būtų galima išsamiai įvertinti jų efektyvumą.

[370] Resolution of the twenty-seventh meeting of consultation of ministers of foreign affairs RC.27/RES. 1/12 rev. 3 August 24, 2012

[371] Rechazo de las acciones intimidatorias contra la embajada de Brasil en Honduras (Aprobado por el Consejo Permanente el 21 de octubre de 2009) CP/DEC. 43 (1723/09) [žiūrėta 2015-10-27] http://www.oas.org/consejo/sp/resoluciones/dec43.asp

[372] D. Žalimas, S. Žaltauskaitė-Žalimienė, Z. Petrauskas, J. Saladžius. Tarptautinės organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001, p. 230.

[373] Supra note 19, p. 516.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Diplomatinis prieglobstis apibūdinamas kaip laikina siunčiančiosios valstybės suteikiama apsauga jos diplomatinės atstovybės (retais atvejais ir konsulinės įstaigos) patalpose, kurių neliečiamybę saugo 1961 metų Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių. Iki šiol diplomatinio prieglobsčio teisė oficialiai pripažįstama tik Lotynų Amerikos teisėje, nors dažniau ją taiko ne šio regiono valstybės ir ne šiam regionui priklausančiose valstybėse. Nors vienintelis diplomatinio prieglobsčio atvejis nagrinėtas Tarptautiniame Teisingumo Teisme buvo tarp dviejų Lotynų Amerikos regiono valstybių (Peru ir Kolumbijos), tačiau nuo 1950 metų šiame regione ginčai dėl diplomatinio prieglobsčio nėra labai dažni (bent jau ne tokie dažni kaip kitų regionų valstybėse), tai galima paaiškinti pakankamai išsamios 1954 metų Karakaso konvencijos dėl diplomatinio prieglobsčio poveikiu.

2. Nors paprotinėje regioninėje (Lotynų Amerikos) teisėje laikomasi tam tikrų nuostatų dėl prieglobsčio ambasadų patalpose suteikimo, tačiau jeigu viena iš šio regiono valstybių nusprendžia suteikti diplomatinį prieglobstį valstybėje, kuri nėra saistoma šio regiono teisės, ji taip pat neprivalo laikytis ir minėtų nuostatų (pavyzdžiui, Ekvadoro ambasadoje Londone buvo suteiktas diplomatinis prieglobstis Julian Paul Assange, nors jis kaltinamas nepolitiniais nusikaltimais), nes trūksta universalaus teisinio reguliavimo, o kol jo nėra valstybės gali elgtis tik remdamosi savo nuožiūra. Diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejai yra tokie dažni (beveik kasmet suteikiama po vieną ar daugiau prieglobsčių diplomatinėse atstovybėse) ir yra mažai tikėtina, kad valstybės nustos taikyti šią teisę, galima teigti, jog tarptautinei bendruomenei laikas imtis veiksmų (pavyzdžiui, vėl šį klausimą nagrinėti Jungtinių Tautų Generalinėje Asamblėjoje, ar kelioms valstybėms imtis iniciatyvos ir šaukti tarptautinę konferenciją). Taip pat siūlytina kurti ne tik valstybėms pripažįstančioms šią teisę skirtą tarptautinę sutartį, bet ir įtraukti nuostatas dėl valstybių, kurios tokios teisės nepripažįsta ar ją pripažįsta dalinai, tokiu būdu būtų galima tikėtis, kad tokia sutartis bus plačiau ratifikuota.

3. Daugiausiai problemų sukelia absoliuti diplomatinių atstovybių patalpų neliečiamybė (įtvirtinta 1961 m. Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių 22 straipsnyje), kadangi priimančioji valstybė net ir nepripažindama, protestuodama prieš diplomatinio prieglobsčio suteikimą siunčiančiosios valstybės diplomatinėje atstovybėje, beveik neturi galimybių susigrąžinti prieglobsčio gavėją – nutraukti tokio prieglobsčio teikimą, vadinasi, netgi *de facto* priimančioji valstybė privalo pripažinti tokio prieglobsčio suteikimą.

4. Prieglobstis dažniausiai suteikiamas diplomatinėse patalpose, retais atvejais tai įvyksta ir konsulinių įstaigų patalpose. Nors šių patalpų apsauga pagal Vienos konvenciją dėl konsulinių santykių neprilygsta diplomatinės atstovybės patalpų absoliučiai neliečiamybei, tačiau

magistro baigiamojo darbo tyrime minėti prieglobsčio suteikimo konsulinėse įstaigose pavyzdžiai, vis dėlto leidžia teigti, kad tik labai retais atvejais priimančioji valstybė pažeidžia ar kėsinasi pažeisti konsulinių įstaigų neliečiamybę, siekdama susigražinti prieglobsčio gavėją.

5. Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių galima rasti dvi galimybes įteisinti prieglobsčio suteikimo diplomatinių atstovybių patalpose, tai : 41 straipsnio 3 dalyje minimi specialūs dvišaliai ar daugiašaliai susitarimai, kuriuose galima įtvirtinti teisę suteikti diplomatinį prieglobstį, bei negalutinis diplomatinės atstovybės funkcijų sąrašas 3 straipsnyje, leidžiantis valstybėms vienašališkai ar kartu su kitomis nustatyti ir kitų diplomatinės atstovybės funkcijų.

6. Nesant universalaus teisinio diplomatinio prieglobsčio reguliavimo, saugaus išvykimo teisė lieka įtvirtinta tik regioninėje Lotynų Amerikos teisėje, o kituose pasaulio regionuose belieka remtis *gera* priimančiosios valstybės *valia*. Todėl priimančiajai valstybei nesutinkant suteikti saugaus išvykimo diplomatinio prieglobsčio gavėjui, svarstomos, o kartais ir taikomi įvairūs saugaus išvykimo įgyvendinimo būdai, pavyzdžiui, išvykimas pasinaudojant diplomatiniu automobiliu, įtraukiant diplomatinio prieglobsčio gavėją į diplomatinį paštą, suteikiant diplomatinio kurjerio statusą bei kiti.

7. Apžvelgus ir įvertinus diplomatines, bei kitas ginčų sprendimo priemones, kurias būtų galima taikyti ginčams dėl diplomatinio prieglobsčio, galima daryti išvadą, kad kol kas tokie ginčai efektyviausiai sprendžiami 1961 m. Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių numatytomis priemonėmis arba diplomatinėmis derybomis. Kadangi kitos aptartos priemonės naudojamos retai arba iš vis nėra naudojamos sprendžiant ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio, todėl siūlytina kuriant universalią diplomatinį prieglobstį reglamentuojančią tarptautinę sutartį numatyti ir ginčo sprendimo priemones.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Tarptautinės sutartys :

1. AVO Chartija (Isp. Carta de la Organización de los Estados Americanos) Priimta 1948 m. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-29 http://www.oas.org/dil/esp/tratados_A-41_Carta_de_la_Organizacion_de_los_Estados_Americanos.pdf
2. Havanos konvencija dėl politinio prieglobsčio. Priimta 1928 m.
3. Jungtinių Tautų Chartija. Priimta 1945-06-26,. Valstybės žinios, 2002-02-13, Nr. 15-557
4. Jungtinių Tautų konvencija dėl valstybių ir jų turto imunitetų. Priimta 2004-12-02. Šalių dalyvių – 19 (2015-10-25 duomenimis). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-25 https://treaties.un.org/doc/source/RecentTexts/English_3_13.pdf
5. Karakaso Konvencija dėl diplomatinio prieglobsčio (angl. Convention on Diplomatic Asylum) Priimta 1954-12-29, Organization of American States OAS, Treaty Series, No. 18
6. Konvencija dėl taikaus tarptautinių ginčų sprendimo. Priimta Valstybės žinios, 2004-10-16, Nr. 152-5537
7. Konvencija dėl Jungtinių Tautų privilegijų ir imunitetų. Priimta Valstybės žinios, 1999-10-06, Nr. 83-2457
8. Montevidėjo konvencija dėl politinio prieglobsčio. Priimta 1933 m.
9. Montevidėjo sutartis dėl prieglobsčio ir politinių pabėgėlių. Priimta1939 m.
10. Montevidėjo sutartis dėl Tarptautinės baudžiamosios teisės. Priima 1889-01-23. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-27 http://www.refworld.org/docid/3ae6b3781c.html
11. Tarptautinio Teisingumo Teismo statutas. Priimtas 1945-06-26. Valstybės žinios, 2002-02-13, Nr. 15-557
12. Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių. Priimta 1961 – 04 – 18 Valstybės žinios, 1999 – 10 – 06, Nr. 83 – 2455
13. Vienos konvencija dėl konsulinių santykių. Priimta 1963 m. Valstybės žinios, 1999-10-06, Nr. 83-2456
14. Vienos konvencijos dėl diplomatinių santykių fakultatyvinis protokolas dėl privalomo ginčų sprendimo. PriimtasValstybės žinios, 2012-05-26, Nr. 60-2990
15. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija. Priimta 1948–12–10 Valstybės žinios, 2006 – 06 – 17, Nr. 68 – 2497

Kiti teisės aktai :

1. Argentinos Konsulinis reglamentas (isp. Reglamento Consular Argentino). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.concursos2015.cancilleria.gob.ar/userfiles/Reglamento_consular.pdf;
2. Diplomatinių ir konsulinių patalpų aktas. (angl. Diplomatic and Consular Premises Act 1987) Priimtas [žiūrėta 2015-10-07] http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1987/46
3. Hondūro Konsulinis reglamentas (isp. Reglamento Consular). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.sre.gob.hn/inicio/Leyes/reglamento%20consular%20de%20la%20republica%20de%20honduras.pdf
4. Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 7-140)
5. Statement of the Government of the Republic of Ecuador on the asylum request of Julian Assange. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.cancilleria.gob.ec/statement-of-the-government-of-the-republic-of-ecuador-on-the-asylum-request-of-julian-assange/
6. U.S. Department of State Foreign Affairs Manual Volume 2 FAM 227.2 Background, c dalis. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-06 http://www.state.gov/m/a/dir/regs/fam/
7. U.S. Department of State. Background Briefing With Senior State Department Officials on Chen Guangcheng. 2012-05-02. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2012/05/182850.htm

Tarptautinių ir nacionalinių teismų sprendimai :

8. "B" & Others v. Secretary of State for the Foreign & Commonwealth Office, [2004] EWCA Civ 1344, United Kingdom: Court of Appeal (England and Wales), 18 October 2004. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-17 http://www.refworld.org/docid/42b048fb6.html;
9. 2009 metais Hondūro pateiktas prašymas Tarptautiniam Teisingumo Teismui. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-13 http://www.icj-cij.org/docket/files/147/15935.pdf
10. Europos žmogaus teisių komisijos sprendimas W.M. v. Denmark (Judgment) 1992 App.No. 17392/90
11. Heirs of Pierre S v. Austria, Case No. 1 Ob 49/81, International Law Reports Volume 86 546 (1982) Žiūrėta 2015–09–17, prieiga per internetą http://ebooks.cambridge.org/clr/case.jsf?isbn=9781316152140;

12. Atskiroji teisėjo Alejando Alvarez nuomonė Asylum byloje. Opinion dissidente de Alejandro Alvarez. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–27 http://www.icj–cij.org/docket/files/7/1853.pdf;
13. Prašymas išaiškinti Asylum bylos sprendimą. Request for Interpretation of the Judgment of 20 November 1950 in the Asylum Case (Colombia *v.* Peru) p. 467 [žiūrėta 2015-09-29] <http://www.icj-cij.org/docket/files/13/10819.pdf>;
14. Tarptautinio Teisingumo Teismo 1950 m. lapkričio 20 d. sprendimas Asylum (Prieglobsčio) byloje (Kolumbija prieš Peru), ICJ Reports 1950.
15. Tarptautinio Teisingumo Teismo 1950 m. gruodžio 13 d. sprendimas Haya de la Torre byloje (Kolumbija prieš Peru), ICJ Reports 1951.
16. Tarptautinio Teisingumo Teismo 1980 m. gegužės 24 d. sprendimas JAV diplomatinio ir konsulinio personalo Teherane byloje Case Concerning United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran (United States of America v. Iran); Order, 12 V 81, International Court of Justice, 12 May 1981,
17. Tarptautinio Teisingumo Teismo 2004 m. liepos 9 d. konsultacinė išvada dėl sienos statymo okupuotoje Palestinos teritorijoje, ICJ Reports 2004.
18. Tarptautinio Teisingumo Teismo 2005 m. gruodžio 19 d. sprendimas Ginkluotų veiksmų Kongo teritorijoje byloje (Kongo Demokratinė Respublika prieš Ugandą), 2005;

Tarptautinių organizacijų dokumentai :

19. 2011 m. lapkričio 29 d., Jungtinių Tautų Saugumo Taryba pranešimas spaudai Nr. SC/10463
20. Bolivijos pasiūlymas UN Doc. A/C.3/227 (1948) Žiūrėta 2015–09–25. Prieiga per internetą http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/227; Urugvajaus pasiūlymas UN Doc. A/C.3/268 (1948) Žiūrėta 2015–09–25. Prieiga per internetą http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/C.3/268;
21. Brazil Calls on Security Council to Ensure Security of Embassy in Honduras Saying Actions, Statements Threaten Its Diplomatic Status. 25 September 2009. SC/9749. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-26 http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iIpfVbaA0mYJ:www.un.org/press/en/2009/sc9749.doc.htm+&cd=1&hl=lt&ct=clnk&gl=us
22. Draft Articles on the Status of the Diplomatic Courier and the Diplomatic Bag Not Accompanied by Diplomatic Courier and Draft Optional Protocols Yearbook of the International Law Commission, 1989, vol. II (Part Two). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_5_1989.pdf

23. Yearbook of the Institut de droit international, 1950, Vol 43-II.
24. Year Book International Law Commision 1957, Volume 1.
25. Year Book International Law Commision 1957, Volume 2.
26. Year Book International Law Commision 1958, 2 Volume, p. 104.
27. Inter – American council on Jurists. New articles on diplomatic asylum : opinion prepared in accordance with Resolution II of the fourth meeting of the Inter-American Council of Jurists p. 15. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-04 http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=mdp.35112101742049;view=1up;seq=10;size=150
28. Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos darbo tvarkos taisyklių. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-17 http://www.un.org/en/ga/about/ropga/
29. Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos rezoliucija Nr. 3497 (1975–12–15). Žiūrėta 2015–09–22, prieiga per internetą http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/3497%28XXX%29;
30. Jungtinių Tautų Generalinės asamblėjos Rezoliucija Nr. 685 1952 – 12 – 05.
31. Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 457. (1979). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-11 http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/370/71/IMG/NR037071.pdf?OpenElement
32. Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 461.
33. Question of Diplomatic Asylum. Report of the Secretary – General. 2 September 1975 document A/10150 Žiūrėta 2015–09–22, prieiga per internetą http://unhcr.org/3ae68bee0.html;
34. Rechazo de las acciones intimidatorias contra la embajada de Brasil en Honduras (Aprobado por el Consejo Permanente el 21 de octubre de 2009) CP/DEC. 43 (1723/09). Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-27 http://www.oas.org/consejo/sp/resoluciones/dec43.asp
35. Resolution of the twenty-seventh meeting of consultation of ministers of foreign affairs RC.27/RES. 1/12 rev. 3 August 24, 2012
36. Saugumo Tarybos prezidento 1999 m. gegužės 4 d. pranešimas SC/1048
37. Security of Brazilian Embassy in Honduras must be ensured – Security Council. 2009-09-25. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-26 http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=32259#.Vi5mk5ecygt
38. Summaries of the Work of the International Law Commission. Right of asylum. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-27 http://legal.un.org/ilc/summaries/6_2.shtml

Specialioji literatūra :

39. Abdullahel Shafi & Shanjida Akan, 'Diplomatic and Consular Immunities, Privileges and Protection: A Case Study of Julian Assange's Political Asylum Seeking in Ecuador Embassy in London, UK' 1(4) A38JIL (2013), p. 17 – 34.
40. Adeoye Akinsanya. The Dikko Affair and Anglo-Nigerian Relations The International and Comparative Law Quarterly Vol. 34, No. 3 (Jul., 1985), p. 602 – 609.
41. Ambos Kai. El caso de Julian Assange: orden de detención europea versus asilo diplomático. Revista Nuevo Foro Penal Vol. 9, No. 81, julio-diciembre 2013, Universidad EAFIT, Medellín, p. 116 – 138.
42. Angelet Nicolas. Le droit des relations diplomatiques et consulaires dans la pratique régente du conseil de sécurité. Revue belge de droit international 1999/1, Editions Bruylant, Bruxelles, p. 149 – 177.
43. Atle Grahl – Madsen, The Status of Refugees in International Law. Leyden A. W. Sijthoff, 1972. p. 499.
44. Aust Anthony, Handbook of International law, Cambridge 2nd edition, 2010. P. 592.
45. Bailey Norman. Asylum and Haya de la Torre. 9 Journal of International Affairs 82 (1955) p. 82 – 96.
46. Barcia Trelles Camilo. El derecho de asilo diplomatico y el caso Haya de la Torre. Glosas a una sentencia. Revista española de Derecho Internacional, vol. III, n. 3, 1950, p. 59 – 66.
47. Barker J. Craig: The protection of diplomatic personnel, London, Ahsgate, 2006, p. 218.
48. Behrens Paul. The Law of Diplomatic Asylum: A Contextual Approach. Michigan Journal of International Law. 2014; 35(1) p. 101 – 149.
49. Biswanath Sen, Gerald Fitzmaurice. A Diplomat's Handbook of International Law and Practice. The Hague: Martinus NijhoS. 1965, p. 277.
50. Blacher Philippe. Droit des relations internationales. Juris-Classeur, Paris 2004, p. 244.
51. Brownlie Ian, Principles of Public International law. Sixth edition, Oxford university press, 2003, p. 784.
52. Chatterjee Charles. International Law and Diplomacy. Routledge London. 2007, p. 387.
53. Chisholm John Theodore. Chen Guangcheng and Julian Assange: The Normative Impact of International Incidents on Diplomatic Asylum Law. George Washington Law Review 2014, Vol. 82 Issue 2, p. 528 – 555.
54. Collier John, Lowe Vaughan. Ginčų sprendimas tarptautinėje teisėje : institucijos ir procedūros. Vilnius : Eugrimas, 2002, p. 453.

55. Cooper Andrew F., Jorge Heine, Ramesh Thakur. The Oxford handbook of modern diplomacy. Oxford University press 2013, p. 990.
56. d'Aspremont Jean. Diplomatic Premises. R. Wolfrum (ed.), Heidelberg Encyclopedia of International Law Oxford University Press, 2009, p. 1 – 15.
57. Daillier Patrick, Pellet Alain. Droit international public, Librairie Generale de Droit et de Jurisprudence, 7e édition, 2002, p. 1510.
58. Den Heijer Maarten. Diplomatic Asylum and the Assange Case. Leiden Journal of International Law (2013), 26, p. 399 – 425.
59. Den Heijer Maarten. Europe and Extraterritorial Asylum. Hart Publishing 2012. First Edition, p. 342.
60. Denza Eileen. Diplomatic Law: Commentary on the Vienna Convnetion on diplomatic Relations. Oxford: Oxford University Press, 2008, 3rd edition, p. 556.
61. Dickinson Andrew, Rae Lindsay, James P. Loonam, Clifford Chance LLP. State Immunity Selected Materials and Commentary New York: Oxford University Press, 2004, p. 632.
62. Dixon Martin. Textbook on International Law. Oxford University Press, 7th Edition, p. 432.
63. Dobrynin Anatoly. In Confidence: Moscow's Ambassador to Six Cold War Presidents. University of Washington Press. 2001, p. 672.
64. Dutrénit Bielou Silvia. Sobre la percepcion y la decision politicas de aplicar el asilo diplomatico: una reflexion desde experiencias latinoamericanas. América Latina Hoy, Instituto de Estudios Iberoamericanos y de Portugal, núm. 22, Salamanca, España, agosto de 1999. P. 111 – 118.
65. Evans Alona E. The Colombian-Peruvian Asylum Case: The Practice of Diplomatic Asylum. American Political Science Review, 46, p. 142 – 157.
66. Fox Hazel, QC and Philippa Webb. The Law of State Immunity. Oxford International Law Librar. Third edition, 2013, p. 704.
67. Goodson, P. L. Afghanistan's Endless War: State Failure, Regional Politics, and the Rise of the Taliban. University of Washington Press, 2001, p. 279.
68. Hailbronner Kay & Pohlmann Monika. Haya de la Torre Cases, *in* Rüdiger Wolfrum, The Max Planck Encyclopedia of Public International Law. [The 3 "Asylum Cases"] (2013), p. 1112.
69. Higgins Rosalyn, Editorial Comment: The Abuse of Diplomatic Privileges and Immunities: Recent United Kingdom Experience, 79 American Journal of International Law 641 (1985). P. 1 – 10.

70. J.G.Merrils. International Dispute settlement. Fifth edition. Cambridge University press, 2011, p. 384.
71. Jeffery Anthea J.. Diplomatic Asylum : its problems and potential as a means of protecting human rights. South African Journal on Human Rights 1985, p. 10 – 30.
72. Kalicharan M. L. Diplomatic immunities and privileges critical study with special reference to contemporary international law, p. 427. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-17 http://ir.inflibnet.ac.in:8080/jspui/handle/10603/38483
73. Katuoka Saulius. Tarptautinės teisės šaltiniai. Vilnius. Registrų centras, 2013 m. p. 504.
74. Kleiner Juergen. Diplomatic Practice: Between Tradition and Inovation. Singapore: World Scientific Publishing Co., 2009, p. 496.
75. Langley Hardy Michael James, Modern Diplomatic Law, Manchester, Manchester University Press 1968 p. 150.
76. Lavander Thomas. Using the Julian Assange Dispute to Address International Law's Failure to Address the Right of Diplomatic Asylum, 39 Brook. J. Int'l L. (2014). P. 442 – 485.
77. Leich Nash Marian. U.S. Practice: Contemporary practice of the United States relating to international law. 74 The American Society of International Law American Journal of International Law 1980, p. 792 – 810.
78. Malinowska Alina. The institution of diplomatic asylum as the possibility of protecting human rights. The Strasbourg Conference on International Law & Human Rights. 2014, p. 9. Žiūrėta 2015–08–18, prieiga per internetą http://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant–papers/2014–04–lhrs/Alina_Malinowska_The_institution_of_diplomatic_asylum_as_the_possibility_of_protecting_human_rights.pdf>;
79. Morgenstern Felice. Extra-territorial Asylum. British Yearbook of International Law 25, 1948, p. 236 – 261.
80. Murty Bhagevatula Satyanarayana. The International Law of Diplomacy. The Diplomatic Instrument and World Public Order, Dordrecht – Boston – Londres: Martinus Nijhoff (1989), p. 672.
81. Mwenda Kenneth K. Public International Law and the Regulation of Diplomatic Immunity in the Fight against Corruption. Pretoria University Law Press (PULP), 2011, p. 218.
82. Noll Gregor. Seeking Asylum at Embassies: A Right to Entry under International Law? International Journal of Refugee Law 17 (2005) p. 542 – 573

83. Ogg Kate. Protection Closer to Home? A Legal Case for Claiming Asylum at Embassies and Consulates' Refugee Survey Quarterly (2014) 33(4). p. 81 – 113.
84. Oppenheim's International Law (9th edition) : Volume 1 (edited by Sir Robert Jennings, Sir Arthur Watts) Oxford University Press; 2008, p. 1085.
85. Paccione Giuseppe. L'affare Assange nel diritto diplomatico. Diritto internazionale il 08/01/2013, p. 1 – 10.
86. Paksas Audrius. Diplomatiniai imunitetai ir privilegijos ir jų įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje : daktaro disertacija, socialiniai mokslai, teisė (01S) ; Lietuvos teisės universitetas. Vilnius, 2000.
87. Paksas Audrius. Diplomatiniai imunitetai ir privilegijos ir jų įgyvendinimas Lietuvos Respublikoje : daktaro disertacijos santrauka : socialiniai mokslai, teisė (01S) /; Lietuvos teisės universitetas, 2000.
88. Porcino Peter. Toward Codification of Diplomatic Asylum, 8 New York University Journal, (1975 – 1976), p. 435 – 456.
89. R. B. Greenburgh and Sir Harold Duncan, "Recent Developments in the Law of Diplomatic Asylum," The Grotius Society: Transactions for the Year 1955, p. 103 – 122.
90. Ramírez Sineiro José Manuel. El asilo diplomático: connotaciones actuales de un atavismo internacional Misión Jurídica: Revista de derecho y ciencias sociales, Vol. 5, Nº. 5, 2012, p. 85 – 119
91. Riveles Susanne. Diplomatic Asylum as a Human Right: The Case of the Durban Six Human Rights Quarterly, Vol. 11, No. 1 (Feb., 1989), p. 139 – 159.
92. Roberts Ivor, Satow's Guide to Diplomatic Practice.Oxford: Oxford University Press, 6th edition, 2009, p. 730.
93. Ronning C. Neale. Diplomatic Asylum. Legal norms and political reality in Latin American relations. The American journal of International law, Vol. 60, No. 4, 1996-10-06, p. 876-878.
94. Ronning C.Neale Diplomatic Asylum Legal Norms and Political Reality in Latin American Relations. Springer Netherlands 1965, p. 242.
95. Ronning Neale. Law and Politics in Inter-American Diplomacy. Wiley, 1963. p. 167.
96. Rossitto Angela M. „Diplomatic asylum in the United States and Latin America : a comparative analysis" 13 Brooklyn Journal of International Law (1987), p. 111 – 135.
97. S. Prakash Sinha, Asylum and International Law (1971) The Hague: Martinus Nijhoff, p. 366.

98. Slomanson William R.. Fundamental Perspectives on International law, fifth edition. Wadsworth Publishing, 2007, p. 682.
99. Smolinska Anna Maria, Boutros Maria, Lozanorios Frédérique, Lunca Mariana. Droit international des relations diplomatiques et consulaires, Bruylant 2015, p. 266.
100. Sutor Julian. Prawo dyplomatyczne i konsularne, Warszawa 2010, p. 600.
101. T.Lee Luke and Quigley John. Consular law and practice. Oxford university press, Third edition, 2008, p. 680.
102. Värk René. Diplomatic Asylum: Theory, Practice and the Case of Julian Assange. Proceedings of the Estonian Academy of Security Sciences 11 (2012) p. 240 – 257.
103. Värk René. The Siege of the Estonian Embassy in Moscow: Protection of a Diplomatic Mission and Its Staff in the Receiving State. Juridica International. Law review. University of Tartu. Nr. 15, 2008. P. 144 – 153.
104. Verhoeven Joe. Droit International public. Bruxelles, Larcier, 2e éd., 2001, p. 864.
105. W.E. Becket. Consular Immunities. British Yearbook of International Law, 1944., p. 34 – 50.
106. Wellens Karel. Negotiations in the Case Law of the International Court of Justice. A Functional Analysis. Ashgate 2014, p. 358.
107. Žalimas Dainius, Žaltauskaitė-Žalimienė Skirmantė, Petrauskas Zenonas, Saladžius Jonas. Tarptautinės organizacijos. Vilnius: Justitia, 2001, p. 1100.

Kiti šaltiniai :

108. ALBA Supports Ecuador in Assange Case. Havana Times. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.havanatimes.org/?p=76766;
109. Alex Last. The foiled Nigerian kidnap plot. BBC 2012–11–12. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–10–16 http://www.bbc.com/news/magazine-20211380
110. Amberin Zaman Turkey Celebrates Capture of Ocalan The Washington Post. February 18, 1999. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.washingtonpost.com/wp-srv/inatl/daily/feb99/ocalanturkey18.htm
111. Anthony Cuthbertson. Julian Assange: UK advised Sweden not to interview WikiLeaks founder at Ecuador embassy in London. 2015-10-19, International Business Times. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-29 http://www.ibtimes.co.uk/julian-assange-uk-advised-sweden-not-interview-wikileaks-founder-ecuador-embassy-london-1524663
112. Brasil aprueba la concesión de asilo al opositor boliviano Roger Pinto Molina. Agencia EFE. 2015-08-18. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15

http://www.efe.com/efe/america/politica/brasil-aprueba-la-concesion-de-asilo-al-opositor-boliviano-roger-pinto-molina/20000035-2690286

113. Caribbean unite to support Ecuador over Assange. RT.com Latin America Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.rt.com/news/oas–support–ecuador–assange–529/

114. Dapo Akande. The Julian Assange Affair: May the UK Terminate the Diplomatic Status of Ecuador's Embassy? August 17, 2012. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.ejiltalk.org/may-the-uk-terminate-the-diplomatic-status-of-ecuadors-embassy/

115. Dominic Casciani. Q&A: Julian Assange and asylum BBC 2012-08-16. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://www.bbc.com/news/uk-18521881

116. Elvin Sandoval. Micheletti defends response to Zelaya's return to Honduras. CNN, 2009-09-24. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-26 http://edition.cnn.com/2009/WORLD/americas/09/23/honduras.brazil.un/index.html

117. Ewan Robertson UNASUR Supports Ecuador over London Embassy Assault Threat. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://venezuelanalysis.com/news/7188;

118. Gianluca Mezzofiore. Julian Assange Embassy Crisis: Foreign Office 'Could Breach Vienna Convention'. International Business Times 2012-08-16. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://www.ibtimes.co.uk/julian-assange-ecuador-foreign-office-embassy-374286

119. Henry Chu. Ecuador grants political asylum to Julian Assange. Los Angeles Times 2012-08-16. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://articles.latimes.com/2012/aug/16/world/la-fg-assange-asylum-20120817

120. http://www.oas.org/en/about/who_we_are.asp Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07.

121. India Blooms News Service Julian Assange: OAS Partially Supports Ecuador. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.indiablooms.com/ForeignDetailsPage/2012/foreignDetails250812e.php

122. Informe: Bolivia pidió retiro discreto de Roger Pinto. Redacción Central - Los Tiempos - 7/09/2015. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-16 http://www.lostiempos.com/diario/actualidad/nacional/20150907/informe-bolivia-pidi%C3%B3-retiro-discreto-de-roger_314664_697253.html

123. Jamie Grierson. Julian Assange: police removed from outside Ecuadorian embassy. The Guardian. 2015-10-02. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-17

http://www.theguardian.com/media/2015/oct/12/julian-assange-police-removed-from-outside-ecuadorian-embassy

124. Jane Perlez, Andrew Jacobs. A Car Chase, Secret Talks and Second Thoughts. The New York Times. 2012-05-12. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.nytimes.com/2012/05/03/world/asia/a-car-chase-secret-talks-and-second-thoughts.html?_r=0

125. John D. Battersby. 3 Pretoria Foes Take Refuge At U.S. Site in Johannesburg. New York Times September 14, 1988. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.nytimes.com/1988/09/14/world/3-pretoria-foes-take-refuge-at-us-site-in-johannesburg.html.

126. Jonathan Watts. Bolivian senator's bolt to Brazil sparks diplomatic row. The Guardian, 2013-08-27. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.theguardian.com/world/2013/aug/27/bolivian-senator-brazil-diplomatic

127. Ken Taylor and the Canadian Caper. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-30 http://international.gc.ca/history-histoire/people-gens/ken_taylor.aspx?lang=eng.

128. Maeve Shearlaw. Meriam Ibrahim on her escape from death row – 'the world gave me hope'. The Guardian 2015-02-02. Žiūrėta 2015-09-28, prieiga per internetą http://www.theguardian.com/world/2015/feb/02/meriam-ibrahim-pregnant-death-row-sudan-your-questions.

129. Mark Weisbrot Julian Assange asylum: Ecuador is right to stand up to the US. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-07 http://www.theguardian.com/commentisfree/2012/aug/16/julian-assange-asylum-ecuador

130. Richard Alleyne, WikiLeaks: Julian Assange Will Take Britain to the 'World Court', THE TELEGRAPH. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015–09–22 http://www.telegraph.co.uk/news/uknews/9482433/Wikileaks–Julian–Assange–will–take–Britain–to–the–World–Court.html

131. Rosa Prince. FCO 'risks breaching international law' over Assange embassy crisis. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-09-15 http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/wikileaks/9479250/FCO-risks-breaching-international-law-over-Assange-embassy-crisis.html

132. Thomas Kaplan, Andrew Jacobs, Steven Lee Myers Dissident From China Arrives in U.S., Ending an Ordeal. The New York Times, 2012-05-19. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.nytimes.com/2012/05/20/world/asia/china-dissident-chen-guangcheng-united-states.html

133. Tim Weiner. U.S. Helped Turkey Find and Capture Kurd Rebel. The New York Times. 1999-02-20. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-15 http://www.nytimes.com/1999/02/20/world/us-helped-turkey-find-and-capture-kurd-rebel.html

134. U.K. to make formal protest to Ecuador for granting asylum to Assange. EFE, 2015-08-15. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-28 http://www.efe.com/efe/english/world/u-k-to-make-formal-protest-ecuador-for-granting-asylum-assange/50000262-2687834

135. UN Security Council defends inviolability of Brazilian embassy in Honduras. 2009-09-26. China view. Prieiga per internetą, žiūrėta 2015-10-26 http://news.xinhuanet.com/english/2009-09/26/content_12112544.htm

ANOTACIJA

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojamas diplomatinio prieglobsčio institutas tarptautinėje diplomatinėje teisėje. Pakankamai dažnas ir plačiai paplitęs šios teisės naudojimas pasaulyje paskatino ištirti šį institutą tarptautinės diplomatinės teisės srityje. Analizuojant diplomatinio prieglobsčio praktiką, ypač susijusią su diplomatiniais imunitetais ir neliečiamybėmis, kurias garantuoja 1961 m. Vienos konvencija dėl diplomatinių santykių, išskirtos pagrindinės šioje srityje kylančios problemos, kurios kyla trūkstant universalaus šios teisės reguliavimo. Todėl pirmojoje magistro baigiamojo darbo dalyje analizuojama diplomatinio prieglobsčio sąvoka, teisinis reguliavimas tarptautinėje teisėje, bei regioninėje Lotynų Amerikos teisėje. Antrajame skyriuje nagrinėjamas diplomatinio prieglobsčio bei diplomatinių ir konsulinių imunitetų, neliečiamybių santykis. Trečiajame skyriuje nagrinėjama saugaus išvykimo teisė, kuri neretai yra pati didžiausia problema, kylanti diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejais, todėl analizuojama ne tik jos reikšmė, bet ir galimi jos įgyvendimo būdai. Paskutinėje ketvirtojoje dalyje pateikiamos diplomatinių ginčų sprendimo priemonių, bei kitų ginčų sprendimo priemonių įvertinimas sprendžiant ginčus dėl diplomatinio prieglobsčio.

Raktiniai žodžiai : diplomatinis prieglobstis, tarptautinė diplomatinė teisė, saugus išvykimas.

ANNOTATION

La thèse finale de cette maîtrise analyse l'institut de l'asile diplomatique dans le droit diplomatique international. Utilisation suffisamment fréquente et généralisée de ce droit dans le monde entier a encouragé à enquêter l'institut d'asile diplomatique dans le droit international diplomatique. L'analyse du droit d'asile diplomatique, en particulier celles liées aux immunités diplomatiques garantis par 1961 La Convention de Vienne sur les relations diplomatiques, a souligné les principaux problèmes dans ce domaine qu'il y a un manque de règlement universel. Par conséquent, la première partie de cette thèse de la maîtrise analyse le concept de l'asile diplomatique, la réglementation juridique du droit international et du droit régional latino – américain. Le deuxième chapitre examine le rapport entre l'asile diplomatique et les immunités diplomatiques et consulaires. Le troisième chapitre traite du droit du sûr passage, ce qui souvent est le plus gros problème, que cause les demandes d'asile diplomatique, dans ce chapitre analyse non seulement sa valeur, mais aussi ses potentiels moyens de mise en œuvre. La quatrième section finale présente les moyens diplomatiques de règlement des différends et les autres mécanismes de règlement des différends pour résoudre les différends de l'asile diplomatique.

Les mots clés : l'asile diplomatique, le droit diplomatique international, le sûr passage.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Šiame magistro baigiamajame darbe analizuojamas diplomatinio prieglobsčio teisinis statusas, bei reglamentavimas tarptautinėje teisėje, regioninėje Lotynų Amerikos teisėje, bei tarptautinėje diplomatinėje teisėje, didelį dėmesį skiriant šios teisės universalaus teisinio reguliavimo trūkumui ir kylančioms problemoms. Šios temos aktualumas grindžiamas dažnu valstybių naudojimusi diplomatinio prieglobsčio institutu visame pasaulyje, kuris neretai taikomas skirtingai. Baigiamajame darbe analizuojami teisiniai sunkumai susiję su universalaus teisinio reguliavimo trūkumu, taip pat gausi diplomatinio prieglobsčio taikymo praktika.

Pirmajame magistro baigiamojo darbo skyriuje nagrinėjama diplomatinio prieglobsčio sąvoka, teisinis reguliavimas tarptautinėje teisėje, bei regioninėje Lotynų Amerikos teisėje, kurios reguliavimas, kaip pavyzdys galėtų būti kuriant universalų teisinį reguliavimą. Antrojoje dalyje atskleidžiamas diplomatinio prieglobsčio ir 1961 m. Vienos konvencijoje dėl diplomatinių santykių bei 1963 m. Vienos konvencijoje dėl konsulinių santykių numatytų imunitetų, neliečiamybių santykis, įvertinant ar diplomatinio prieglobsčio suteikimas diplomatinėse, konsulinėse patalpose nėra šių patalpų neliečiamybės pažeidimas. Trečiojoje dalyje analizuojama saugaus išvykimo teisė, kuri iki šiol reglamentuojama tik Lotynų Amerikos teisėje, bet kurios reikšmė diplomatinio prieglobsčio suteikimo atvejais yra nenuginčijama. Taip pat šioje dalyje atskleidžiami, bei įvertinami saugaus išvykimo teisės įgyvendinimo būdai, tokie kaip išvykimas pasinaudojant diplomatiniu automobiliu, įtraukiant diplomatinio prieglobsčio gavėją į diplomatinį paštą, suteikiant diplomatinio kurjerio statusą bei kiti. Paskutinėje, ketvirtojoje dalyje atskleidžiamos ginčų dėl diplomatinio prieglobsčio sprendimo priemonės, kurios gali būti diplomatinės arba kitos (bendrosios) ginčų sprendimo priemonės, bei įvertinamas jų efektyvumas sprendžiant būtent diplomatinio prieglobsčio ginčus. Magistro baigiamojo darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir pasiūlymai dėl diplomatinio prieglobsčio statuso ir universalaus jo teisinio reguliavimo.

SANTRAUKA PRANCŪZŲ KALBA/ RESUME

La thèse finale de cette maîtrise analyse le statut juridique de l'asile diplomatique et la réglementation de l'asile diplomatique dans le droit international, le droit régional latino – américain et le droit international diplomatique, avec un accent sur les droits de l'absence universelle de la réglementation juridique et les questions émergentes. L'actualité de ce sujet est basée sur l'utilisation fréquente d'institut d'asile diplomatique à travers le monde, qui souvent est appliqué différemment. La thèse finale analyse les difficultés juridiques liées à l'absence de la réglementation universelle juridique, aussi les nombreuses pratiques de l'application d'asile diplomatique.

Le premier chapitre de cette thèse de maîtrise examine le concept de l'asile diplomatique, la réglementation juridique du droit international et la réglementation du droit régional latino – américain, qui pourrait être comme un exemple pour la création d'un règlement juridique universel. La deuxième partie révèle le rapport entre l'asile diplomatique et les immunités fourni en 1961 La Convention de Vienne sur les relations diplomatiques de 1963 La Convention de Vienne sur les relations consulaires, avec l'évaluation si l'asile diplomatique dans les locaux diplomatiques, consulaires n'est pas la violation de l'inviolabilité de ces locaux. La troisième partie analyse le droit de passage sûr qui, jusqu'à présent est réglementé seulement par la réglementation l'Amérique latine, mais l'importance de passage sûr dans les cas d'asile diplomatique est irréfutable. Cette partie a également révélé et évalué les techniques d'application du droit du passage sûr, comme l'utilisation de la voiture diplomatique, tirant le bénéficiaire de l'asile diplomatique au destinataire de la valise diplomatique, donnant le statut du courrier diplomatique et d'autres. Le dernier, quatrième partie découvre les mesures de règlement des différends concernant d'asile diplomatiques qui peuvent être des mesures de règlement des différends diplomatiques ou autres (générales) et évaluation de leur efficacité les conflits précisément d'asile diplomatique. La thèse de maîtrise se termine par des conclusions et des propositions de statut de l'asile diplomatique et de sa réglementation juridique universel.

PRIEDAS NR. 1

1954 m. Konvencijos dėl diplomatinio prieglobsčio dalyvės[374]			
Nr.	**Valstybė**	**Pasirašė**	**Ratifikavo**
1	Argentina	1954-03-28	1993-02-15
2	Bolivija	1954-03-28	
3	Brazilija	1954-03-28	1957-06-25
4	Čilė	1954-03-28	
5	Kolumbija	1954-03-28	
6	Kosta Rika	1954-06-16	1955-01-13
7	Kuba	1954-03-28	
8	Dominikos Respublika	1954-03-28	1961-11-17
9	Ekvadoras	1954-03-28	1955-03-20
10	Gvatemala	1954-03-28	1983-03-05
11	Haitis	1954-03-28	1955-01-18
12	Hondūras	1954-03-28	
13	Meksika	1954-03-28	1957-02-06
14	Nikaragva	1954-03-28	
15	Panama	1954-03-28	1958-01-16
16	Paragvajus	1954-03-28	1956-10-04
17	Peru	1960-01-22	1962-05-21
18	Salvadoras	1954-03-28	1954-09-06
19	Urugvajus	1954-03-28	1967-06-06
20	Venesuela	1954-03-28	1954-12-15

[374] Duomenys surinkti pagal http://www.oas.org/juridico/spanish/firmas/a-46.html

PRIEDAS NR. 2

PRIEGLOBSČIO SUTEIKIMO DIPLOMATINĖSE AR KONSULINĖSE ATSTOVYBĖSE ATVEJAI*

Nr.	Metai	Asmuo ar jų grupė	Valstybė, kurios diplomatinėse/konsulinėse atstovybėse suteiktas prieglobstis	Priimančioji valstybė
1	1954 m.	Jacobo Arbenz Guzmán	Meksika	Gvatemala
2	1956 m.	Jozsef Mindszenty	Jungtinės Amerikos Valstijos	Vengrija
3	1956 m.	Imre Nagy	Jugoslavija	Vengrija
4	1956 m.	Reino Häyhänen	Jungtinės Amerikos Valstijos	Prancūzija
5	1958 m.	Sharif Ali bin al-Hussein	Saudo Arabija	Irakas
6	1959 m.	Narciso Campos Pontigo	Brazilija	Kuba
7	1959 m.	Humberto Delgado	Brazilija	Portugalija
8	1960 m.	Olga María Rodríguez Farinas	Brazilija	Kuba
9	1961 m.	Penki kaliniai	Peru	Venesuela
10	1961 m.	Manuel Urrutia Lleo	Venesuela	Kuba
11	1963 m.	Ngo Dinh Nhu	Jungtinės Amerikos Valstijos	Vietnamas
12	1966 m.	Svetlana Stalin	Jungtinės Amerikos Valstijos	Indija
13	1966 m.	Geoffrey Bing	Jungtinė Karalystė	Gana
14	1966 m.	Keletas Kinijos	Kinija	Nyderlandai

* Sudaryta autorės, duomenys surinkti naudojantis Literatūros sąrašu, ypač The Guardian, Telegraph, NYTimes, CNN publikacijomis (Laikotarpis nuo Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimo Haya de la Torre byloje 1950 metais iki 2015 metų)

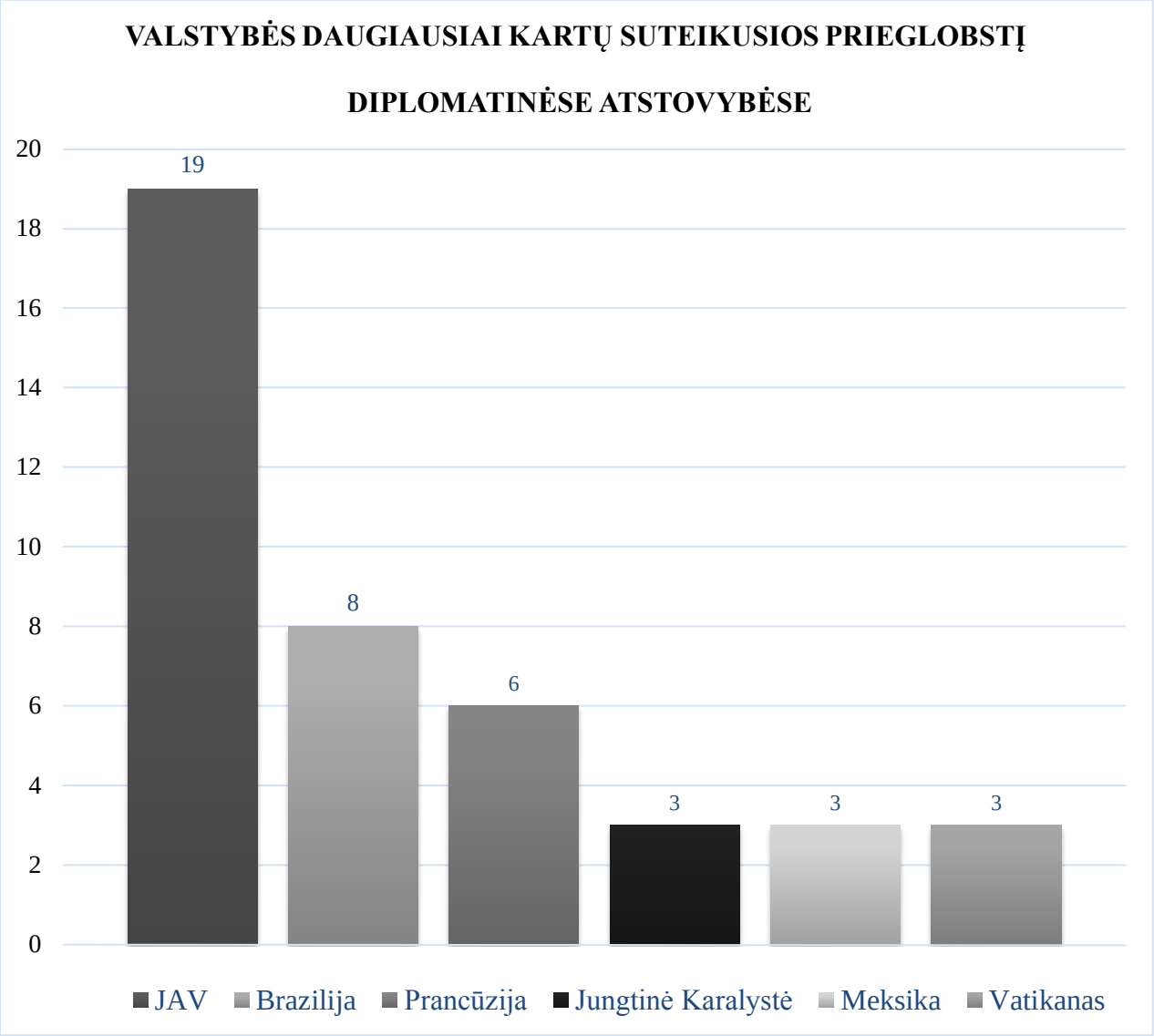
		inžinierių		
15	1967 m.	Leon Veillard	Brazilija	Haitis
16	1970 m.	Šiaurės Vietnamo diplomatai	Lenkija	Vietnamas
17	1973 m.	Salvador Allende šalininkai (apie 800 asmenų)	Meksika, Panama, Venesuela	Čilė
18	1976 m.	Hector Campora bei kiti 65 asmenys	Meksika	Argentina
19	1978 m.	Sibiro septintukas	Jungtinės Amerikos Valstijos	Sovietų Sąjunga
20	1979 m.	Šeši Jungtinių Amerikos Valstijų diplomatai	Kanada	Iranas
21	Apie 1980 m.	Rytų Vokietijos piliečiai	Vakarų Vokietija	Čekoslovakija (Čekija), Vengrija
22	1980 m.	300 žmonių	Šveicarija	Kuba
23	1980 m.	Aleksandr Kruglov	Jungtinės Amerikos Valstijos	Afganistanas
24	1982 m.	Ange Patasse	Prancūzija	Centrinės Afrikos Respublika
25	1982 m.	Francisco René Bobadilla Palomo	Brazilija	Gvatemala
26	1984 m.	Durban šešetukas	Jungtinė Karalystė	Pietų Afrikos Respublika
27	1985 m.	Aleksandr Sukhanov	Jungtinės Amerikos Valstijos	Afganistanas
28	1986 m.	Edward Lee Howard	Sovietų Sąjunga	Suomija
29	1988 m.	Olivia Forsyth	Jungtinė Karalystė	Angola
30	1988 m.	Murphy Morobe, Mohammed Valli Moosa, Vusumuzi Philip Khanyile	Jungtinės Amerikos Valstijos	Pietų Afrikos Respublika

31	1989 m.	Fang Lizhi	Jungtinės Amerikos Valstijos	Kinija
32	1989 m.	Hou Dejian	Australija	Kinija
33	1989 m.	Manuel Noriega	Vatikanas	Panama
34	1990 m.	Apie 6000 Albanijos piliečių	Italija, Čekoslovakija, Graikija, Prancūzija, Vengrija, Lenkija, Vokietijos Federalinė Respublika	Albanija
35	1990 m.	Michel Aoun	Prancūzija	Libanas
36	1991 m.	Erich Honecker	Čilė	SSRS
37	1991 m.	2 etiopiečiai	Italija	Etiopija
38	1992 m.	Mohammad Najibullah	Jungtinės Tautos	Afganistanas
39	1992 m.	Alan Garcia	Kolumbija	Peru
40	1996 m.	Sylvestre Ntibantunganya	Jungtinės Amerikos Valstijos	Burundis
41	1999 m.	Abdullah Öcalan	Graikija	Kenija
42	1999 m.	João Bernardo Vieira	Portugalija	Bisau Gvinėja
43	2002 m.	Du Šiaurės korėjiečiai	Jungtinės Amerikos Valstijos	Kinija
44	2002 m.	Alassane Ouattara	Prancūzija	Dramblio kaulo krantas
45	2002 m.	Galymzhan Zhakiyanov	Prancūzija	Kazachstanas
46	2002 m.	Pedro Carmona Estanga	Kolumbija	Venesuela
47	2003 m.	Carlos Ortega	Kosta Rika	Venesuela
48	2004 m.	Šiaurės korėjiečių grupė	Danija	Vietnamas
49	2005 m.	Lucio Gutiérrez	Brazilija	Ekvadoras
50	2006 m.	4 Šiaurės korėjiečiai	Jungtinės Amerikos Valstijos	Kinija

51	2008 m.	Morgan Tsvangirai	Nyderlandai	Zimbabvė
52	2008 m.	Anwar Ibrahim	Turkija	Malaizija
53	2008 m.	Nixon Moreno	Vatikanas	Venesuela
54	2008 m.	Ramazan Esergepov	Jungtinės Amerikos Valstijos	Kazachstanas
55	2009 m.	Andry Rajoelina	Prancūzija	Madagaskaras
56	2009 m.	Alberto Pizango	Nikaragva	Peru
57	2009 m.	Jose Manuel Zelaya	Brazilija	Hondūras
58	2009 m.	Enrique Flores Lanza	Argentina	Hondūras
59	2009 m.	Aida Palau	Ispanija	Iranas
60	2009 m.	Eman bin Laden	Saudo Arabija	Iranas
61	2009 m.	Romana Vieira	Angola	Bisau Gvinėja
62	2010 m.	Shahram Amiri	Pakistanas	Jungtinės Amerikos Valstijos
63	2010 m.	2 Šiaurės korėjiečiai	Pietų Korėja	Rusija
64	2011 m.	Wafa 'Ali Al-Shami	Egiptas	Iranas
65	2012 m.	Wang Lijun	Jungtinės Amerikos Valstijos	Kinija
66	2012 m.	Amadou Toumani Touré	Senegalas	Malis
67	2012 m.	Julian Assange	Ekvadoras	Jungtinė Karalystė
68	2012 m.	Chen Guangcheng	Jungtinės Amerikos Valstijos	Kinija
69	2012 m.	Trys amerikiečiai	Jungtinės Amerikos Valstijos	Egiptas
70	2012 m.	Roger Pinto Molina	Brazilija	Bolivija
71	2012 m.	Trys Indoneziejietės	Indonezija	Singapūras
72	2013 m.	Mohamed Nasheed	Indija	Maldyvai
73	2013 m.	Bosco Ntaganda	Jungtinės Amerikos Valstijos	Ruanda
74	2014 m.	Meriam Ibrahim	Jungtinės Amerikos	Sudanas

			Valstijos	
75	2014 m.	Emin Huseynov	Šveicarija	Azerbaidžanas
76	2014 m.	Eloisa Samy	Urugvajus	Brazilija
77	2015 m.	100 Burundžio studentų	Jungtinės Amerikos Valstijos	Burundis
78	2015 m.	Gilbert Diendere	Vatikanas	Burkina Faso
79	2015 m.	Daniel Janse van Rensburg	Pietų Afrikos Respublika	Pusiaujo Gvinėja
80	2015 m.	Dionísio Gonçalves Casimiro	Jungtinės Amerikos Valstijos	Angola

PRIEDAS NR. 3

*

* Sudaryta autorės pagal Lentelės Nr. 2 duomenis.

Forma patvirtinta Mykolo Romerio universiteto
Senato 2012 m. lapkričio 20 d. nutarimu Nr.1SN-10

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2015 -12 -08
Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), teisės fakulteto, tarptautinės ir Europos sąjungos teisės instituto, tarptautinės teisės

---

(fakulteto / instituto, programos pavadinimas)

Studentas(ė) Rūta Slidžiauskaitė,
(vardas, pavardė)

patvirtinu, kad šis rašto darbas / bakalauro / magistro baigiamasis darbas

„Diplomatinis prieglobstis tarptautinėje diplomatinėje teisėje“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

_____ Rūta Slidžiauskaitė

(parašas) (vardas, pavardė)